

”Hverdagen hadde blitt så tom uten Facebook”

- *En studie av ungdoms rollespill på Facebook*

Kristian Ruud

Masteroppgave ved Pedagogisk Forskningsinstitutt

UNIVERSITETET I OSLO

26/5-2011

© Forfatter

År 2011

Tittel ”Hverdagen hadde blitt så tom uten Facebook” – en studie i ungdoms rollespill på Facebook

Forfatter: Kristian Ruud

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg Facebook og hvordan ungdom mestrer rollesituasjonen de er i, når de er deltakende i et online sosialt nettverk. For å belyse problemstillingene har jeg intervjuet 6 elever på en videregående skole omkring deres forhold til Facebook, bruk av Facebook og utfordringer de møter på Facebook. Funnene indikerer på at ungdommene er forsiktige brukere av Facebook og dermed takler de potensielle utfordringene som ligger i å være medlem av et slikt online sosialt nettverk som Facebook godt. Det viser seg at de rollene som man spiller til vanlig også gjenskapes på nettet. Det vil si at man spiller mange ulike roller på nettet, men at disse i stor grad sammenfaller med de rollene man også spiller utenfor nettet. Det er også avdekket et paradoks omkring ungdommenes forståelse av betydningen av Facebook i dens liv. På den ene siden mener de at Facebook er et sentralt medium i deres hverdag, på den andre siden mener de at de kunne klare seg godt uten Facebook. Oppgaven reiser også noen nye problemstillinger for videre studier som hvordan Facebook endrer premisser for oppvekst og sosialisering.

This thesis is concerned about Facebook and how youth manage the role situation they are in, when they are participating in an online social network. In order to investigate my object, the study is based on dept interviews of six high-school student about their relation to Facebook, use of Facebook and challenges they meet on Facebook. In the analysis have I systematically worked through the different perspectives regarding their use of Facebook. The findings points to a very careful use of Facebook by the youths, and because of their careful use they handle the challenges of being users of an online social network as Facebook good. It's shown that the roles we play everyday are recreated online. And that we act in different roles online as well as offline, but the roles are mainly the same online and offline. I have found a paradox regarding the youth's relation to Facebook. Where they first explain how much they enjoy using and the possibilities that Facebook offers them, and on the other hand has no problem telling that it would be no problem to quit Facebook if they had to. The thesis raise questions regarding new topics to explore, among them is the question if Facebook are creating new premises for childhood and socialization.

Forord

Arbeidet med en oppgave som dette er omfattende. Det gir et stort utbytte med tanke på ny kunnskap som læres, skapes og presenteres. Prosessen har fått meg til å tenke over hvordan man skal og bør jobbe med store prosjekter og lærekurven har vært bratt underveis.

Det er ingen store prosjekter som gjennomføres alene og det er viktig for meg å takke de som takkes bør.

Takk til informantene som har stilt opp og gitt meg informasjon om sin bruk av Facebook og litt smånervøst satt i et lite rom og svarte på mine spørsmål. Dere har gitt meg innsikt i både rollen som intervjuer og gitt meg en innsikt i hvordan deres hverdag på nettet er. Den innsikten skal deles med andre og for dette fortjener dere en stor takk.

Takk til medstudenter, professorer og forskergrupper ved PFI som var hjelpelige i den vanskelige fasen med å få spisset inn problemstillinger og kom med gode innspill rundt tema på oppgaven som først ble klart i oktober.

En stor takk skal rettes til familie og venner og spesielt til min samboer Ewelina, som har vært tålmodig og gitt meg tid til å skrive oppgave og gjøre lite husarbeid den siste måneden. Takk for støtte og oppmuntring i perioder hvor det har vært tungt og sett mørkt ut.

Til slutt vil jeg rette en stor takk til Intermedia for lån av leseplass, følelsen av å ha noen kolleger og et arbeid å gå til, og for utlån av deres eminente leder Per Hetland som veileder. Per har vært tålmodig og ventet på utkast og progresjon og lyttet og kommet med gode råd i hele prosessen. Takk Per, for gode samtaler, morsomme avsporinger og med stor hjelp til oppgaven. Det hadde ikke vært mulig for meg å komme i mål uten din støtte og veiledning. Kanskje får du en mer strukturert student ved neste veilederjobb.

Oslo, Mai 2011

Kristian Ruud

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Bakgrunn og valg av tema.....	1
1.2	Sosiale nettverk som forskningsfelt.....	2
1.2.1	Sosiale nettverkssider - en kort historie.	2
1.2.2	Roller og identitet på Facebook	2
1.3	Problemstilling, fokus og avgrensning	4
1.4	Leserveiledning	4
2	Identitet, roller og sosiale nettverk.....	5
2.1	Identitet.....	5
2.1.1	Definisjon	5
2.2	Rolle.....	6
2.2.1	Definisjon	6
2.3	Identitet og roller	9
2.3.1	Kommunikasjon av roller.....	9
2.3.2	Opptreden	10
2.3.3	Fasade.....	11
2.3.4	Dramatisering	12
2.3.5	Idealisering	13
2.3.6	Kontroll med uttrykksmidlene	13
2.3.7	Misvisende opptreden	14
2.3.8	Oppsummering	15
2.4	Den nye hverdagen, foran, bak og midt i mellom.	15
2.4.1	Middle region behavior	18
2.5	Sosiale nettverk.....	20
2.5.1	Definisjon	20
2.5.2	Sosiale nettverk, struktur og egenskaper.....	22
2.5.3	Interaksjon i det sosiale nettverket	24
2.5.4	Transaksjoner, retning, frekvens og varighet	26
2.5.5	Strukturelle kriterier i det sosiale nettverket.	28
2.5.6	Hvem er hvor i nettverket.....	30
2.5.7	De løse forbindelsene.	31

2.5.8	Oppsummering	32
2.6	Oppsummering teorikapittel	32
3	Metode.....	34
3.1	Valg av metode	34
3.1.1	Kvalitativ intervju	34
3.2	Utvalg og rekruttering.	35
3.3	Gjennomføring av intervjuene.....	36
3.4	Analysen	37
3.5	Etiske refleksjoner	37
4	Facebook som arena for kommunikasjon.....	39
4.1	Facebook.....	39
4.1.1	Hva er Facebook?.....	39
4.1.2	Utvikling over tid	40
4.1.3	Facebook i Norge.	41
4.2	Funksjoner og føringer	42
4.2.1	Hjemmesiden.....	42
4.2.2	Profilen	44
4.2.3	Bruk av Facebook.....	45
4.3	Kommunikasjon på Facebook	47
4.4	Oppsummering	49
5	Rolleutfordringer i et sosialt nettverk.....	50
5.1	Venner	51
5.1.1	Nære venner (Personlig Celle)	52
5.1.2	Fjerne venner (Intimitetssone 1 og 2)	53
5.1.3	Perifere venner (funksjonell sone)	54
5.1.4	Venner man ikke har møtt fysisk	57
5.1.5	Opprettholdelse av vennskap	60
5.2	Familie og asymmetriske forhold	62
5.3	Facebook sin rolle.....	64
5.3.1	Hvordan ble dere med på Facebook?	64
5.3.2	Hvorfor er dere med på Facebook?	65
5.4	Hvordan bruker dere Facebook?.....	71
5.4.1	Tidsbruk	71

5.4.2	Bruksområder	77
5.4.3	Aktiv kommunikasjon	80
5.5	Bilder og kontroll over uttryksmidler.	87
5.5.1	Bilder og selvpresentasjon	87
5.5.2	Om å forholde seg til andre – kommentarer og kontroll	90
5.6	Oppsummering	92
6	Oppsummering	93
6.1	Rollene som blir inntatt – viktige funn	93
6.1.1	De forsiktige brukerne	93
6.1.2	Den paradoksale holdningen	94
6.1.3	De nye utfordringene	95
6.1.4	Kontroll over rollene	95
6.2	Refleksjoner rundt oppgaven	96
6.3	Videre forskning	97
	Litteraturliste	99
	Vedlegg	101
	Figur 1: (Boissevain, 1974:26)	23
	Figur 2: (Boissevain, 1974:29)	25
	Figur 3: (Boissevain, 1974:32)	26
	Tabell 1: (NickBurcher)	41
	Bilde 1: (Facebook)	43
	Bilde 2: (Facebook)	44
	Tabell 2: (TNS-GALLUP)	45
	Matrise 1: Bordjewik og Kaam (Hetland, 2001)	48
	Tabell 3: oversikt over data fra informantene	51
	Graf 1: Oversikt over opprettholdte vennskap (Datateam)	60
	Nettverk 1: ”Kaja”	74
	Nettverk 2: ”Erik”	75
	Figur 4: (Boissevain, 1974:29) Revidert av Ruud, 2011	82

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og valg av tema

Fenomenet sosiale medier har de siste fem-seks årene blitt stadig mer omtalt i både presse og dagligtale. De sosiale mediene har økende innvirkning på manges liv, samtidig som kunnskapsnivået omkring en del av de sosiale plattformene er lavt. Det største sosiale mediet er Facebook. Med over 600 millioner brukere verden over og hele 2,6 millioner i Norge (TNS-GALLUP), har Facebook blitt det største online sosiale nettverk.

Media har i løpet av det siste årene har løftet frem en del saker som viser hvilke utfordringer vi står ovenfor når vi opptrer på slike nye plattformer. Bergens Tidene kunne melde som en universitetslektor som hang ut studenter på Facebook (BergensTidene, 2011). Rett etter Melodi Grand Prix kunne VG melde om at en profilert høyrepolitiker hadde hetset vinneren på sin Facebookside (VG, 2011), og under en redningsaksjon i vinter, valgte en av redningsmannskapet å legge ut konfidensiell informasjon på Facebook. (FinnmarkDagblad, 2011). Alle eksemplene viser til utfordringer knyttet til kommunikasjon og opptreden i den nye medie verden. De sosiale mediene er en ny måte å kommunisere på, de fremstår som personlige og private, men informasjonen ser likevel ut å nå et mye større publikum.

Eksemplene ovenfor var hentet fra aviser og det gjelder brukere som ikke har forstått hvordan de sosiale mediene fungerer. Meyrowitz tar opp temaet om den nye offentligheten allerede i 1985, der han peker på utfordringene som vil komme i det vi bryter ned de vanlige skillene mellom offentlig og privat, (Meyrowitz, 1985). Dette er Facebook og andre sosiale medier gode eksempler på og det er innenfor dette feltet oppgaven vil plassere seg.

En ting er at offentlige og semi-offentlige personer kommer i vansker etter bruk av Facebook. Noe annet er hvordan de nye plattformene endrer alle de andre 2,6 millioner norske brukerne sin hverdag. Oppgaven vil derfor dreie seg om hvordan ungdommer takler de nye utfordringene som ligger i å ha muligheten til å kommunisere med så mange ulike mennesker samtidig. Hvilke forhåndsregler tar man og hvilke retningslinjer følger de i sin opptreden og rollespill på Facebook?

1.2 Sosiale nettverk som forskningsfelt

I dette avsnittet vil jeg gå igjennom noe av den forskningen som er viktig for oppgaven. Det blir først en kort avklaring av hva som ligger i et sosialt nettverk, før jeg raskt går igjennom noen tidligere store online sosiale nettverk, før Facebook, for så å fokusere på forskning som omhandler Facebook.

1.2.1 Sosiale nettverkssider - en kort historie.

Sosial interaksjon og rollespill på internett har en historie som strekker seg langt tilbake til internett sin barndom. I denne oppgaven, som omhandler Facebook, er det mest relevant å se på forskning som omhandler Facebook og sider som i form er noenlunde lik den vi kjenner fra Facebook i dag. Jeg vil derfor avgrense dette kapittelet til forskning som omhandler online sosiale nettverk, basert på følgende tre kriterier satt av Boyd og Ellison. 1. At det er mulig å lage en offentlig eller semi-offentlig profil. 2. Brukeren kan lage en liste over brukere de har kontakt med og 3. at det er mulig å vise og se listen over brukere man har kontakt med, (Boyd, 2008). Dette for at forskningen som blir gjennomgått skal ha så stor relevans til temaet som mulig.

I 1997 kom det første nettverket som tillot brukerne å lage sin egen profil, lage vennelister og etter hvert muligheten til å søke opp venner. Dette het Sixdegrees og var det første online sosiale nettverk som oppfylte kriteriene nevnt ovenfor, (Boyd, 2008). På slutten av 90-tallet og tidlig på 2000-tallet kom det en rekke ulike nettverk, men de første som ble virkelig stort var Friendster som kom i 2002 og Myspace som kom i 2003. Begge eksisterer i dag, men Friendster har endret bruksområde og Myspace mister stadig brukere til Facebook, (Boyd, 2008).

1.2.2 Roller og identitet på Facebook

Den første som forsket på roller på internett var Sherry Turkle som i sin bok "Life on the screen: Identity in the age of internet" tar for seg hvordan vi opptrer på internett og diskuterer hvordan vi skaper våre egne identiteter online. Turkles fokus ligger på MUDs (multiuser dungeons) som var internetts første område hvor flere personer kunne interagere samtidig. Enten ved chat og mest vanlig ved spill. Fokuset til Turkle ligger i den muligheten et slik MUD skapte for brukerne ved å legge opp til at de kan spille en rolle så nær eller så fjernt fra

den man er, slik man selv ønsker (Turkle, 1995). Hun danner med boken grunnlaget for det meste av forskningen som blir gjort innenfor området rolleopptreden og impression management på internett.

Et spørsmål som tidlig dukker opp når man tenker på Facebook roller og identitet er om brukernes profiler er deres ekte fremtoning eller om det er et finpusset bilde av brukeren som skal fremstå så bra som mulig. Et team forskere har undersøkt 236 profiler og gjort intervjuer av de samme brukerne med en personlighetstest, resultatet av dette var at det var svært liten forskjell mellom innhold på profiler og profileierens personlighet (Back, 2010). Dette gir grunn til å mene at online sosiale nettverk er et effektivt medium til å uttrykke sin personlighet og at dette kanskje er en forklaring på Facebook sin enorme popularitet (Back, 2010). Flere er bekymret for rollen som Facebook spiller i de unges liv. Om det blir en erstatning for offline aktiviteter og om vennskap som tidligere var sterke går over til å bli svakere og dårligere opprettholdt. Dette blir avvist av blant annet Lampe og Ellison som har undersøkt hvordan unge opprettholder vennskap og kommer frem til at de i stor grad differensierer mellom online og offline venner og fortsatt opprettholder kontakt utenfor nettet med sine nærmeste venner (Ellison, 2011). J. B Walther stiller spørsmål om informasjon som er spredt av venner og om venner på Facebook får innvirkning på deres vennskap. Forskningen hans viser at venners budskap forsterker/forminsker allerede eksisterende inntrykk av personer og at informasjon venner tilfører er troverdig siden de har kjennskap til personen som det skrives om eller vises bilder av. Walter sier dette fører til at venner har stor innvirkning på hvordan man blir oppfattet på Facebook (Walther, 2008). Ellison m.fl. har undersøkt forholdet mellom antall venner og sosial kapital. De har funnet ut at et stort antall venner er positivt korrelerte med høy sosial kapital, (Ellison, 2011).

Andre forhold som sier noe om hvilke rolle man inntar på Facebook er bruken. Joinson tar for seg motiver for bruk i sin artikkel fra 2007. Den viser at det meste av tiden går til sosial browsing og generelt finne informasjon om venner, arrangementer og holde kontakt med venner, (Joinson, 2008). Bruksområdene går igjen i andre statistikker som i TNS sin Interbus som viser til at de største bruksområdene er å finne informasjon om venner og holde kontakt med venner (TNS-GALLUP).

1.3 Problemstilling, fokus og avgrensning

Denne oppgaven skal ta for seg hvilke utfordringer som ligger å være bruker av et online sosialt nettverk. Fokuset vil ligge på hvordan ungdom utspiller sine roller på Facebook. Ved hjelp av intervjuer og analyser ønsker jeg utforske mer omkring dette temaet. Jeg har valgt å bruke følgende problemstilling for å undersøke temaet:

Hvilke roller spiller ungdom på Facebook?

For å best kunne svare på denne problemstillingen har jeg følgende underproblemstillinger som supplerer hovedproblemstillingen.

a) *Hvilke rolleutfordringer møter ungdom på Facebook?*

b) *I hvilken grad påvirker Facebookrollen personen utenfor nettet og/eller omvendt?*

For å kunne besvare problemstillingen har jeg gjort intervjuer av seks ungdommer om deres bruk av Facebook. Intervjuene har hatt fokus på å finne utfordringer og problemer som ungdommene møter på. Jeg har hatt et ønske om at ungdommene selv skal få beskrive sitt forhold til Facebook og hvordan de forholder seg til dette sosiale mediet i ulike situasjoner. Analysen vil ta for seg hvordan ungdom bruker Facebook, hvilke forhold de har til sine venner og hvordan de forholder seg til de ulike måtene å kommunisere på og hvordan de takler utfordringene knyttet til venner og andre mennesker de har som venner på Facebook.

1.4 Leserveiledning

Oppgaven bygd opp av en teoridel i kapittel 2, der det bygges et teoretisk rammeverk omkring roller, identitet og nettverk. I kapittel 3 vil det bli gjort rede for metodiske spørsmål, fremgang under datainnsamling og etiske refleksjoner. Kapittel 4 er viet til Facebook og tar for seg historie, oppbygging, de viktigste funksjonene og utfordringer knyttet til Facebook. I kapittel 5 vil intervjuedataene legges frem og drøftes opp i mot problemstillingene. Til slutt i kapittel 6 blir det en oppsummering av oppgaven og avslutning.

2 Identitet, roller og sosiale nettverk

I dette kapittelet vil jeg se nærmere på perspektiver rundt identitet, hvilket forhold det er mellom roller og identitet og gi et innblikk i struktur og funksjoner i sosiale nettverk.

For å belyser oppgavens problemstilling blir det redegjort for rollebegrepet og hele forståelsen av rollemetaforen som tolkningsperspektiv på menneskelig oppførsel. Den nye mediehverdagen endrer mange forutsetninger for kommunikasjon av roller og skaper nye arenaer for opptreden.

Facebook er et online sosialt nettverk. En redegjørelse av sosiale nettverk sin oppbygging er viktig for å gi innblikk i forskjellene mellom det offline sosiale nettverk som mennesker til en hver tid har tatt del i, og den nye nettplattformen som deler noen av de samme egenskapene, men også har forskjeller som kan skape utfordringer for brukerne.

2.1 Identitet

Identitet er det vi selv mener vi er. For å avklare forskjellen mellom identitet og rolle vil jeg her definere identitet, samt se på tre ulike perspektiver på identitet.

2.1.1 Definisjon

Identitet er definert som: "individets oppfatning av seg selv; opplevelsen av at "jeg er meg". Å ha identitet vil si å kjenne seg selv og vite hva en står for" (Inge Bø, 2002, p. 104)

Identitet kan også sees i fra ulike vinkler. Den overnevnte definisjonen kan kalles for personlig identitet og er kjent fra psykologien. Personlig identitet utvikles i løpet av ungdomsårene og i denne prosessen kan man si at en person lærer seg selv å kjenne. Man blir klar over hva man er, hvem man ønsker å bli og hvilke behov man har som person (Skogseth, 2008).

Det andre perspektivet er knyttet til sosial identitet. Sosial identitet handler om hvor dyktig en person er til å lese sosiale situasjoner og deres innhold, for så å mestre disse situasjonene ved å spille den rolle som er påkrevd i situasjonen. Forutsetninger for dette kan kalles sosial

læring eller sosialisering, der en person lærer seg hvilke normer og regler som er gjeldende i de ulike miljøene vedkommende beveger seg i (Skogseth, 2008).

Det siste perspektivet på identitet er kulturell identitet. En enkel forklaring på kulturell identitet er knyttet til skillet mellom ”oss” og ”dem”. Kulturell identitet oppstår i ulike nivåer. Eksempelvis på nasjonalt nivå, der vi i vårt land har en norsk kultur, som skiller oss fra svensker, som har en svensk kultur. Det skapes ett ”oss” og ”dem” skille. Dette gjelder også på andre nivåer som i subkulturer der det er klare skiller på de som er med og ikke. Det er også observert glidende overganger mellom kulturell og sosial identitet (Skogseth, 2008).

Identitet blir her presentert i et tredelt perspektiv. Individuelt, sosialt og kulturelt. For den videre drøftingen av rolleteorien blir det sosiale og kulturelle perspektivene de mest fremtredende, men den individuelle identiteten vil alltid være med som et grunnlag.

2.2 Rolle

”For meg er verden ... en scene hvor enhver har fått sin rolle, og min er trist.” William Shakespeare

Selve ordet rolle i den form vi kjenner det ble først hentet til engelsk fra fransk på tidlig 1600 tall. Det franske ordet rolle, kommer fra rull, og er avledet fra de pergamentrullene man skrev linjene skuespillere skulle fremføre under et skuespill. (OnlineDictionary)

Den videre historien rundt rollebegrepet er via teaterscenen og så ut til å gjelde også alle de opptredener som foregår utenfor den scenen der skuespilleren spiller sin rolle.

2.2.1 Definisjon

Rolle er definert på følgende måte i pedagogisk ordbok:

”Det system/sett av normer og forventninger (oppskrift på adferd) som er rettet mot personer i bestemte posisjoner, grupper, kategorier innenfor en bestemt sosial sammenheng. Eks. kvinne (kjønnsrolle) bussjåfør (yrkesrolle), som elev (elevrolle)... Den enkeltes oppfatning av den rolle som forventes i gitte posisjoner og/eller situasjoner i livet danner en vesentlig del av grunnlaget for de adferdsmønster vedkommende vil avgi. Det samme individ kan derfor til ulike tider og i ulike situasjoner opptre i ulike roller alt etter hva situasjonen krever, eks forventes det av en mann at han oppfører seg på en måte ovenfor sine barn(farsrolle) og på en annen måte på jobben(yrkesrolle) og på enda en måte på legens kontor(pasientrolle)... (Inge Bø, 2002#216)

Det er interessant å se på hvordan rollene blir beskrevet, som i definisjonen her, eks blir farsrollen knyttet til forventninger om hvordan man utfører denne rollen. Dette kalles for rolleforventning og er definert som følgende.

”de normer og forventninger (oppskrifter for atferd) som er knyttet til de ulike roller eller posisjoner i et sosialt system, for eksempel til rollene som pensjonist, fars- eller morsrollen, kjønnsrollene, elev- eller lærerrollen. Bestemte jobber er for eksempel tilskrevet visse adferdsmønstre. (jf. Rollemønstre) (Inge Bø, 2002#216)

Til hver rolle, ligger det forventninger som nevnt ovenfor. Hvor kommer disse fra? Og hvorfor har de blitt slik som de er?

Det ligger til hver rolle en rolleoppskrift som omhandler atferden som er tilknyttet til rolleforventningene. Det kan være forventninger til aktiviteter og personlige egenskaper. Ulike plikter og rettigheter og lignende som samfunnet tilskriver de ulike rollene. Ulike samfunn har også på sin side ulike sanksjoner for de som ikke følger ”oppskriften” til de ulike rollene. Man kan på mange måter si at det kan ”koste” og ikke følge opp de ulike ”oppskriftene” som ligger til hver rolle (Inge Bø, 2002).

Et illustrerende eksempel kan her være skoleeleven som kommer for sent til timen, noe som er et brudd i forhold til rolleforventningen, som blant annet innebærer å være presis. Lærerrollen innebærer muligheter for å sanksjonere elevens adferd og kan dermed gi eleven anmerkning eller sende eleven til rektor.

Andre eksempler kan her gjelde rollen som venn, Her vil ligge forventninger mellom de to partene som venner og dersom forventningene ikke innfris, slik at begge parter er fornøyd, vil en konsekvens være at vennskapet kan ta slutt.

Rollebegrepet inneholder som nevnt over en rekke dimensjoner. En ting er rolleoppskrifter og forventninger, som begge er basert på normer og kan sees på som objektive. En annen dimensjon er hver enkelt persons subjektive oppfatning av den rollen de selv innehar. Personenes rolleoppfatninger kan med andre ord variere. Hver enkelt person vil i sine ulike roller, tillegge rollen sin subjektive oppfatning av hvordan rollen som for eksempel elev eller lærer skal utføres. Personen vil også utføre rollen slik vedkommende oppfatter at den skal spilles. Dette kan være i mer eller mindre samsvar med de ytre og normerte oppfatningen av hvordan rollene skal spilles(Inge Bø, 2002).

Det er nødvendigvis ikke slik at eleven aksepterer sin rolle som elev, eller at en ansatt i en bedrift oppfatter og aksepterer sin rolle slik den objektivt har blitt presentert. Dette kalles for rolleaksept eller rolleavvisning (Inge Bø, 2002).

Det finnes eksempler på hva som kan skje med en rolle dersom en stor del av deltakerne ikke aksepterer rollen. Eksempelvis har det gjennom hele 1900-tallet og før det vært ulike oppfatning om hva som tilligger kvinnerollen. Og når en stor del ikke aksepterer rolleforventningene så kan forventningene bli flyttet. Slik at kvinnerollen i 2010 kan fremstå som særdeles ulik fra kvinnerollen i 1950. Barne- og ungdomsrollen er et annet eksempel på en rolle som i løpet av det siste hundreåret har gjennomgått store normendringer.

I definisjonen av roller nevnes det at det forventes ulike roller av oss i ulike situasjoner. Et eksempel er mannen som far, yrkesutøver og pasient. Det er tre nokså ulike roller. Hver enkelt av disse har ulike forventninger og normer knyttet til seg. Og det kan i slike situasjoner oppstå konflikter mellom rollene. Dette oppstår i det to eller flere roller som skal utspilles samtidig går på tvers av hverandre. Slik at det å oppfylle den ene rollen vil medføre at man bryter med normene for den andre. Eksempelvis har man rollen som far og som yrkesaktør, der det kan oppstå konflikter mellom farsrollens krav om å være hjemme og ta vare på barna og jobbens interesser om å utføre overtidarbeid (Inge Bø, 2002).

Slike situasjoner kan også føre til krysspress. Dette er en situasjon der man som medlem av ulike grupper, som er vesentlig ulike i ideoppfatning og verdier kan bli stilt opp mot ulike former for ubehagelig valg som gjerne vil føre til at en av rollene faller sammen, eller begge to, da man får svekket begge rollers troverdighet (Inge Bø, 2002).

Et fenomen omkring roller som er spesielt viktig i forhold til ungdom, er rolleforvirring. Det er en tilstand der personer opplever sterke forventninger til å anta forskjellige og til dels uforenelige roller. Ikke så ulikt krysspress, men fordi deres identitet ikke er fullt utviklet enda, kan dette oppleves som at man blir presset frem og tilbake mellom ulike grupper sine forventninger, fremfor at man har en stabil rolle. Eksempelvis rollen de spiller når de er sammen med sine foreldre og dens forventninger, som kan være i konflikt med den rollen de spiller som medlem av en ungdomsgjeng og dens forventninger (Inge Bø, 2002).

2.3 Identitet og roller

Der identitet har en tydelig betydning når det er knyttet til et objekt, slikt som identitetspapirer, blir rolle noe mer uklart. Ingen roller er tydelige gitt, det blir bare gitt føringer for hvilke roller det er aksept for i de ulike situasjoner man er i.

Jeg vil her illustrere det hele med et eksempel, for på denne måten å få frem det jeg ser på som det store skillet mellom identitet og rolle.

Identitet jamfør definisjonen ovenfor er noe personlig, dersom man snakker om jeg-identitet, som er en persons oppfatning av seg selv. En rolle på sin side er en sosial konstruksjon. Identiteten har du med deg uansett hvilken situasjon du skulle være oppi, dette gjelder ikke for en rolle. Hvis jeg er på en fest med mange mennesker, da har jeg fortsatt med meg min identitet, med navn osv. Men min rolle blir her utspilt med tanke på hva jeg oppfatter situasjonen til å kreve. Hvis jeg derimot er langt ute i skogen alene, så har jeg likeledes med meg min identitet, men i den konkrete situasjonen spiller jeg ingen rolle. Det måtte først være i det øyeblikket jeg ble borte eller skadet at jeg fikk en rolle i situasjonen nevnt ovenfor, mens hvis det likeledes på festen skulle skje at jeg ble borte eller skadet, ville jeg gå fra en rolle til en annen.

Det samme ville gjelde for de to andre identitetene som er beskrevet ovenfor. Uansett hvor jeg er i verden, så har jeg med meg en kulturell identitet som nordmann. Og uansett om jeg bruker den eller ikke, så har jeg med meg en sosial identitet.

Jeg vil derfor fremheve at skillet mellom identitet og rolle, ligger i at identiteten er en konstant og uavhengig av om du er sammen med andre mennesker eller i en kommunikasjonssituasjon med andre mennesker, mens roller på sin side er avhengig av at du er sammen med andre mennesker eller er i en kommunikasjonssituasjon med andre mennesker.

2.3.1 Kommunikasjon av roller

I dette avsnittet vil jeg se på Goffman sin rolleteori og legge frem en del begreper fra hans apparat til å forklare rolleteori og hvordan man kan se menneskelig samspill ved hjelp av en teatermetafor.

Rammeverket til Goffman er hentet fra teateret. Det han mener, er at vi kan bruke teaterets rammer for å forklare menneskers oppførsel ovenfor hverandre. Med dette menes at våre opptredener i det daglige liv ikke er så ulik den som skuespilleren fremfører for oss når vi er i teateret.

En rolle er av Goffman definert som: ”Det på forhånd fastlagte handlingsmønster som utfolder seg under en opptreden, og som kan presenteres eller spilles, også ved andre anledninger, kan vi kalle en ”rolle” eller ”rutine” (Goffman, 1959).

Definisjonen er derfor ikke svært ulik den som er nevnt ovenfor. Den er bare formulert på en annen måte av Goffman. I og med at jeg kommer til å benytte meg av Goffman sitt begrepsapparat videre, vil jeg også benytte hans definisjon av roller, men jeg vil trekke de nødvendige koblingene fra Goffman sitt begrepsapparat over til de ulike funksjonene knyttet til roller, for å tydeliggjøre hans begreper.

2.3.2 Opptreden

Det første jeg vil se på er selve ”opptredene” eller fremføringen av rollen. Det blir fremhevet to ytterpunkter i ”opptredener” den ene er de som går helt opp i sin rolle og som selv vil mene at den rollen han eller hun presenterer er den virkelige virkelighet. Dette vil, så lenge ingen betviler rollen bli sett på som det virkelige også av publikum(Goffman, 1959).

På den andre siden har man ”kynikeren” som er en person som overhodet ikke går opp i sin rolle og ikke tror på sitt eget spill. Her er målet å få publikum til å tro på den rollen man spiller, for å oppnå et annet mål, som ofte vil være til personen som spiller rollen sitt beste (Goffman, 1959).

Det er nødvendigvis ikke slik at en ”kynisk” person alltid spiller en rolle for å oppnå sitt eget beste. En lege som gir en hypokonder falske medisiner gjør dette for at pasienten skal få oppfylt forventningene til legerollen selv om de i utgangspunktet ikke er fysisk syke. Det nevnes også eksempler der pasienter ved psykiatriske sykehus, spiller ekstra gale ovenfor sykesøstre, slik at de ikke skal fremstå som for normale, (Goffman, 1959).

Goffman understreker at dette er ytterpunktene. Som gir muligheter for personer til ulike opptredener ut fra hva situasjonene krever. Det er likevel naturlig at en person som blir ført

mot ytterpunktene, blir værende i en av de to opptredene. Dette er illustrert ved følgende sitat:

”Det er antagelig ingen historisk tilfeldighet at ordet person opprinnelig hadde betydningen maske. Man har vel heller erkjent at alle alltid og overalt, mer eller mindre iøynefallende, spiller en rolle... Det er i disse rollene vi kjenner hverandre, det er i disse rollene vi kjenner oss selv.” (Park, i Goffman 1959; 25)

Dersom en rolle spilles over tid kan det også gå fra kynisk til at de som spiller rollen oppfatter den som virkelig virkelighet. Goffman sine studier bygger på observasjoner fra Shetland. Her har han observert en husmannsfamilie som driver et lokalt hotell. Han beskriver at de i starten av driften spiller en ”kynisk” middelklasse rolle ovenfor sine gjester, men at de i løpet av en 4-5 års periode fikk et mindre kynisk syn på sin opptreden og dermed ble middelklasse, (Goffman, 1959).

Dette kan også illustreres med et eksempel fra militæret, der en soldat i starten av karrieren følger reglementet for å unngå avstraffelse, mens han senere følger reglementet for å unngå å skade avdelingens rykte, (Goffman, 1959).

Dette viser at det er en tydelig svingning mellom de ulike rollene som spilles og at mange roller på ulike tidspunkter kan variere mellom å være virkelige og kynisk spilt. Jeg oppfatter dette som en naturlig svingning, i og med at dagsform og humør kan svinge fra dag til dag for personer i alle roller, man må derfor forvente en viss grad av kynisme i opptredene, dersom de skal oppfattes som stabile over tid.

2.3.3 Fasade

Det neste begrepet jeg vil ta for meg er fasade. Fasade er av Goffman forklart som den del av *”en persons opptreden som stadig fremtrer som generell og fastlagt, med henblikk på å definere situasjonen for publikum, uttrykksmidler av en fastlagt type som bevisst eller ubevisst tas i bruk av en person under opptredenen.”* (Goffman, 1959: 27)

Jeg forstår denne fasaden til å være objekter eller (kulisser som Goffman kaller de) som gjør at rollen fremtrer som tydelig og ekte. Det kan være at når man kommer inn et rom som inneholder en tavle, pulter og stoler, så er man i et rom der hvor rollene lærer og elev/student skal utspilles og at denne fasaden er relativt generelt utformet. På samme måte kan en person

som ønsker å spille rollen rik, enten det er ekte eller kynisk, omgi seg med artefakter som for eksempel en Rolex klokke, ha en fin adresse og fin bil for å understreke sin rolle.

Fasaden blir derfor, slik jeg ser det, objekter og omgivelser som er med på å forsterke og naturliggjøre opptreden av den rolle man til enhver tid skal spille.

På Facebook vil fasaden være hver persons profil. Hva de har av bilder og informasjon, samt applikasjoner vil være kulissene i den opptreden de ønsker å fremføre via Facebook.

Eksempelvis vil antall venner være en indikasjon på den rollen hver enkelt spiller og/eller noe som gjør at publikum får en oppfattelse av hvilke rolle som spilles her.

2.3.4 Dramatisering

En viktig del av vårt rollespill er dramatiseringen. I henhold til Goffman er dette å gi så mye man kan av en forestilling i det den foregår. Det er ikke snakk om å overspille, men å gjøre sin rolle tydelig og fremheve de tingene ved en rolle som ikke er like synlige ovenfor publikum. I boken viser Goffman til en begravelsesagent, som ikke vil synliggjøre kostnader knyttet til klargjøring av den avdøde, da disse vil være for sterke for de pårørende å høre om. Derfor velger han å sette en høyere pris på kisten, som er et synlig objekt som de pårørende kan se (Goffman, 1959).

Dette kan også eksemplifiseres med en fotballdommers opptreden på banen. Dersom publikum ikke skal trekke hans evner i tvil, må han reagere raskt. Selv om dette kan føre til at avgjørelser av og til blir feil (Goffman, 1959).

Et tredje eksempel har Goffman hentet fra Satre, det omhandler dramatiseringen av rollen som oppmerksom elev:

”Den oppmerksomme elev som ønsker å være oppmerksom, som sitter med blikket festet på læreren og ørene på stilk, sliter seg helt ut med å spille den oppmerksomme rollen og det ender med at han ikke lenger hører ting.” (Satre i Goffman 1959: 58)

Det eksemplene beskriver er hvordan personer i ulike roller gjør ulike handlinger for å fremheve den rollen de ønsker å spille. Selgeren som legger inn ikke synlige kostnader i et synlig objekt, dommeren som må ta raske avgjørelser og eleven som konsentrerer seg alt for

mye om å være oppmerksom, så vedkommende ikke får med seg undervisningen. Alt er for å gi inntrykk av noe, selv om det kan gå på bekostning av noe annet.

Dramatisering på Facebook vil være å tydeliggjøre sin rolle. Det kan være at man lar være å kommentere på et bilde eller en status, dersom man ønsker å holde på en rolle som lite aktiv bruker. Det kan være og ikke vise seg som pålogget på chatfunksjonen. Alt som underbygger og dramatiserer den rollen du selv ønsker å utspille på Facebook.

2.3.5 Idealisering

I interaksjon med andre mener Goffman man naturlig opptrer nærmest mulig idealet for sin rolle. Det vil si at man tilnærmer seg rolleforventingen i opptreden. Idealisering kalles dette og er en del av sosialiseringprosessen. Som gjør oss i stand til å gå inn i nye roller og lære oss de koder og uttrykk som er nødvendige for å innta disse nye rollene, (Goffman, 1959).

Et godt eksempel på dette er en klassereise som blir gjennomført suksessfullt. For at en person skal kunne gjennomføre en slik reise, blir vedkommende nødt til hele tiden å etterstrebe og mestre de nye kravene som ligger til den nye rollen.

2.3.6 Kontroll med uttrykksmidlene

I sin opprinnelige mening er kontroll over uttrykksmidlene et grep en person gjør i utførelsen av sin rolle slik at den ikke skal stå i fare for å miste troverdigheten sin. Det vil i enkelte situasjoner være skadelig for en rolle at en person gjør små glipper/tabber, for selv om dette stort sett bare er uhell, kan disse tolkes som noe helt annet av publikum og få større betydning enn det de i utgangspunktet fortjener, (Goffman, 1959).

Disse små feilene er kontrollglipper kan deles inn i tre grupper.

1. Kroppslige glipper som kan avsløre mangel på respekt eller oppførsel. Som å rape i finere selskap, gjespe på feil tidspunkt under en samtale og lignende, (Goffman, 1959).
2. At man er for mye eller for lite av den rollen det kreves at man er. Eksempelvis overnervøs, for ivrig, for passiv og lignende, (Goffman, 1959).

3. At kullissene for opptreden ikke er i orden eller mangelfulle i henhold til den rollen som skal utspilles. Det kan være at en lege ikke har rukket å rydde unna informasjon eller behandlingsverktøy før neste pasient kommer inn og lignende, (Goffman, 1959).

Når det gjelder Facebook og kontroll med uttrykksmidlene finner jeg det relevant å snakke om gruppe 3. Kullissene på Facebook har jeg tidligere forklart som profilen til en bruker. Et typisk scenario som kan inntreffe er at noen skriver noe på veggen din eller legger ut et bilde av deg, som er synlig for alle dine ”venner”. Dersom denne informasjonen står i konflikt med din rolle ovenfor en eller flere av dine ”venner” så vil altså tidsrommet mellom kommentaren er skrevet eller bildet er lagt ut, til du eventuelt får fjernet det, være et tidsrom der du ikke har full kontroll over uttrykksmidlene og faren for å miste troverdighet i rollen er tilstede.

En implikasjon av å ha kontroll over uttrykksmidlene på Facebook er sikkerhetsinnstillingene for egen profil. Jeg vil mene at de personene som ønsker full kontroll over uttrykkene de gir fra sin profilside, har stilt disse inn til å stemme overens med de uttrykk de ønsker å gi i denne rollen.

En potensiell rollekonflikt kan oppstå i vakuemet mellom de ulike sikkerhetsinnstillingene, dersom den totale kontroll over uttrykksmidlene er et hinder for å kunne sende og motta den mengde informasjon som er nødvendig for oppfylle andre rolleforventninger.

2.3.7 Misvisende opptreden

En opptreden der en person har utgitt seg for å være noe annet enn det vedkommende er, og har spilt en rolle denne person ikke skal kunne spille kan vi kalle en misvisende opptreden. Svindler er et beskrivende navn for personer som bedriver denne aktiviteten. En person som gjør en misvisende opptreden vil alltid spille en kynisk rolle. Da hele spillet, med kullisser, dramatisering og idealisering er bygd opp i den hensikt å berike personen som holder denne misvisende opptreden eller falske forestillingen, (Goffman, 1959).

En misvisende opptreden som blir avslørt får alltid negative konsekvenser. Samfunnet har via sine lover definert hva som er en så falsk opptreden at den fortjener sanksjoner via rettssystemet eller andre instanser. På et personlig plan, dersom en mann er utro mot sin kone, kan negative konsekvenser være samlivsbrudd og fullstendig tap av respekt.

I nettverdenen er misvisende opptreden lettest å illustrere med ulike e-poster man får som sier at man skal motta et større pengebeløp dersom man oppgir alt av personlig informasjon. Der kynikeren i den andre enden utgir seg for å være en person med et større pengebeløp og som bare behøver dine konti for å plassere litt av disse pengene, så får du halvparten.

På Facebook, så vil en forfalsket profil av en person, være en misvisende opptreden. Ikke minst hvis formålet med denne falske profilen er enten å sverte den forfalske personen eller bruke den forfalskede personens fortrolige forhold med andre personer til å hente ut informasjon om andre.

2.3.8 Oppsummering

Roller er noe vi alle inntar ut ifra hvilke situasjoner vi er i. Hvor godt en person mestrer sine roller henger i sammen med hvor godt personen kjenner til de ulike forventningene som ligger til de ulike rollene som spilles. Goffman bruker rolleteorien til å forklare alle menneskelig oppførsel og har i sitt bidrag gitt en oversikt over de ulike egenskapene som ligger i en rolleopptreden. I det neste avsnittet skal det sees nærmere på hvor roller utspilles og hvordan utviklingen av nye medier endrer de arenaene vi opptrer på.

2.4 Den nye hverdagen, foran, bak og midt i mellom.

Når vi beveger oss rundt i våre liv, så spiller vi ulike roller avhengig av hvor vi er, hvem vi er med og hvilke situasjoner vi er i. I de ulike situasjonene har vi ulike opptredener for de ulike tilskuerne.

I dette avsnittet vil jeg ta for meg forskjellen på å være i og utenfor en opptreden og hvilke nye områder for kommunikasjon som har oppstått etter at massemedia, internett og de sosiale mediene har blitt utviklet og blitt dagligdagse områder å omgås med andre mennesker på.

Goffman opererer med frontstage og backstage. Jeg finner det hensiktsmessig å beholde disse begrepene på sitt originalspråk for ikke å stå i fare for å miste noe av deres betydning i et forsøk på en oversettelse.

Frontstage området er det området der en forestilling foregår. I dette området må en person være inne i den rollen som det er påkrevd av det publikum som er tilstede at personen er i. Det er her rolleforventninger må innfris i henhold til de krav som tilskuerne har. Fra teaterverdene er dette når en skuespiller er på scenen og fremfører sin rolle, (Goffman, 1959).

Backstage er området utenfor der en forestilling foregår. I dette området skal ikke publikum som rollen skal fremføres for ha adgang. Dette betyr ikke at de ikke kan komme dit, men en person vil gjøre sitt ytterste for å avgrense publikums adgang til dette området. Dersom publikum skulle komme dit, så vil dette være en situasjon som kan skape store komplikasjoner for rollen som blir utspilt, (Goffman, 1959).

Mellom front og backstage er det en grense. Den er ofte veldig tydelig og vil komme frem i de eksemplene jeg skal illustrere dette med. Grense er for Goffman noe som den som utfører rollen må ha sterk kontroll over, for å hindre at publikum skal komme seg inn i området som er backstage, (Goffman, 1959).

Når du er på en restaurant og blir servert av kelner, så har du som gjest en rekke forventninger til hvordan kelneren skal utføre sin jobb. I denne situasjonen er du publikum og kelneren skal gjøre sitt beste for å utføre sin rolle som kelner i forhold til publikum sine forventninger. Den naturlige grensen mellom frontstage (spiseområdet) og backstage (kjøkkenet) er som oftest en dør. I det kelneren går igjennom døren må han sørge for at han er i rollen sin. Det vil i en slik situasjon være av stor fare for kelneren og det øvrige kjøkkenpersonalet at en gjest kommer inn på kjøkkenet og får observere det som skjer der. For kelneren kan det være at han står på kjøkkenet og bemerker noe rundt det en gjest gjør, eller at kokken står og lager mat uten kokkehatt og andre lignende hendelser som disse ikke ønsker at gjestene skal se.

For en lærer vil klasserommet være frontstage område og der vil publikummet, i dette tilfellet elevene forvente at læreren gjør sitt beste for å undervise og lære de nye ting. Mens backstage området for læreren naturlig er lærerværelset og kontoret. Det vil være skadelig for lærerens rolle dersom en elev kom inn på lærerværelset eller kontoret i det læreren diskuterte elevens eller medelever sine svakheter. Det er en helt naturlig handling for læreren å diskutere dette med andre lærere, men ikke at eleven skal høre dette.

Dette kan også illustreres med en vits. ”Mannen spør kona om hvordan det var på syklubben i går. Kona svarer: det var kjedelig, alle var der, så vi hadde ingenting å snakke om.” Dette

viser at ingen ønsker å konfrontere en person med dens svakheter og spille rollen som frekk eller uhøflig, dersom vedkommende person er tilstede. Men dersom en person ikke er tilstede blir hele syklubben et backstage område i forhold til denne personen og meninger om denne personen kan brytes.

Det siste området som Goffman nevner er på utsiden eller off-stage. Dette er et område der det ikke foregår noen forestilling. Her kan personen slappe av og gjør ting akkurat som de vil. Dette er steder der personen er alene og ikke må innta noen rolle for noe publikum, (Goffman, 1959).

Før internett og massemedia kom, så var de overnevnte områdene illustrerende for de fleste situasjoner i livet til en vanlig person. Men utviklingen av de nye mediene har også skapt et behov for å definere et nytt område, der skillet mellom frontstage og backstage ikke lenger er tydelig nok.

Den første som tar tak i dette er Joshua Meyrowitz. I sin bok "No sense of place" redegjør han for behovet for å definere dette nye området som dukker opp i det skillet mellom offentlig og privat blir brutt ned som følge av endringer i massemedia og kommunikasjonen i samfunnet, (Meyrowitz, 1985).

De første eksemplene for dette kan føres tilbake til tidlig på 1960 tallet. Der meget offentlige personer, som den amerikanske presidenten og andre, frem til dette hadde fått ha privatlivet sitt i fred. Det dukket opp en ny presse som også begynte å interessere seg i hva disse offentlige personene gjorde privat. Dermed ble det en nedbrytning av grensen mellom front og backstage for disse personene. Og de kunne ikke lenger være sikre på om de noen gang var ordentlig backstage, (Meyrowitz, 1985).

En historie som illustrerer hverdagen før dette skillet, er president Franklin D Roosevelt som var president i USA fra 1933 – 1945. Han hadde polio, og satt store deler av sitt voksne liv i rullestol. Dette var det kun et fåtall som visste. Offentligheten visste ikke dette. Roosevelt som fikk diagnosen i 1921, klarte ved hjelp av mekaniske skinner, stå oppreist og gå korte avstander, slik at i alle offentlige situasjoner, så kunne han gjemme vekk rullestolen. Han mente selv at dersom offentligheten visste at han hadde polio, så ville han ikke ha mulighet til å bli president og beskyttet sin skavank meget godt for offentlighet og presse. Meyrowitz viser til at Roosevelt også var en meget god radiotaler og at hans opptredener på radio ga et

sterkere inntrykk enn de små snuttene av film, som kunne til en grad avsløre at han hadde et problem med å gå, (Meyrowitz, 1985).

2.4.1 Middle region behavior

Det området som oppstår som følge av nedbrytningen av grensene mellom frontstage og backstage og mellom privat og offentlig, er definert av Meyrowitz som the middle region eller sidestage. Han forklarer det på følgende måte:

”Middle region behavior develops when audience members gain a “sidestage” view. That is, they see parts of the traditional backstage area along with parts of the traditional onstage area; they see the performer move from backstage to onstage to backstage. To adapt, the competent performer adjusts his or her social role so that it is consistent with the new information available to the audience” (Meyrowitz 1985: 47)

Ovenfor beskrev jeg grenser som vesentlig i forhold til Goffman sin teori om front og backstage opptredener eller oppførsel. Meyrowitz viser til følgene ved at disse grensene blir overskredet og publikum har fått adgang der de tidligere ikke hadde dette. Og dette får utslag i hvordan en opptreden eller en rolle vil kunne bli spilt. Det har også sine konsekvenser i forhold til de tidligere områdene

” In middle region behaviors, the extremes of the former front region are lost because performers no longer have the necessary backstage time and space; the control over rehearsals and relaxations that supported the old front region is weakened. The new behaviors also often lack the extremes of the formers backstage behavior because, the new middle region dramas are public (that is, performed before an “audience”) and, therefore performers adapt as much as possible to the presence of the audience, but continue to hide whatever can still be hidden,” (Meyrowitz 1985:47).

Det området som har oppstått i brytningen av de gamle områdene er et område der den som fremfører en rolle ikke har verken tid eller rom til å kunne trekke seg ut av den rollen man skal fremføre for publikum. Man kan i den grad det er mulig skjule ting man ikke ønsker at offentligheten skal se, men man må hele tiden tilpasse seg til publikum, som i større grad er tilstede.

Facebook, Twitter og andre lignende sosiale medier åpner opp et stort nytt middle region. I det de sosiale mediene, der man registrerer seg med sitt eget navn og lager en profil med informasjon om deg selv, slik som Facebook, så entrer også den vanlige mannen i gata dette området. Et område der sak er knyttet til person og person er knyttet til sak. Et område der det man trodde var privat, ikke viste seg å være privat. Man kan si at området fortsatt er ferskt for mange og at de udefinerte reglene og rollene som er påkrevd å spille nødvendigvis ikke er forstått av alle aktørene som opptrer i dette området. Det har på mange måter blitt slik at vi blir trukket mer og mer inn i offentligheten.

Slik som Meyrowitz definerer den nye sonen, så vil den kyndige aktør raskt fange opp denne nye situasjonen og gjøre endringer i sin rolle, slik at den ikke mister troverdighet eller står i fare for å bli feiltolket. Dette er den nye kommunikasjonsutfordringen. Middle region er området der ingenting lenger kan sies å være helt privat og rollene som utspilles der kan derfor få en del konsekvenser. Jeg skal senere i oppgaven presentere eksempler på hvordan noen unge Facebookbrukere håndterer dette. Men først vil jeg illustrere feiltolkning av roller i middle region med eksempler fra norsk presse den siste tiden.

”UiB lærer gjør narr av studenter” kunne man lese i Bergens Tidende den 16. februar i 2011. Saken omhandler en universitetslektor som har skrevet en følgende Facebookstatus på sin profil: *”Lider seg gjennom verdens dårligste eksamensbesvarelse”* (BergensTidene, 2011). Det er denne statusen som ligger til grunn for overskriften.

Lektoren påpeker to eksempler som illustrerer den vanskelige balansegangen mellom det offentlige og private på et forum som Facebook. Det første hun sier er at hun ikke har daglig kontakt med de studentene oppgavene gjaldt. Hun hadde rollen som sensor for disse oppgavene. For det andre sier hun at hun har de strengeste innstillingene for innsyn på Facebook på og at hun ser på *”Facebook, som et lukket og privat forum”*, dette til tross for at hun har over 400 venner på Facebook. Hun legger også til at hun ikke ville ha skrevet det samme på Twitter, (BergensTidene, 2011).

Hva er det som går galt for lektoren her? Det er lett å si at hun har feiltolket sin rolle som lektor, men det ville være en rask og forenklet konklusjon. Det er å anta at flere lektorer og andre som sensurerer oppgaver, oppgitt diskuterer dårlige og gode besvarelser med sine kolleger. Dette har jeg diskutert ovenfor i presentasjonen av front og backstage. Hun forklarer hele problemet i sitt sitat. Lektoren så på Facebook som et lukket og privat forum, dog for

over 400 venner. Hun har gjort sin rolleopptreden uten å tenke over hvem som var publikum. Derfor har noen tatt hennes rolle som lektor i betraktning og funnet det upassende at en lektor kan skrive slikt på Facebook. Det blir derfor kombinasjonen mellom misvisende områdeferd og feiltolkning av hva slags forum Facebook er, som gjør at lektoren får ubehagelige konsekvenser av sitt utspill.

2.5 Sosiale nettverk

Lenge før Facebook var tiltenkt og lenge før internett ble allemannseie har de sosiale bindingene mellom mennesker vært viktige.

I dette avsnittet vil jeg se på egenskapene til sosiale nettverk. Sosiale nettverk er for denne oppgaven et viktig teoretisk perspektiv som sammen med rolleteorien skal gi grunnlag for å si noe om Facebook og om hvordan ungdommene spiller sine roller der.

2.5.1 Definisjon

”sosialt nettverk; uttrykket referer til det system av sosiale kontakter enkeltpersoner eller grupper omgir seg med, samhandler med og opplever som sitt kontaktnett. En persons nettverk omfatter vanligvis familie, slekt, naboer, venner, arbeidskamerater og andre som betyr noe for vedkommende person og/eller som personen opprettholder forbindelse med gjennom kommunikasjon og samhandling. Det skilles ofte mellom primær og sekundært sosialt nettverk, hvor det første referer til det system av slekts- og vennskapsbånd en står i et særlig (intimt) forhold til, mens det siste referer til personer utenfor denne sirkelen. Et sosialt nettverk kan ha mange egenskaper, bl.a. disse: omfang/størrelse, tetthet, variasjon, multipleksistet, innhold, retning, intensitet, varighet og geografisk nærhet.” (Inge Bø, 2002)

Sosiale nettverk som begre ble første gang brukt av J. A Barnes i en artikkel fra 1954 der han studerer det norske øysamfunnet Bremnes. Barnes gjør en antropologisk studie av samfunnet og bruker her sosiale nettverk for å studere sosial organisering. Barnes mener ikke at det sosiale systemet er bundet til klassesystemet på en slik måte at personer som ikke er i samme klasse ikke kan være bundet sammen via sitt sosiale nettverk, men at det i stor grad viser seg å være slik, (Barnes, 1954).

Utgangspunktet for det Barnes kaller for det sosiale nettverket er et sosialt felt som ikke har noen grenser, ingen koordinering eller organisering. Det er bånd mellom mennesker. Som i definisjonen ovenfor er det vennskap, bekjentskaper og profesjonelle bånd til arbeidskamerater. Noen av disse båndene er nedarvet, mens flesteparten blir bygd opp av hver enkelt person (Barnes, 1954).

Slektsbånd er heller ikke automatisk med i et slikt nettverk. Barnes mener derimot at dette er noe av grunnen til at begrepet nettverk er mer passende enn sosialt felt. Som han sier *"I have my cousins and sometimes we all act together; but they have their own cousins who are not mine and so on indefinitely."* (Barnes, 1954)

"Similarly each person has a number of friends, and these friends have their own friends; some of any one person's friends know each other, others do not." (Barnes 1954:43). Slik forklarer Barnes oppbyggingen av det sosiale nettverket.

Barnes mener at dersom man tar bort alle grupper og andre sosiale enheter og ser hva som er igjen blant befolkningen han har studert, så består nettverket til hver enkelt person hovedsakelig av slekt, venner og naboer. Som i definisjonen over er beskrevet som det primære sosiale nettverket.

Definisjonen sier at sosiale nettverk kan ha ulike egenskaper. En egenskap som Barnes tar opp er ulikheten i nettverk fra små steder til større urbane steder som byer (Av Barnes kalt moderne samfunn). Forskjellen mellom de sosiale nettverkene er at på små steder så er det meget stor sjanse for at du har mange felles kontakter med dem du møter enn hva tilfellet er i mer urbaniserte omgivelser. Som Barnes sier det:

"In modern society, I think we may say that in general people do not have as many friends in common as they do in smallscale societies. When two people meet for the first time, it's rare in modern society for them to discover that they have a large number of common friends, and when this does happen it is regarded as something exceptional and memorable" (Barnes 1954: 44).

Barnes gir her et tidlig innblikk i sosiale nettverk og hans forskning og definisjon av det sosiale nettverket har blitt en grunnstein for andre teoretikere å bygge videre på. Boissevain er en av de som har videreutviklet nettverkstenkingen innen for det sosiale feltet og har i sin bok "Friends of friends" (1974) tatt teoriene videre og laget strukturer og oversikt over viktige egenskaper ved sosiale nettverk.

2.5.2 Sosiale nettverk, struktur og egenskaper.

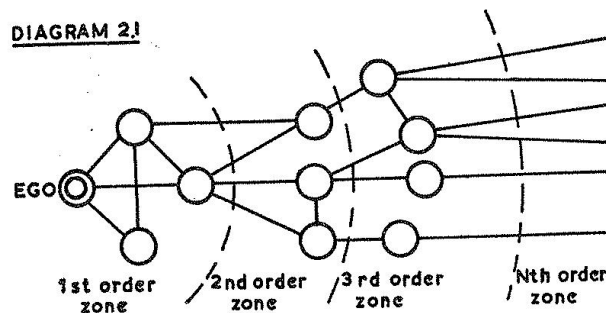
Det sosiale nettverket er en kompleks struktur. I dette avsnittet vil jeg gjøre rede for de ulike egenskapene til det sosiale nettverket.

Alle kjenner noen, og de vi kjenner, de kjenner igjen andre som vi ikke kjenner osv. Dette er grunnlaget for det sosiale nettverket. I avsnittet over ble det redegjort for det primære sosiale nettverket, som var nære venner, familie og naboer. Disse relasjonene er primære, fordi det stort sett er de første vi kommer i kontakt med når vi vokser opp. Men etter hvert som vi blir eldre og tar del i andre aktiviteter blir vårt sosiale nettverk større og kompleksiteten endrer seg.

"The social relation in which every individual is embedded may be viewed as a network. This social network may, at one level of abstraction, be looked upon as a scattering of points connected by lines. The points, of course, are persons, and the lines are social relations."
(Boissevain, 1974:24)

Slik forklarer Boissevain tanken om hvordan vi kan tenke sosiale relasjoner inn i et nettverk. Ulike bindinger som strekker seg mellom mennesker som kjenner hverandre og viser at de er i kontakt med hverandre.

Boissevain har laget en rangordning for de ulike sonene i et egosentrisk nettverk. Det egosentriske nettverket er et personlig nettverk som er unikt for alle personer, (Boissevain, 1974). Dette er illustrert i figur 1. under.

Figur 1: (Boissevain, 1974:26)

I figuren så ser man ego, som er utgangspunktet, ut i fra ego går det ulike bindinger til personer som ligger i ulike rangsoner. De ulike rangsonene består av ulike medlemmer som har forskjellig grad av tilknytning til ego. I den første sonen finner man familie, nære venner og andre man har jevnlig god kontakt med. Dette er aktiverte kommunikasjonskanaler der man opprettholder kontakt og vennskap. Båndene som går fra personene i den 1. rangsonen og inn til personene i den 2. rangsonen er potensielle, ikke aktiverte kommunikasjonskanaler. De som er i den 2. rangsonen er gjerne nære venner av dine nære venner og nære venner av din familie. Og i figuren, så ser man videre en 3. rangsone og videre i N. rangsone. Dette er for å vise at hele samfunnet kan være organisert i et nettverk. For så lenge du går langt nok ut rangsonene, så vil man etter hvert kunne være bundet mot alle personer i hele verden, (Boissevain, 1974).

Det sosiale nettverket er likevel mer enn en oversikt over aktiverte og potensielle kommunikasjonskanaler. Boissevain hevder at meldingene som går langs linjene kan kaller for transaksjoner og vanlige regler for transaksjonsteori er gjeldende. Det vil si at verdien hentet ut av en transaksjon må være lik eller større transaksjonskostnaden. Er den lik eller større, så kan man snakke om utveksling av tjenester, (Boissevain, 1974). Det er viktig å huske på at tjenester er resiproke, mens transaksjoner kan være ensidig. Det blir eksemplifisert med at en person kan godt spre et rykte om en annen person for å skade hans/hennes rykte, (Boissevain, 1974).

Asymmetriske forhold kan også lett oppstå i slike situasjoner. I det person A sitt forhold til person B gir en større verdi for B enn det A får tilbake. Dette gir A en viss makt over B, og A kan styre B til å utføre handlinger B i utgangspunktet ikke ville gjort dersom det var symmetri i forholdet. Det asymmetriske forholdet er et fenomen som er med på å gjøre det sosiale

nettverket dynamisk i stedet for statisk, grunnet de stadige skiftene i kontroll og makt som forekommer når ressurser og status endrer seg, (Boissevain, 1974). Eksempelvis så har foreldre en annen status enn barn. Forholdet dere i mellom blir asymmetrisk fordi foreldre kontrollerer mange ressurser som barnet ikke kan råde over og har også en legitim makt som forsørger og ansvarsperson. Derfor kan foreldre sanksjonere ovenfor barna, mens barn ikke kan sanksjonere ovenfor sine foreldre.

Så langt har jeg vist at det sosiale nettverket er et dynamisk nettverk som er bygd opp av transaksjoner mellom mennesker og at modellen kan brukes til å illustrere hvordan hele verden potensielt kan knyttes til hverandre i det passive bånd blir til aktiverte bånd.

Det er nå hensiktsmessig å se på ulike former for bånd mellom personer og hva det har å si for en persons sosiale nettverk.

2.5.3 Interaksjon i det sosiale nettverket

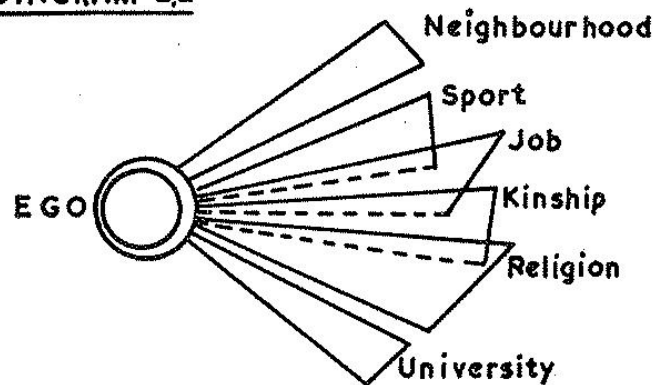
I det sosiale nettverket er vi som personer bundet til mange ulike personer som igjen tilhører ulike grupper. Noen er i familie, noen er venner, andre er kollegaer eller lagkamerater. Disse båndene som knytter oss til de ulike aktivitetsfeltene vi beveger oss i er rollerelasjoner. ((Boissevain, 1974)

Tidligere har jeg redergjort for rolleteorien og nå blir rolleteorien plassert inn i sosial nettverksteori. Konseptet rolle er tolket likt i denne litteraturen og henspiller fortsatt de normene og forventningene som ligger til en person i en gitt situasjon, (Boissevain, 1974).

Det som er viktig for roller i det sosiale nettverket er hvordan de ulike feltene vi opptrer i står i forhold til hverandre. Beveger vi oss i flere felter med de samme personene kan dette stille krav til våre roller på begge stedene som må opprettholdes for å unngå rollekonflikter. Det kan også i slike situasjoner oppstå krysspress.

Figur 2. viser et eksempel på et sosiale nettverk presentert på bakgrunn av de ulike aktivitetsfeltene ego her beveger seg i.

DIAGRAM 2,2

Figur 2: (Boissevain, 1974:29)

Av figuren ser vi at ego er opptretter i aktivitetsfeltene nabolag, sport, jobb, slektskap, religion og universitet. Noen av disse feltene er ikke overlappet med noen av de andre feltene, disse kalles for isolerte felleskap, mens de som overlapper kalles for ikke-isolerte felleskap (Boissevain, 1974).

I små samfunn er det vanlig at det er flere overlappinger enn det er i større samfunn. Det vil si at de små, tette samfunn er det større sjans for at flere av aktivitetsfeltene du opptretter i er overlappende enn i et større samfunn, (Boissevain, 1974). Dersom du opptretter i ulike roller ovenfor en person er båndet mellom deg og den andre multiplekse. Opptretter du kun i isolerte felleskap er det snakk om uniplekse bindinger. Det er en tendens til at bindinger mellom personer som er uniplekse over tid blir multiplekse og at multiplekse bindinger er sterkere enn uniplekse bindinger. Figur 3 viser et eksempel på en multipleks binding.

DIAGRAM 2.3

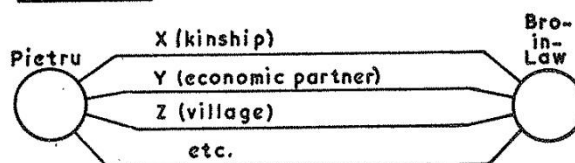
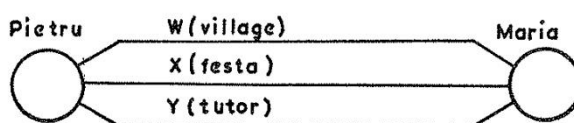

DIAGRAM 2.4

Figur 3: (Boissevain, 1974:32)

Av figuren kan man se at Pietru er bundet mot sin svoger i tre forskjellige bånd, X, Y, Z osv, disse ulike båndene har i utgangspunktet ulike rolleforventninger knyttet mot seg, en som svoger, en som økonomisk partner og en nabo. Det blir hevdet av Boissevain at når man operer med multiplekse bindinger, så er det umulig å karakterisere forhold mellom to individer og at samspillet mellom de ulike rollene og deres transaksjonsverdier og kostnader, vil gjøre at multiplekse forhold gir større rom for å utøve press ovenfor den andre, enn i et forhold med kun en binding, (Boissevain, 1974). Eksemplifisert ved figur 3, diagram 2,4 viser han til at Pietru og Maria er uenige om en beslutning som er tatt i X (festa) og deres forhold surner til, men så i binding Y der Pietru er lærer for Marias datter, hjelper han henne inn på en prestisjeskole og dermed så er forholdet tilbake i en balanse, (Boissevain, 1974). På den måten benyttes makt og transaksjoner seg på tvers av de ulike bindingene for at forholdet skal opprettholdes.

2.5.4 Transaksjoner, retning, frekvens og varighet

I avsnittet over er det vist at nettverk er en sammensetning av kanaler mellom ulike personer og at disse kanalene gir rom for transaksjoner. I dette avsnittet vil jeg gå noe dypere i hva som ligger i disse transaksjonene, samt ta for meg funksjonene retning, frekvens og varighet.

I alle aktivitetsfeltene man deltar i, så spiller man en rolle og til enhver rolle ligger det forventninger. Disse forventningene kan sees på som transaksjoner som bør utveksles i henhold til den rollen som spilles. Det kan være snakk om materielle og ikke-materielle transaksjoner avhengig av hvilket forhold det er i mellom de partene, (Boissevain, 1974).

I et vennskapsforhold, så er åpenhet, tidsbruk og av og til små gaver noen elementer som kan være viktige for at forholdet skal opprettholdes.

I sin forskning har Boissevain og Kapferer undersøkt noen mindre grupper og sett hva som var viktige transaksjoner for gruppen. I gruppen var det 14 menn i en arbeidssituasjon og de fem viktigste elementene de mente var nødvendige i deres forhold var samtaler, vitsing, hjelp i arbeidet, personlig service og mulighet til å låne penger, (Boissevain, 1974). Slike modeller

for transaksjonselementer må en ta høyde for at er svært ulike og varierer fra forhold til forhold, fra gruppe til gruppe og fra land til land. Boissevain mener at disse elementene gir en enkel og unyansert bedømmelse av kvaliteten på et forhold, og sier følgende:

"The nature of the items transacted indicates not only the investment of the actors in it, but, especially, their anticipated benefits from it, and hence its importance as compared to other relations. " (Boissevain, 1974:33)

Sitatet viser at transaksjonen må sees på som investeringer for partene involvert og dette er viktig for retningen i transaksjonene også. Hvilke forhold opprettholder vi og hvorfor?

Det er tre potensielle utbytter når man ser på transaksjoner. De er enten like, utfyllende eller ulike. Dersom transaksjonene er like eller utfyllende er dette et tegn på at maktbalansen mellom de ulike aktørene er relativt lik. Dersom det er ulik verdi på transaksjonene er dette en indikator på at det er forskjell i status og makt mellom aktørene som er inne i bildet. Dette regnes som asymmetrisk relasjoner, (Boissevain, 1974). Transaksjonssystemet er båret på forventning om at en transaksjon blir gjengjeldt eller ikke gjengjeldt noenlunde likt av de involverte parter. I de asymmetriske er det ofte slik at den personen som har investert mest i forholdet er den mest føyelige parten, (Boissevain, 1974).

Til nå er det vist at transaksjoner er rolleforventninger og at transaksjoner enten er like, utfyllende eller ulike i verdi og at dette skaper symmetri eller asymmetri i de ulike forholdene inne i det sosiale nettverket. Til slutt i dette avsnittet skal jeg vise hva frekvens og varighet på en interaksjon har å si for det sosiale nettverkets funksjoner.

Når jeg her snakker om frekvens og varighet er dette på lik linje med uniplekse og multiplekse bindinger en indikator på kvaliteten på et forhold. Det er naturlig å tenke seg at personer som man møter ofte er viktige personer for deg, og at personer du tilbringer mye tid med er det samme. Det er nødvendigvis ikke slik og det er et viktig poeng med tanke på hvordan vi tenker verdien av forhold i nettverket og har i bakhodet at personer du møter hver dag, nødvendigvis ikke er viktigere enn personer du ikke ser så ofte, (Boissevain, 1974).

Eksempelvis møter jeg kassadamen i butikken flere ganger i uken og bytter hos henne varer mot penger, noe som gjør at vi får et kort uniplekst forhold i hver eneste situasjon. Samtidig har jeg venner som bor på andre siden av landet, som jeg ikke ser så ofte og kun har kontakt med sporadisk over telefon og e-post. Til tross for dette, så er det slik at dersom min venn

skulle havne ut i en form for problemer, så ville jeg naturlig forsøke å hjelpe han med dette, selv om jeg ikke ville gjort det samme med kassadamen som jeg møter oftere.

Frekvens er derfor en indikator som ikke nødvendigvis står for kvalitet, mens tid brukt, sees på som en viktig investering som regnes som en indikator på viktighet av et forhold, (Boissevain, 1974).

De faktorene jeg nå har sett på danner et grunnlag for å si noe om hva det sosiale nettverket er for noe og noe om hva slags forhold som binder nettverket sammen og hvilke kvalitet det er på disse bindingene. I neste avsnitt skal jeg gå nærmere inn på strukturen og se på hvordan ulike strukturelle kriterier påvirker det sosiale nettverket.

2.5.5 Strukturelle kriterier i det sosiale nettverket.

Tidligere har jeg vært inne på kvalitet og funksjon i det sosiale nettverket, men de strukturelle kriteriene er også viktige for å forstå helheten i det sosiale nettverket.

Størrelsen på det sosiale nettverket består i første omgang av alle kontaktene du har aktiverte bånd mellom, det er de som befinner seg i 1. rangsonen. Ut i fra alle disse personene ligger det uaktiverte bånd mellom deg og potensielle mennesker som kan bli en del av ditt nettverk, så størrelsen er en viktig faktor på den måten, at det sier noen om hvor mange du har i nettverket ditt og hvor mange du potensielt kan komme i kontakt med via dem du allerede er i kontakt med. Figur 1. viser hvordan rangsonene utover stadig avdekker potensielle bånd som kan knyttes for å utvide ditt nettverk, (Boissevain, 1974).

Et regnestykke viser raskt hvor mange potensielle personer man kan komme i kontakt med.

Med utgangspunkt i gjennomsnittlig antall venner på Facebook som er 120 (Datateam), er dette kontaktene du har i 1. rangsone. Disse vil da potensielt i 2. rangsone kunne sette deg i kontakt med 120 personer hver, noe som gir en sum på $120 * 120 = 14400$ som i 3. rangsone vil kunne sett deg i kontakt med 1,728 000 mennesker.

Det viktigste punktet med tanke på størrelse i henhold Boissevain er antallet potensielle kontakter du kan knyttes til, jo større nettverket ditt er, jo større blir tallet for potensielle

kontakter. Disse tallene er hypotetiske og har som mening å forklare hvordan strukturen er og sier ingenting om hvor mange personer som det er mulig å opprettholde forhold til og andre faktorer som går på funksjon, (Boissevain, 1974).

Utover størrelse er tetthet, sentralitet og kontaktgrad viktige strukturelle kriterier. Tetthet er et mål på i hvor stor grad kontakter i ditt nettverk er i kontakt med hverandre. Dette gir en indikasjon på at personer du er i kontakt med kan spre informasjon videre. Det er ikke en klar transaksjonskanal, men sier noe om et potensial for at informasjon kan spre seg, (Boissevain, 1974). Kontaktgraden er et mål på hvor mange i nettverk som gjennomsnittlig kjenner hverandre. Og vil indikere om det er høy eller lav tetthet i nettverket, basert på om mange kjenner hverandre eller om få kjenner hverandre. I små samfunn er det vanlig at det er høyere tetthet enn i store samfunn, (Boissevain, 1974).

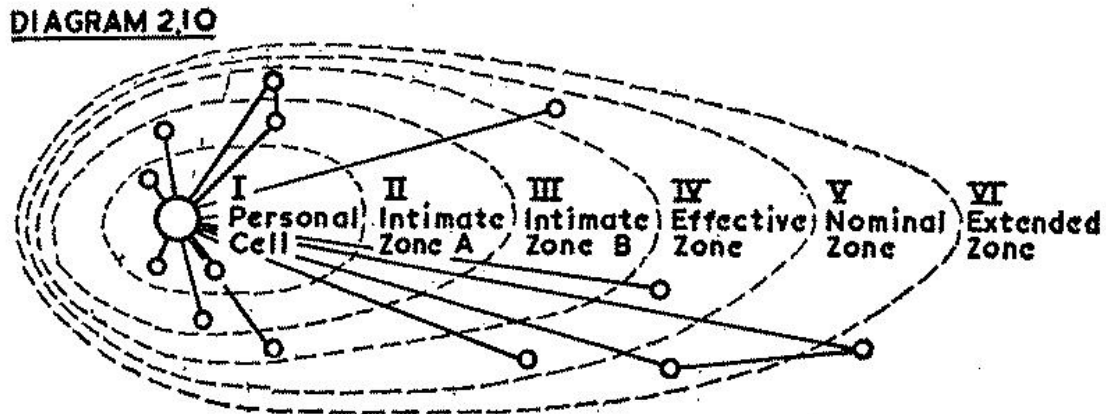
Det siste viktige momentet i strukturen er sentralitet. Sentralitet sier noe om hvilken posisjon ego har i nettverket. Høy sentralitet kjennetegnes ved at mange nås av den informasjonen som spres. Dette er et mål på posisjonering innenfor nettverket og ego sin betydning i nettverket er den viktigste faktoren for å avgjøre sentraliteten til en person, (Boissevain, 1974). Er det snakk om en viktig person, eks ordfører eller sjef i et selskap er dette personer med høy sentralitet i sine nettverk. Det samme vil gjelde forskjellen mellom en populær og upopulær elev i en klasse. Den populære vil ha høy sentralitet og god mulighet til å spre informasjon, mens den upopulære vil ha lav sentralitet og mindre god mulighet til å spre informasjon.

De strukturelle kriteriene i nettverket sier noe om størrelse, tetthet, kontaktgrad og sentralitet. Som igjen er med på å si noe om hvordan nettverket er organisert og sier noe om hvilken rolle ego har i ulike roller og aktivitetsfelter. Makt og mulighet til å få et budskap ut er en viktig indikator for hvilken rolle man har i nettverket og kriteriene gir et innblikk i hvordan det sosiale nettverket er bygd opp.

Til slutt i dette avsnittet skal jeg se på en siste modell som sier noe om kategorisering av nettverket. Tidligere har jeg snakket om rangsoner som sier noe om et potensial for å komme i kontakt med nye mennesker, nå vil jeg presentere en lignende figur, men denne sier noe om hvilke personer som er å finne i det allerede eksisterende nettverket, person som i figur 1. er i rangsone 1.

2.5.6 Hvem er hvor i nettverket

Tidligere har det vært snakket om hvor mange personer som er i en persons sosiale nettverk, men lite om deres forhold til Ego i nettverket. Her vil figur 4. presenteres og en kategorisering av de ulike sonene i nettverk, for å gi grunnlag til kategorisering av kontakter i det sosiale nettverket.

Figur 4: (Boissevain, 1974:47)

Det sosiale nettverket, slik Boissevain tenker det, består av seks ulike soner, hvor hver av sonene inneholder personer med ulike forhold til ego.

Den innerste og første kalles ikke for en sone, men en personlig celle. I denne cellen vil det være en liten samling mennesker bestående av nærmeste familie og dersom man har noen veldig nære venner, vil de også være i denne cellen. Personene ego har i denne cellen vil være personer som ego investerer mye tid og ressurser på og som er viktige personer for ego på et intimt og emosjonelt plan, (Boissevain, 1974).

Videre kommer det to soner som har samme navn, intimitetssone A og B. I disse sonene finner man i sone A, personer som er nære relasjoner av ego, som det opprettholdes kontakt med. I sone B finner vi personer som er emosjonelt viktige for ego, men som ego kun passivt opprettholder kontakten med, (Boissevain, 1974).

Den fjerde sonen som kalles for den funksjonelle sone består av personer som ego finner viktige av andre grunner enn emosjonelle. Det er mennesker som det er praktisk for ego å være i kontakt med i forhold til jobb, økonomi og politisk. Personer i dette nettverket er i denne sonen fordi de har en nytteverdi eller en potensiell nytteverdi for ego. Mange av disse

vennskapsrelasjonene må karakteriseres som instrumentelle fremfor emosjonelle, av den grunn at de er kontakter og ressurser som er viktig for ego, (Boissevain, 1974).

I den nominelle og femte sonen finnes alle personer som ego kjenner, men som ikke har spesielt stor betydning for ego emosjonelt eller praktisk. Det er vanlig å kalle personer i denne gruppen for bekjentskaper, (Boissevain, 1974).

Det er den nominelle gruppen som danner enden på den 1.rangsonen. Det er personer som man kjenner igjen ansiktet på, men ikke har kontakt med lenger og ikke kjenner. De står dermed i fare for å falle ut av nettverkets 1.rangsoner, (Boissevain, 1974).

Før jeg oppsummerer de viktigste punktene om det sosiale nettverket fra både Barnes og Boissevain er det nødvendig å trekke inn noe mer utfyllende informasjon omkring den 4. sonen i Boissevain sin nettverkskategorisering, den effektive sonen.

2.5.7 De løse forbindelsene.

Den funksjonelle sonen (effetive zone), ble beskrevet som en nyttig del av nettverket. Her lå alle personene som hadde en stor nytteverdi for ego. Vennskap som blir holdt varme grunnet potensielle muligheter for å behøve egenskaper og kontakter disse besitter i fremtiden. Dette er av Mark Granovetter betegnet som styrken i de svake bånd. Svake bånd beskrives som bånd mot personer eller grupper som man ikke kjenner så godt som de gruppene man har sterke bånd mot.

Grunnen til at disse svake båndene er viktige, er at i enkelte situasjoner så blir gruppene eller klikkene som er knyttet til hverandre via sterke bånd veldig like. Både i handlinger, jobber og interesser. De er derfor i mindre grad formidlere av innovasjon. Disse klikkene sitter derfor på mye av den samme informasjonen og kjenner i stor grad de samme menneskene, (Granovetter, 1973). Derfor blir informasjon og transaksjoner innenfor disse gruppene i stor grad homogene og nytteverdien kan etter hvert bli synkende for de ulike medlemmene, som i stor grad er knyttet sammen av emosjonelle bånd, fremfor mer pragmatiske og nytteorienterte bånd, (Granovetter, 1973).

De svake båndene kan på sin side gi en person ny innsikt. Nye måter å tenke på og gi andre og nye muligheter for personer som er svakt tilknyttet andre. (Granovetter, 1973)

2.5.8 Oppsummering

Sosiale nettverk en måte å organisere kommunikasjon mellom mennesker på. Det Barnes så på som en måte å forklare sosial aktivitet utenfor arbeid på, har Boissevain satt i system og gjort til en måte å tenke samfunn på. Nettverket har en struktur og ulike egenskaper som gjør at man som person blir i stand til å tolke hvor man er i nettverk og hvordan ens ego-nettverk ser ut og har av egenskaper. Det sosiale nettverket, slik det fremstår her er en rekke transaksjoner mellom mennesker som operer i ulike roller i ulike aktivitetsfelt og har ulik grad av makt i de ulike båndene mellom seg og andre.

2.6 Oppsummering teorikapittel

I dette kapittelet har jeg sett nærmere på begrepene identitet, roller og sosiale nettverk. Identitet er forklart som vår oppfattelse av vår selv. Dette kan sees i tre perspektiver, det individuelle, sosiale og kulturelle perspektiv, avhengig av hvilket nivå vi ser på. Identitet står i forhold til rolle som det vi alltid har med oss og som er noenlunde konstant, mens roller er ulike måter å opptre på avhengig av forventningene i situasjonen vi opptrer i. Rollene vi spiller avhenger av situasjonen, hvilke rolle det er forventet vi skal spille i de gitte situasjonene og hvilke posisjoner vi har.

Det sosiale nettverket er en måte å forstå kommunikasjon mellom mennesker på. Rolle og sosial nettverketeori henger sammen ved at nettverksteorien bidrar med å vise hvordan mennesker bindes mot hverandre og deltar i ulike aktivitetsfelt som man spiller ulike roller i, alt avhengig av hvilke posisjon vi har de ulike feltene.

Det er også pekt på hvilke utfordringer man møter når tradisjonelle grenser mellom områder man spiller roller brytes ned. Meyrowitz har blitt presentert med sin videreføring av Goffman sin teori om front og backstage opptredener og introdusere sin middle eller sidestage teori om hvilke aktivitetsfelt som oppstår i nye medium, deriblant Facebook.

Teorien som er gjennomgått vil være det teoretiske grunnlaget for analysen i kapittel 5.

Før analysen starter vil det bli tatt opp metodiske problemer og en gjennomgang og presentasjon av Facebook som fenomen og kommunikasjonsplattform.

3 Metode

Formålet med analysen i denne oppgaven er å forstå bedre hvordan ungdommer utspiller sine roller på Facebook. For å kunne besvare problemstillingen om hvordan ungdom spiller sine roller på Facebook, samt de påfølgende underproblemstillingene, har jeg gjort noen metodiske valg og avgrensninger som er nødvendig for å kunne besvare problemstillingene på en tilfredsstillende måte.

I kapittelet vil det derfor bli presentert begrunnelse for de valg som er gjort med hensyn på metode og avgrensning, etiske synspunkter, kritisk blikk på eget arbeid og informasjon om utvalg og informanter.

3.1 Valg av metode

På bakgrunn av problemstillingen, som har til hensikt og utforske fenomenet omkring roller på Facebook, samt ungdommenes egen opplevelse av sin bruk og interaksjon med andre over nett, fant jeg det hensiktsmessig å bruke kvalitativ metode. Østbye, Helland, Knapskog og Hillesund mener at kvalitativ metode er hensiktsmessig når man skal angripe problemstillinger omkring dynamikken i sosiale relasjoner og fenomener, (Østbye, 1997).

3.1.1 Kvalitativ intervju

Bakgrunnen for valg av kvalitative intervju er grunnet i kriterier som var nødvendig for å komme i dybden på informantenes bruk av Facebook. Jeg valgte kvalitative intervjuer fordi:

En kan få informasjon det ellers ville være vanskelig å få tilgang til.

En kan få kartlagt prosesser og sosiale relasjoner.

En kan få kommentarer og bekreftelser/avkreftelser på data fra andre kilder.

En kan prøve ut hypoteser og forståelsesmåter underveis i intervjuer.

(Østbye, 1997:82)

Kriteriene over var viktige i forhold til ønsket om å se nærmere på hvordan de unge informantene forholdt seg til andre på Facebook. Hvordan de oppfattet sin egen og andres bruk og for å kunne få bekreftet/avkreftet andre kilders data.

Intervjuformen ble strukturert/semistrukturert der det ble laget en intervjuguide i forkant. Formen på intervjuet var tiltenkt å være strukturert, for å kunne samle inn noen faste data fra informantene, før det gikk over til å være noe mer semistrukturert på den måte å komme mer i dybden via oppfølgingsspørsmål.

3.2 Utvalg og rekruttering.

Antall informanter ble i samråd med veileder satt til seks personer, helst tre av hvert kjønn. Dette for at materialet ikke skulle bli for omfattende. I første rekrutteringsrunde ble følgende kriterier oversendt til kontaktperson på den skolen der intervjuene skulle utføres.

- litt variasjon i popularitet i klassegruppen, men ingen bunnpunkter
- dersom noen skulle ha noen problemer dere kjenner til i henhold til Facebook og mobbing så er det fint om man styrer unna
- interessant dersom noen er veldig aktive og andre litt mer tilbakeholdne

Dette ble satt opp for å kunne bevege seg lettere innenfor et begrenset miljø, men å styre unna typiske problemområder, som mobbing etc. Dette hadde etiske begrunnelser, tatt i betraktning min erfaring som intervjuer, samt å unngå og havne i en situasjon der en informant presenterer traumatiske opplevelser som jeg ikke kunne benytte eller takle i situasjonen.

Første runde med rekruttering resulterte i kun fire informanter. Det ble derfor nødvendig å gjøre noen tiltak for å nå det ønskelige antallet på seks informanter. Kontaktpersonen fikk beskjed om å se bort i fra popularitet i klassen og aktivitet på nett. Dette resulterte i at antallet som meldte seg steg til åtte personer. Seks av de som meldte seg var jenter og to var gutter. For å sikre noe variasjon mellom kjønnene ble de to guttene tatt direkte inn i utvalget.

Av de seks jentene som sto igjen ble det silt ut fire personer basert på motivasjon for å stille opp i intervjuene. Jeg sjekket også at ingen av de som ikke var veldig motivert for å stille opp, var personer som skilte seg nevneverdig ut fra den andre gruppen, slik at det å sile ut kunne ha konsekvenser for de endelige resultatene.

Utvalget ble til slutt bestående av fire jenter og to gutter fra 1.klasse studiespesialisering (tidligere allmennfag) på VGS. Skolen hadde i forrige undervisningsår totalt 630 elever hvorav 120 gikk på studiespesialisering 1.klasse. Fordeling mellom kjønnene var da 56,6 % prosent jenter og 43,4 % gutter, (Utdanningsdirektoratet).

3.3 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene ble utført i et lukket rom på skolen til informantene. De ble tatt opp med lydopptaker og det ble brukt PC for å se på informantenes Facebookprofiler og for å hente ut en datafil som ble brukt til en nettverksanalyse av de intervjuedes nettverk på Facebook. Ingen av informantene uttrykte noen frykt eller problemer med å bli intervjuet og de svarte godt på spørsmålene.

For å sette informantene inn i hva oppgaven omhandlet, viste jeg på en whiteboard som var inne på intervjurommet en forklaring av nettverkssoppbygging og roller. Meget enkelt forklart, dette for å oppnå en hvis felles forståelse for begrepene som ble brukt senere i intervjuet og for å unngå misforståelser.

Intervjuet ble holdt etter en intervjuguide som jeg utarbeidet på forhånd. (Vedlegg 2). I utarbeidelsen av intervjuguiden la jeg vekt på at starten av intervjuet skulle inneholde enkle spørsmål knyttet til bruk og antall venner for å få intervjuobjektet i gang med å prate, før det senere i intervjuet ble mer preget av refleksjonsspørsmål knyttet til bruk og hvordan de mestret ulike sosiale roller på Facebook. Strukturen ble en blanding av strukturert og semistrukturert, da de første spørsmålene hadde en form som gjorde at de enkelt kunne plasseres inn i en tabell (Østbye, 1997). De andre spørsmålene omhandlet mer komplekse temaer og selv om de i guiden var satt opp i rekkefølge og med fast ordlyd, ble det nødvendig å stokke om på rekkefølge og formuleringer, samt stille oppfølgingsspørsmål for å få samlet inn de nødvendige data fra informantene, (Østbye, 1997).

Før jeg gjorde intervjuene med informantene gjennomførte jeg et testintervju på en medstudent. Etter dette intervjuet ble det gjort små endringer i spørsmålene og lagt til noen spørsmål for å kunne få ut den informasjonen som var ønskelig.

Intervjuene var første gang jeg intervjuet noen i forskningsmessig sammenheng. Noe erfaring fra metodefag, var eneste trening. Min læringskurve var bratt og kvaliteten steg gradvis gjennom de seks intervjuene. I intervjuene stilte jeg også oppfølgingsspørsmål for å få bekreftet forståelsen min av det informanten hadde sagt.

3.4 Analysen

Fokuset til undersøkelsen har vært å komme i dybden på informantenes bruk og deres forståelse av egen bruk og hvilke roller de spiller på Facebook. Analysen består av utdrag fra intervjuene, der informantenes utsagn drøftes opp i mot data fra andre kilder, både fra litteraturen og fra statistiske undersøkelser.

I tillegg har jeg gjort nettverksanalyser av to av informantenes nettverk ved hjelp av filer fra en Facebookapplikasjon (Netvizz) og et analyseprogram (Gephi).

Analysen er tematisk bygd opp og tar for seg ulike aspekter omkring hvilke roller ungdommer spiller på Facebook, som venner, bruk, forhold til Facebook, bruk av Facebook og kommunikasjon på Facebook.

Formålet med analysen har vært å gi en tolkning av det informantene har sagt om sin egen bruk av Facebook og vise til hvordan de forholder seg til Facebook og bruker Facebook.

3.5 Etiske refleksjoner

Denne oppgaven var underlagt meldeplikt, så alle deltakerne fikk tilsendt et samtykkeskjema som var godkjent av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste. (vedlegg 1.) Skjemaet ble levert til meg underskrevet da vi møttes til intervjuene. Informantene ble lovet full anonymisering av materialet slik at det ikke ville være mulig å kunne spore tilbake til dem, hvem som har sagt hva.

Jeg har også brukt forskningsetisk sjekklister som en rettesnor i forhold til de dilemmaer som oppsto, (Forskningsetiske Komiteer). Det eneste som jeg følte var problematiske var følgende dilemma omkring anonymitet og moderne teknologi:

På et stadium var jeg innom tanken å analysere ungdommenes profiler for å kunne få enda mer helhetlig inntrykk av deres selvrepresentasjon. Men da dette arbeidet innebar at jeg enten A) Fikk all deres private informasjon, utover det nødvendige eller B) hadde blitt nødt til å bli venn med de på Facebook og synliggjøre at de var i kontakt med meg. Jeg avsto fra denne analysen av etiske hensyn med tanke på opprettholdelse av anonymitet.

Det var utover dette ingen informasjon som kom opp som var av en slik karakter at det ville være nødvendig å gjøre grundigere etiske refleksjoner omkring dette. Det blir ikke benyttet

bilder fra informantene i noen illustrasjoner. Alle skjermbilder er hentet fra forfatterens egen Facebookprofil.

Lydopptak har hele tiden vært lagret på passordbeskyttet datamaskin og transkripsjoner av intervjuene har vært innelåst i skap med nøkkel.

4 Facebook som arena for kommunikasjon

Facebook har siden oppstarten i 2004 blitt verdens største sosiale nettverksside. Med et brukerantall på over 600 millioner mennesker verden over har Facebook blitt en veldig viktig arena for kommunikasjon i dagens samfunn. Dette kapitlet vil ta for seg historien til Facebook, utviklingen av funksjoner og muligheter. Det vil bli gjort en illustrert gjennomgang av de viktigste funksjonene, bruksområdene og en drøfting av kommunikasjonsmuligheter og kvalitet tilknyttet Facebook.

4.1 Facebook

Facebook er en nettside som ble startet i 2004 av Mark Suckerberg og noen av hans medstudenter ved Harvard Universitetet i USA. Det opprinnelige formålet med siden var å digitalisere de allerede eksisterende Facebook's som var bøker de delte ut på universitetet. Disse bøkene inneholdt navn og bilde av hver enkelt student.

Facebook ble startet som et internt nettverk for Harvard studenter og man måtte ha en harvard.edu e-postadresse for å kunne registrere seg som bruker av thefacebook, som det het da. Etter hvert spredte seg til de ulike universitetene i USA og senere til Canada og videre ut over hele verden.

Facebook har i dag over 600 millioner brukere fra hele verden og i følge Facebook sine egne sider brukes Facebook over 700 milliarder minutter hver eneste måned, (NielsenWire).

I siste måling fra TNS Gallup viser at vi i snitt bruker 32 minutter hver dag på sosiale medier, for gruppen 15-29 år er det snakk om hele 52,3 minutter, (TNS Interbus q4 2010).

4.1.1 Hva er Facebook?

Facebook er et sosialt verktøy som skal hjelpe folk til å kommunisere mer effektivt med venner, familie og kollegaer. Selskapet utvikler teknologi som gjør at informasjonsdeling gjennom en persons sosiale nettverk skal være så enkelt som mulig og gi en digital fremstilling av personens virkelige sosiale nettverk.

Produktet Facebook er bygd opp rundt en kjerneside med funksjoner og applikasjoner. De viktigste sidene er en persons profil og ”hjemmesiden” som stadig oppdaterer deg på nyheter fra vennene dine. Profilen viser informasjon som personen selv har valgt å legge ut som; interesser, utdanning, arbeidsbakgrunn og kontaktinformasjon. Kjerneapplikasjonene til Facebook er; bilder, arrangementer, videoer, grupper og sider som gjør at mennesker kan knyttes til hverandre og dele informasjon. I tillegg til dette kan man kommunisere med hverandre via chat, personlige meldinger, poste linker og beskjeder på veggen sin og statusoppdateringer.

4.1.2 Utvikling over tid

Facebook har siden starten utviklet seg på flere områder. Her vil jeg liste opp de viktigste endringene som har skjedd og hvorfor de er viktige.

I juni 2004 blir applikasjonen grupper lansert. Denne applikasjonen gir brukerne muligheten til å danne og/eller bli medlem av grupper som dekker ulike interesseområder. For eksempel kan folk som liker Manchester United bli med i en gruppe for dette. Det har i senere tid blitt mer vanlig at bedrifter og organisasjoner, samt offentlige personer, opprettet sider der de selv kontrollerer informasjonen som blir lagt ut.

Samtidig i juni 2004 ble veggen på profilen laget. Den åpner for muligheten til å skrive meldinger til venner, synlig på venners profil. Problemer rundt dette vil bli diskutert senere.

I desember 2004 når Facebook over 1 million brukere. På samme tidspunkt i 2005 er tallet steget til 5,5 millioner aktive brukere.

I oktober 2005 blir det mulig å legge ut bilder. Man kan opprette fotoalbum og tagge venner i bilder. Samtidig blir Facebook åpnet for internasjonale skolenettverk.

August 2006, Facebook utvider slik at alle som ønsker det, nå kan bli med på siden. I desember 2006 teller Facebook 12 millioner aktive brukere.

I februar 2007 åpner det en virtuell gavebutikk. Her kan man betale for små virtuelle objekter og gi til sine venner i forbindelse med bursdager og andre hendelser.

Utover 2007 stiger medlemstallet jevnt og i oktober er det over 50 millioner aktive brukere.

November 2007 kommer Facebook Adds som gjør det mulig for annonsører å kjøpe seg reklameplass på Facebook.

I april 2008 kommer chatfunksjonen. Den gjør det mulig for brukere og chatte med de vennene i kontaktlisten som til enhver tid er online. I august samme år passerer aktive brukere 100 millioner.

I løpet av 2009 stiger medlemstallet til over 350 millioner aktive brukere og ”like” funksjonen, som gjør det mulig å like utsagn, bilder, kommentarer og lignende ved å trykke på en ”like” knapp.

I 2010 passerer antall brukere 500 millioner og Places, det er en applikasjon som lar brukere ”checke inn” på Facebook ved å bruke mobiltelefonen. Meningen er å kunne vise venner hvor man er for øyeblikket

4.1.3 Facebook i Norge.

Under er det en oversikt over Facebook sin vekst i Norge mellom juli 2008 og 2010

Aktive Facebook-brukere	Norge
Juli 2008	1,2
September 2008	1,3
Desember 2008	1,5
Mars 2009	1,9
Juli 2009	1,9
September 2009	2,2
Desember 2009	2,3
Mars 2010	2,2
Juli 2010	2,3

Kilde: www.nickburcher.com

Tabell 1: (NickBurcher)

Utviklingen av internettilgangen i Norge har vært stor de siste 15 årene. I 1996 hadde bare 5 % daglig tilgang, i dag har 78 % av befolkningen tilgang til internett på daglig basis. Og for tenåringsgruppen er internett i dag det største mediet i Norge. 89 % bruker det daglig.

Facebook ble åpnet i Norge like før jul 2006 og nådde raskt ut til befolkningen. Allerede ved årsskiftet 07/08 hadde 31 % av befolkningen, med tilgang til internett, registrert seg på

Facebook. I 1.kvartal 2010 var tallet steget til 61 %. For alderen 15-29 år, var det 88 % som var registrert. På daglig basis er Facebook i Norge pr i dag, det mediet som når flest av de unge. Med 70 % daglig bruk, slår det NRK 1 TV (66 %) og TV2 (61 %) i aldersgruppen 15-29år.

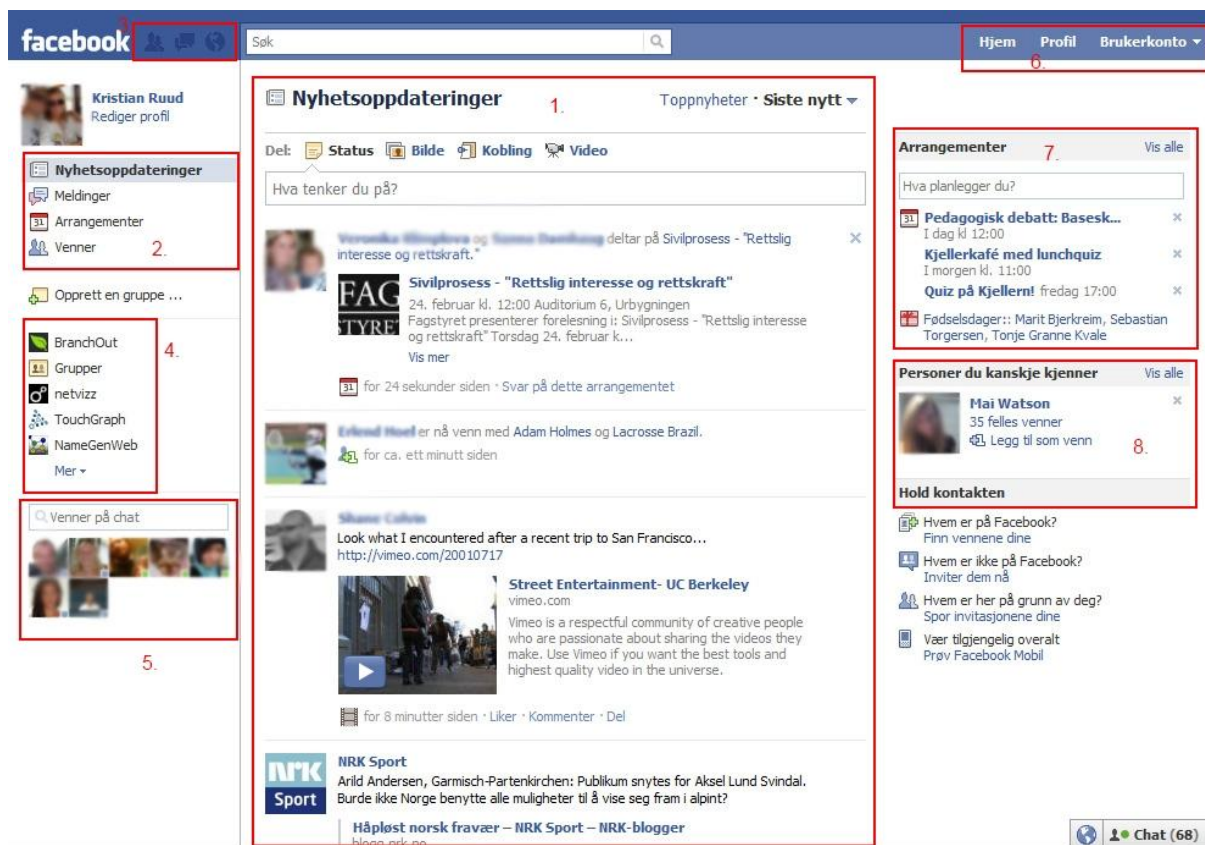
4.2 Funksjoner og føringer

Facebook har en rekke funksjoner og muligheter. Under er det to bilder, ett fra hjemmesiden og et fra profilen. Det vil på hvert bilde være avmerket røde firkanter med et tall som vil bli forklart i teksten under. Dette er bare en enkel beskrivelse av hvert enkelt område innenfor Facebook og må sees på som en forklaring av sidens muligheter. Videre diskusjon av situasjoner som kan oppstå ved bruk blir diskutert senere i kapitlet.

4.2.1 Hjemmesiden

Dette er den første siden du kommer til ved innlogging på Facebook. Hjemmesiden har en oversikt over de siste nyhetene fra dine venner og sider. Informasjonen på denne siden er i all hovedsak produsert av ditt nettverk på Facebook.

På bildene under er det klippet inn to screenshots fra Facebook. Det ene er fra ”hjemmesiden” og det andre er fra profilen. Jeg vil nå gå igjennom de viktigste funksjonene på Facebook.

Bilde 1: (Facebook)

1. Nyhetsoppdateringen er det første som kommer opp på midten av siden, når du logger på Facebook. Den viser dine venners siste handlinger. Dette er en live feed av nyheter og blir oppdatert så snart noen av dine venner har gjort en ny handling. Handlinger du utfører vil dukke opp på din og dine venners nyhetsoppdatering.
2. I venstre marg er den oversikt over ulike funksjoner. I dette bildet er det nyhetsoppdatering, meldinger, arrangementer og venner som er listet. Hvis du klikker på en av de kommer du inn til de ulike funksjonene. Meldingsinnboksen er din private postkasse og alle beskjeder som sendes til deg havner der. Trykker du på arrangementer får du en oversikt over de arrangementer du og/eller dine venner har tenkt til å delta på. Trykker du på venner, får du opp en oversikt over hvilke oppdateringer dine venner har gjort på sin profil nylig.
3. Øverst på siden er det tre ikoner. Det første fra venstre tar deg direkte til profilen din. Den midterste er en snarvei til meldingsinnboksen og den lengst til høyre er ikonet for varsler. Varsler blir aktivert når det blir gjort en handling som involverer deg. Det kan være at noen har skrevet på veggen din, noen ønsker å bli venn med deg, har kommentert på en innlegg du har skrevet el.
4. I venstre marg. Dette er en oversikt over de applikasjonene du til en hver tid har installert på profilen din, utenom standardapplikasjonene. Applikasjoner er små programmer man kan legge til profilen sin. Det kan være alt fra spill til mer avanserte analyseverktøy. Disse er utviklet av Facebook sine brukere.
5. Viser en oversikt over et utvalg av dine venner som er online på det tidspunktet du logger deg inn. Er det en grønn firkant nederst i høyre hjørne kan du chatte med dem. Er de blå, så har de vært inaktive i over 10 minutter, men er fortsatt pålogget.
6. En menylinje med snarveier til hjemmesiden, som vi er på, til profilen og til brukerkonto. Under brukerkonto finner man alle innstillinger. Det er der du regulerer hvem som skal ha innsyn i din profil og hvor mye av innholdet som skal være offentlig, delvis skjult eller helt skjult.
7. Lister opp de arrangementer som du er invitert på. Dersom du klikker på et av dem vil du få ytterligere informasjon og en RVSP, der du kan si om du kommer, ikke kommer eller kanskje kommer på det gjeldende arrangement.
8. Her lister Facebook opp personer du kanskje kjenner. Dette er basert på personer som kjenner de du allerede har som venner, eller folk som er nær geografisk tilknytning eller deler mange av dine interesser. Her kan man gå inn og se om det er kjente man ønsker å invitere som venner.

4.2.2 Profilen

Profilen er din personlige side på Facebook. Her presenteres informasjon som du selv har skrevet om deg selv. Dine venner og evt. andre kan skrive ting på veggen din og kommentere bildene dine.

Forskjellen mellom hjemmesiden og profilen er at hjemmesiden presenterer informasjon fra hele nettverket ditt, mens profilen ”din”, presenterer informasjon som er produsert av hver enkelt profileier. Unntak er veggen og bilder, der andre kan kommentere og skrive innlegg.

Bilde 2: (Facebook)

- Her står et sammendrag av informasjon av den som eier profilen. I dette tilfellet er det sakset fra forfatterens profil. Her vil man finne oversikt over jobber, studier, bosted, forhold, språk, hvor man kommer fra og bursdag. Innstillingene for hva som vises her kan endres i brukerinntstillingene.
- Er veggen. Det er her man deler sine statusoppdateringer og venner kan skrive innlegg og du kan selv poste nyhetssaker og videoer og lignende. En statusoppdatering er en setning eller to om noe du gjør, skal gjøre, har gjort, eller andre ting du føler for å dele med verden.
- I venstre side finner du et utvalg av noen av dine venner, samt en oversikt over hvor mange venner du har til enhver tid.
- Kort meny over kjernefunksjonene. Vegg, om er forklart over. Info, som er en utdypende side med informasjon om deg selv. Her finnes også kontakinformasjon, mer utfyllende info om studier og jobb, samt oversikt over dine interesser. All informasjon skrives av brukeren selv. Snarvei til brukerens bilder, notater brukeren har skrevet og en ny snarvei til venneoversikten finnes også i denne menyen.

13. Profilbildet til brukeren. Her legger man gjerne ut et bilde av seg selv, men man står her fritt til å legge ut det bildet man ønsker, så lenge man har bruksrettigheter til dette. Klikker man på profilbildet, vil alle tidligere profilbilder av brukeren komme opp.
14. I høyre marg ligger en av Facebook sine inntektskilder. Her kommer det opp annonser. Disse er personifiserte og tar utgangspunkt i din lokasjon, samt interesser, alder og utdanning.
15. Rett under profilinformasjonen listes en rekke bilder av profilnehaveren. Gir en direkte snarvei til de bildene en person er "tagget" i.
16. Chat: Ved å trykke på denne funksjonen kommer det opp en liste over dine venner som er online. Og ved å trykke på dem, så kommer det opp et vindu som gjør at du kan chatte med dem.

4.2.3 Bruk av Facebook

Facebook er et online sosialt nettverk. Vist gjennom illustrasjonen over og Facebook sine egne uttalelser, så er det klart at meningen med Facebook er å kommunisere og sende budskap til andre. Men hva brukes Facebook til? Jeg vil her presentere statistikk og utdrag fra intervjuer, for å vise hva Facebook blir brukt til.

Type aktivitet	Andel brukere
Lete etter informasjon om venner	51
Klikke på andres profiler, bilder, videoer etc.	49
Skrive meldinger eller kommentere på andres profiler	43
Møte venner	38
Lete etter informasjon om særskilte emner	29
Sjette/endre min profil	24
Lete etter informasjon om teater, kino, konserter etc.	22
Gjøre avtaler med venner	18
Delta i interessegrupper	18
Diskutere aktuelle emner med andre	18
Lete etter nye venner	10
Blogge - skrive lange bidrag	7
Legge ut bilder og videoer	5

Kilde: TNS Gallup InterBuss 1. kvartal 2010

Tabell 2: (TNS-GALLUP)

Tabellen viser hvilke bruksområder som er de mest populære på Facebook. De to mest populære bruksområdene er å lete etter informasjon og klikke på andres videoer og bilder. Dette er begge, slik de fremstår her, passive former for kommunikasjon. Det er et viktig premiss at noen må ha lagt ut denne informasjonen på profilene sine for at andre skal kunne se på dette. Likevel velger jeg å betegne det som passiv kommunikasjon fra brukeren side, i og med de her oppgir at de ikke gjør en aktiv handling bortsett fra å gå inn på siden.

Aktiv kommunikasjon er først aktivitet nr 3: ”Å skrive meldinger eller kommentere på andres profiler.” Her skjer det en aktiv kommunikasjonsprosess fra en aktør til en annen. Om den andre svarer får vi her ingen svar på, altså kan vi ikke vite om det er enveis kommunikasjon eller toveis eventuelt at flere henger seg på.

Undersøkelsen sier ingenting om hva som legges i begrepet å møte venner. Men det impliserer en kontakt mellom to personer. Om disse er Facebookvenner eller venner også offline sier det ikke noe om. Men jeg antar at dette er aktiv kommunikasjon via kanaler som chat eller meldinger. 18 % sier at de avtaler ting med venner via Facebook og 10 % leter etter nye venner.

En stor andel, 29 % leter etter informasjon om særskilte emner på Facebook. Det er vanskelig å si noe hva det kan være, men mer konkret vises det til at 22 % leter etter informasjon om teater, kino og konserter. Samt at 18 % deltar i interessegrupper og samme prosent diskuterer aktuelle emner med andre. Alle disse aktivitetene dreier seg om å finne informasjon som ikke dreier seg om venner og bekjente, slik de tidligere omtalte punktene beskriver.

24 % skriver at de sjekker og endrer sin profil, mens bare 7 % skriver lange bidrag og kun 5 % legger ut bilder og videoer. De tre punktene beskriver aktiviteter jeg ser på som kommunikasjon fra bruker til sine venner. På profilen legges hele ”nettidentiteten” ut, med informasjon om brukeren, bilder og statusoppdateringer, slik at lesere av profilen får et inntrykk av personen. De to andre bruksområdene som aktivt går ut på å kommunisere via lange tekster eller legge ut bilder får lavere score. De er likevel verdt å nevne som en form for identitetsbygging, via bilder og en aktiv kommunikasjon av noe man synes er interessant via video.

I en undersøkelse fra 2008 finner Joinson mye av de samme resultatene som er publisert i tabellen ovenfor. I hans undersøkelse av motivasjon og bruk av Facebook, er det helt tydelig at ”keep in touch” eller holde kontakten er det viktigste bruksområdet for Facebook. Det samme gjelder å holde seg oppdatert på venners liv. I Joinsons artikkel blir dette omtalt som ”social surveillance” eller sosial overvåking og passiv kontakt, (Joinson, 2008).

Andre viktige bruksområder som Joinson nevner, er å få kontakt med mennesker du har mistet kontakten med, det kan være å finne venner du ikke har hatt kontakt med på en stund, eller aktivt søke opp disse, (Joinson, 2008). Facebook har mange applikasjoner for å hjelpe til med dette. Den mest anvendte er Friendfinder som lister opp venner som dine venner har mange felles venner med, men det er også applikasjoner som gjør det mulig å importere venner fra Hotmail kontaktlisten og andre e-post kontoer, (Facebook).

Oppsummert kan man si at bruken på facebook handler om fire hovedkategorier. Der den viktigste er å innhente informasjon med sine venner, samt kommunisere med sine venner. Det andre hovedområdet er å hente inn informasjon om andre emner enn sine venner. Det tredje er å presentere seg selv via sin profil og legge ut bilder og videoer og den fjerde er å søke opp og lete etter nye venner.

4.3 Kommunikasjon på Facebook

Hetland skriver i sin artikkel ”*Internet erobrer medietomrommet*” om hvem som kontrollerer informasjon på internett og om hvordan denne informasjonen fyller et tomrom av kommunikasjon som ikke har vært fylt før internett fikk sin store utbredelse på midten og slutten av 90-tallet,(Hetland).

I artikkelen fremheves det et klassifiseringssystem for kommunikasjonssystemer innen media og tjenester på nettet som kan deles inn ved hjelp av følgende matrise. Matrisen er laget av Bordjewik og Kaam og hentet fra (Hetland, 2001).

	Informasjon produsert av en sentral utbyder	Informasjon produsert av bruker
Distribusjon kontrollert av en sentral tilbyder	1. Overføring	4. Registrering
Distribusjon kontrollert av bruker	3. Konsultasjon	2. Samtale eller dialog

Matrise 1: Bordjewik og Kaam (Hetland, 2001)

Denne matrisen inneholder fire ulike typer tjenester som er relevante i forhold til å se på hva slags kommunikasjon Facebook tilbyr. Det er også interessant å se på hvordan Facebook plasserer seg inn i denne matrisen alt ettersom hva slags innhold som blir produsert av hvem. For i en så komplekst medium som Facebook er, så er grensene mellom de ulike kommunikasjonskanalene uklare.

Til å begynne med, så må man for å få tilgang til Facebook nødt til å registrere seg. Det er den sentral tilbyder, Facebook som krever at du som bruker produserer informasjon om deg selv for å få tilgang til siden. I det du har registrert deg som bruker, så får du innenfor dette systemet Facebook, en rolle som både bruker og sentral utbyder. Med tanke på at for ditt nettverk, så vil du som person, når du kommuniserer ut, være en sentral tilbyder i enkelte situasjoner. I og med at det er du som både produserer og kontrollerer informasjon og distribusjon. Men så er det slik at Facebook er bygget på en sosial plattform som kan gi andre muligheten til å ta del i den informasjonen du distribuerer, avhengig av hvilke sikkerhetsinnstillinger du har på. Da havner kommunikasjonen i kategori to, samtale eller dialog, samtidig som den på mange måter må kunne kategoriseres som å være i en, i og med at du også er tilbyder. Dette er avhengig om noen kommenterer det du har produsert eller distribuert.

Deler du en link fra en annen side, for eksempel Youtube, så vil dette være klassifisert som konsultasjon. For du styrer distribusjonen av linken på din side, samtidig som den er produsert av en annen.

Dette viser noe av den komplekse kommunikasjonssituasjonen man som bruker av Facebook må forholde seg til, samtidig som selve plattformen som du er registrert på lagrer den informasjonen du har produsert og selger den videre for å tjene penger på markedsføring som

blir en overføring der sentral utbyder får tilgang til å legge ut reklame på din personlig konstruerte profil.

4.4 Oppsummering

Ved å gjennomgå historie, funksjoner og utfordringer på Facebook, har jeg nå belyst hva Facebook er og hvilke muligheter og utfordringer som ligger i dette åpne online sosiale nettverket. Facebook fremstår som et komplisert og utfordrende medium å opptre i. Det er mange mulige former for kommunikasjon som alle har sine utfordringer med tanke på det å ha kontroll over egne uttrykksmidler.

Facebook som sosialt medium gir derfor stor mulighet for variasjon i uttrykksmidler, rolleutforming og sosialt samspill. På den andre siden er det også sentrale funksjoner som åpner for mer stereotyp adferd.

5 Rolleutfordringer i et sosialt nettverk.

Til nå har oppgaven vært en gjennomgang av teori som skal danne grunnlag for en analyse av ungdommers rollespill på Facebook. I dette kapittelet vil jeg presentere materialet fra intervjuene og knytte dette opp til teori og drøfte ulike punkter knyttet til roller og utfordringer omkring opptreden på Facebook.

Det første avsnittet inneholder en avklaring av vennebegrepet og bruken av dette på Facebook og en videre gjennomgang av hvordan informantene oppfatter sammensetningen av vennene sine på Facebook. Andre avsnitt tar for seg utfordringer knyttet til asymmetri i forhold mellom informantene og andre brukere og hvilken innvirkning dette får på deres opptreden.

Informantenes oppfatning av Facebook blir tatt opp i avsnitt tre. Der vil det bli sett på motivasjon for hvorfor de er med på Facebook og hvordan de ble med første gangen. Det fjerde avsnittet er en gjennomgang av hvordan informantene bruker Facebook. Femte avsnittet tar opp problematikk knyttet til Facebook som kommunikasjonskanal og utfordringer omkring kontroll av informasjon og bilder.

For å gjøre det enklere å følge materialet i analysen har jeg laget en tabell (tabell 3.) som gir en oversikt over de data som er samlet inn fra informantene. Dette gir også et innblikk i hvem de ulike informantene er som brukere. Tallene er på ingen måte representative for noe annet enn hver enkelt bruker, og vil bli behandlet som sammenligningsgrunnlag opp i mot gjennomsnittstall fra større undersøkelser som Interbus fra TNS Gallup og data fra andre undersøkelser.

	Nære venner	Mer fjerne venner	Perifere kontakter Bekjente/vet hvem er	Familie	Ikke møtt fysisk (før man ble venn på Facebook)	Møter fysisk i løpet av året	Antall venner på Facebook	Tidsbruk pr dag
”Kaja”	5	Ca 50	Resten (153)	5	0	Ca 100	213	75 min
”Siri”	4	Ca 20	Resten (209)	10	0	Ca 100	243	30min
”Olav”	12-15	40-50	Resten (58)	0	0	Ca 100	123	60 min

”Erik”	10-20	Ingen	Resten (115)	0	0	Ca 50	135	10min
”Guro”	4	Ca 20	Resten (179)	1	10-15	Ca 100	204	120min
”Kristine”	7	100	Resten (286)	10	ca 100	Ca 100	403	120min
Gjennomsnitt	8,33 (3,78 %)	40 (18,1 %)	166,67 (75,7 %)	4,3 (1,9 %)	19,1 (8,7 %)	91,6 (41,6 %)	220,1	70 min
Gjns. gutter	Ca 14 (10,85 %)	23 (17,8 %)	86,5 (67,05 %)	0	0	75 (58 %)	129	35 min
Gjns. jenter	5 (1,8 %)	47,5 (17,8 %)	206,75 (77,8 %)	6,5 (2,45 %)	28,75 (10,8 %)	100 (37,6 %)	265,75	86 min

Tabell 3: oversikt over data fra informantene

5.1 Venner

En venn på Facebook er objektivt sett en person som enten har spurt om å få være vennen din på Facebook eller som du har spurt om å få være venn med, og respektive har godtatt denne venneforespørselen. Det er derfor stor forskjell på hva man kan regne som en venn på Facebook og hva man vil regne som en venn utenfor Facebook. I norsk ordbok er en venn en ”person man har et fortrolig forhold til og ofte har (el. Har hatt) kontakt med” (Ordnett). Det er vanskelig å si noe utfyllende om hvordan informantene selv har tolket vennebegrepet på Facebook, men alle er av den oppfatning at alle ”vennene” på Facebook, ikke er venner i den forstand som nevnt i definisjonen.

Til sammenligning bruker eksempelvis Twitter, betegnelsen followers på de personene du er i kontakt med eller får informasjon fra. Det er forskjeller mellom Twitter og Facebook, med tanke på at Twitter kun tilbyr en meldingstjeneste på 160 tegn pr innlegg og en meget begrenset profil. Twitter er mer en meningsbrytning i korttekst, mens Facebook er mye større og inneholder mer personlig informasjon.

Facebook sitt datateam, som gjør analyser av bruksmønstre og andre data på Facebook, har kommet med følgende kommentar til hvorfor begrepet ”venn” kan være litt vanskelig å forholde seg til:

” Many people are asking questions about the number of friends they have on Facebook. Do I have enough? Do I have too many? What may be tripping people up here is the language: while the people you’re connected to on Facebook are called your “friends,” they’re more likely people you have met at some point in your life.” (Datateam)

Vennebegrepet blir derfor diffust og de dataene som er samlet inn er basert på intervjuobjektene sin oppfatning i det øyeblikket spørsmålet ble stilt. Formålet er å få frem et skille mellom online sosiale nettverk og sosiale nettverk utenfor nettet. For å kunne vise frem noen av forskjellene mellom disse og hvilke utfordringer dette innebærer for rolleopptredener i de ulike settingene.

I intervjuene blir informantene bedt om selv å kategorisere sine Facebookvenner ut i fra fire kategorier, der den første kategorien er nære/gode venner, den andre er venner som ikke er nære venner, men som man møter en gang i blant. Den tredje kategorien er bekjente, som man hilser på, men har et perifert forhold til, dernest familie og den siste kategorien er personer de ikke har møtt fysisk. Personen de ikke har møtt fysisk er i tabellen regnet inn som perifere bekjente.

Antallet venner de ulike informantene har på Facebook varierer fra 123 til 403 venner. Gjennomsnittlig har informantene 220 venner, jentene har 265 og guttene har 129 venner i snitt. Gjennomsnittlig antall venner på Facebook pr i dag er 120 (Datateam), så samtlige av informantene ligger over gjennomsnittet i antall venner. Facebookteamet mener at gjennomsnittet på 120 venner er et godt estimat ut i fra hvor lenge siden har eksistert og at samtlige bekjenskaper i dagliglivet ikke er på Facebook (Datateam).

5.1.1 Nære venner (Personlig Celle)

De nære vennene er de viktigste kontaktene våre. Det er disse som Boissevain velger å plassere i den personlige cellen i vårt ego-nettverk. Det er personer som er viktig for oss og som spiller en viktig rolle for oss på et emosjonelt nivå, (Boissevain, 1974). Personene i denne personlige cellen er gjerne bundet til oss med multiplekse bindinger, vi møter de ofte og i ulike situasjoner og roller, (Boissevain, 1974).

De fleste av informantene har svart at de har i mellom fire til femten nære eller gode venner på Facebook. Samt at en av informantene hevder å ha ca 30 gode venner som ikke er på Facebook. Disse tallene bygger på informantens egen oppfattelse av hva en nær/god venn er for noe. Det som skiller seg ut er at guttene velger å kategorisere flere av sine venner som gode og nære, enn jentene. Dette er ikke noe nytt fenomen. Det er helt vanlig at jenter og gutter ser på idealvennskap på samme måte, men at vennskap mellom samme kjønn utspiller seg ofte helt forskjellig (Sapadin, 1988). Jentene forventer intimitet, følelser og mye empati, samt at forholdet vennene i mellom skal være spesielt og gjerne dyadiske fremfor at de er del av en større gruppe. Gutter på sin side er mer gruppeorienterte og kommer nærmere hverandre ved å gjøre ting sammen. De viser entusiasme i forhold til sak og er mye mer beskyttende ovenfor å vise personlige tanker og følelser, (Sapadin, 1988).

Dette viser at guttene er mer opptatt av å være med i gruppa, mens jentene er mer opptatt av å ha sine ”beste venner”. Og er en mulig forklaring på hvorfor guttene oppgir å ha i gjennomsnitt nesten tre ganger så mange nære venner som jentene.

Det som er oppgitt som nære venner på Facebook er i dette tilfellet også nære venner utenfor, i intervjuene gikk man fra offline til online situasjonen. Det er hevdet at nære venner bruker Facebook som en praktisk og enkel kommunikasjonskilde, grunnet dens oppbygning som muliggjør slik praktisk informasjonsdeling, og at Facebook er en støttefunksjon som hjelper til å opprettholde og å styrke allerede sterke eksisterende vennskap. Facebook er på den andre siden ikke en sannsynlig kommunikasjonskanal for vesentlig informasjon mellom nære venner, da de sterke båndene mellom nære venner er kjennetegnet med multiple kommunikasjonskanaler og at de dermed bruker flere kanaler for å kommunisere om viktige ting og hendelser, (Ellison, 2011). Dette vil det vises eksempler på i senere avsnitt.

5.1.2 Fjerne venner (Intimitetssone 1 og 2)

Den andre kolonnen viser antallet mer fjerne venner. Det er personer informantene møter nokså ofte, men ikke nødvendigvis har noe nært forhold til. Det er likevel nært nok til at de betrakter disse som venner og ikke bekjente. Dette er i henhold til Boissevain, venner som ligger i intimitetssone 1 og 2, (Boissevain, 1974).

I antall så har jentene flere enn guttene i denne kategorien, men prosentvis av antall venner har de like mange. 18 % av vennene blir i gjennomsnitt kategorisert til å være mer fjerne venner. Informantene har ikke fått noen klar definisjon på hva slags venner som går i denne kategorien heller, men et utdrag fra et av intervjuene forklarer hvordan en av informantene kom frem til sitt tall.

Intervjuer: Hvor mange kan du kategorisere som mer fjerne venner?

Guro: Teller de som går på skolen da?

Intervjuer: Det er opp til deg, de som du snakker med, henger litt med, men ikke så ofte.

Guro: Skal jeg si et tall?

Intervjuer: Ja, si det tallet du tenker.

Guro: Hm... kanskje rundt 20 stk.

Som man kan se av utdraget er ikke informantene sikker på tallet og ender med å gi et ca tall. Intervjuer har også gitt noen implikasjoner i henhold til hva som kan defineres som mer fjerne venner, slik at informantene får et lite grep av hva kategorien innebærer.

Selve kategorien i seg selv sier noe om hvilken oversikt de ulike informantene har over sine Facebookvenner og selv om det er vanskelig for informantene å gi nok eksakte tall, slik de i større grad kunne i kategorien nære venner, så gir dette noen implikasjoner i forhold til hva slags rolle man spiller/bør spille ovenfor et publikum på Facebook.

5.1.3 Perifere venner (funksjonell sone)

Den tredje kolonnen gir en oversikt over mer perifere venner. Dette er bekjenskaper og folk man er på hils med. Det er her majoriteten av vennene til informantene på Facebook havner. Hele 76 % av Facebookvennene er gjennomsnittlig i denne kategorien. Det er interessant å se hvordan hele nettverket i så stor grad er bygd opp av mennesker man så vidt hevder å kjenne. Dette er en god illustrasjon på det Facebookteamet nevner i sin artikkel, at selv om alle du er tilknyttet til på Facebook blir kalt dine ”venner” er det mest sannsynlig at de fleste er mennesker du har møtt på et tidspunkt i livet, (Datateam).

Teknologien i de online sosiale nettverkene er en viktig grunn til at denne gruppen av venner blir så stor i prosent. Det er omtalt i litteraturen som latente bånd, som enda ikke er aktivert. Det er den gruppen mennesker man tidligere ikke kom i kontakt med, men som man potensielt kunne komme i kontakt med, som de sosiale nettverkene nå muliggjør at man både kan komme i kontakt med og ”aktiverer” og på den måten går det fra å være et latent bånd til å bli et sosialt bånd. Boissevain ville omtalt de perifere vennene som de som ligger på grensen av 1. rangsonen, (Boissevain, 1974).

En annen funksjon som de online sosiale nettverkene har, som ikke gjelder offline er mulighetene til å gi en passiv informasjonsoppdatering over de svake kontaktene. De Boissevain omtaler som bekjentskaper og mennesker du knapt husker ansiktet på, er det naturlig at du glemmer og de blir borte fra de offline sosiale nettverk(Boissevain, 1974), men i det online sosiale nettverket, så vil disse bli liggende helt til du eventuelt sletter de fra kontaktlisten.

Facebook muliggjør denne aktiveringen, som er forlengelsen av det Facebook teamet omtaler som de menneskene du har møtt på et tidspunkt i livet. I tillegg så er oppbygningen av funksjoner i selve Facebookplattformen slik at den har enormt mye informasjon om personer, interesser, felles venner som på sin side kan oppmuntre og få fart på denne prosessen, som gjør at man legger til nye venner og man går fra et latent bånd og over til en svak link mellom kontaktene, (Ellison, 2011).

Informantene har sagt følgende om disse kontaktene, som må sees på som svake forbindelser.

Kristine: Det er kanskje 200 av ”vennene”, for jeg har jo faktisk møtt de fleste, eller sett dem liksom, bare sånn at jeg vet hvem de er og de vet hvem jeg er, men vi har liksom aldri vært sånn ”hei, hvordan går det” liksom...

Dette kunne indikere at det er status i å ha mange venner på Facebook, for hvorfor skulle man ellers ha venner der, som man bare vet hvem er, men ikke har noen interesse av?

Informantene ble derfor spurt om det var viktig for de å ha mange venner på Facebook, om antallet venner betydde noe for dem. Ingen av informantene sa at dette var viktig for dem og flere henviste til andre som hadde flere venner enn dem selv på Facebook. De har likevel en formening om de har få eller mange venner. Og gir noen forklaringer.

Intervjuer: Er det viktig for deg å ha mange venner på Facebook?

Siri: Ikke egentlig. Det er greit å ha noen så det skjer noe der, men det er ikke noe mer, jeg har ikke behov for å ha så mange flere enn de jeg har nå, er greit å vite hvem de jeg har der er.

Informanten indikerer her at det er viktig med en del venner for at det skal skje noe på Facebook. Dette er en av funksjonene i Facebook og i sosiale nettverk, at strømmen av informasjon blir større desto flere kontakter man har. Men det gir også en indikasjon på at det skal være et bekjentskap knyttet til kontaktene. Dette er i henhold til modellen til Boissevain en transaksjon. At man legger ut informasjon om seg selv som andre kan lese og så får man lese andre sin informasjon, (Boissevain, 1974).

En annen informant sier følgende:

Intervjuer: Er det viktig for deg å ha mange venner på Facebook?

Erik: Nei, det er det ikke, det er det jeg tenker minst på, for å si det på den måten.

Intervjuer: Vet du om noen som har det sånn?

Erik: Det tror jeg, tror jeg kjenner en eller to som har 700 venner eller noe så, som bare trykker på alle og spør om de vil være venn, men det er ikke akkurat noe jeg tenker på.

Informanten som selv har 135 venner, som i dette tilfellet er langt under gjennomsnittet på 220, hevder at han selv bryr seg lite om vennetallet. Denne informanten er også den som bruker minst tid på Facebook i løpet av uken, ca 10 minutter pr dag. På oppfølgingsspørsmålet om det er andre som har mange venner, så kommenterer informanten at det finnes andre som har det på det slik. At de synes det er viktig med mange venner på Facebook og han forklarer også deres fremgangsmåte. En annen av informantene har også synspunkter på andres antall venner.

Intervjuer: Er det viktig for deg å ha mange venner på Facebook?

Kristine: nei... det er flere venner av meg som har over 1000 venner og sånn på Facebook og jeg skjønner ikke at det er mulig en gang. Det var derfor jeg sa jeg hadde ganske få, fordi det er så mange av vennene mine som har flere enn det jeg har.

Intervjuer: Hvorfor tror du de har det?

Kristine: Jeg vet ikke... hun ene vet jeg bare er en ”stalker”, når hun hører om en person så bare legger hun den til ikke sant, sånn er ikke jeg. Det er ei i klassen min, hun har 1065 venner, men jeg tror ikke det er hun som har lagt til alle sammen.

Det er tydelig at informantene sammenligner sitt eget antall venner med andre og derfor er av den oppfatning at de har få venner. De har også enkle forklaringer på hvorfor andre har flere venner enn dem selv. I form av det jeg tolker som en subtil kritikk av at de som har mange venner er ukritiske i sin utvelgelse av hvem de legger til på Facebook. Det er ved tidligere undersøkelser argumentert for, at de som samler venner, eller har mange venner på Facebook gjør dette for å øke sin sosiale kapital, ut i fra at det er en status i gruppen å ha mange kontakter på Facebook, (Ellison, 2011). Dette kan være en forklaring på at noen legger til veldig mange kontakter. Noe av forklaringen på at noen får mange venner er at de er mer aktive på å aktivere bånd mellom seg og andre på Facebook og er mindre kritiske i forhold til hvem de legger til.

I henhold til Boissevain, så er denne kategorien samsvarende med den effektive sonen. Grunnen til at det er så mange som faller inn i denne kategorien er delvis belyst av Ellison, men det er også mulig at Granovetter sin teori om styrken av de svake båndene her er gjeldende. At mange av kontaktene i denne sonen blir beholdt ut i fra begrunnelsen av man kan ha bruk for dem i fremtiden, (Granovetter, 1973).

I forhold til informantens rolle og holdning til disse mer perifere vennene, så gir de uttrykk for at de har en høy terskel for å legge til nye kontakter de ikke har noe bekjentskap til, men samtidig blir det som er nevnt ovenfor om aktivering av svake bånd og over til sosiale bånd bekreftet gjennom intervjuutdragene med tanke på at alle gir uttrykk for å kjenne til personene de legger til, før de blir lagt til. Dette samsvarer med mye av forskningen som er gjort på Facebook, blant annet (Boyd, 2008). Videre utvikling av de ulike bindingene sier de ikke stort om, men ingen av informantene hevder at Facebook har ført til at de har mistet noen venner.

5.1.4 Venner man ikke har møtt fysisk

Denne kategorien var tiltenkt å avdekke informasjon om informantene hadde møtt personer via internett som de har blitt venner med i etterkant. Kun to av de seks sa de hadde kontakter som de ikke hadde møtt fysisk.

I sammenheng med foregående avsnitt om perifere venner, så er det forskjell mellom det å aktivere bekjensheter og det å inngå i nye vennskap med personer man ikke har noe kjennskap til, (Ellison, 2011). Det er derfor i dette avsnittet snakk om de man ikke har møtt eller hatt bekjenshet til før man møtet de på Facebook. Derfor kan man i denne sammenheng ikke snakke om aktivering av latente bånd, men at man skaper nye sosiale bindinger, (Boissevain, 1974).

Informantene har sagt følgende om det å møte nye venner på nettet.

Intervjuer: Du har ingen du aldri har møtt?

Erik: Eh, nei, jeg har alltid møtt de på en viss måte. Det er ikke alltid at jeg har snakket med alle som er der, men jeg har sett dem og jeg vet hvem de er.

Informanten sier her at han på en måte har møtt dem, men går ikke noe dypere inn på dette.

Det var også tydelige forskjeller mellom jentene som hadde ”fått venner” via Facebook. Der Kristine, oppgir å ha fått 100 venner på Facebook, så var dette med hentydning til bruk av Friendfinder, en applikasjon som samler de kontaktene du har flest kontakter til felles med. Kristine har derfor oppgitt et tall som viser antallet venner hun har funnet der. Det er derfor stor sannsynlighet for at hun kjenner disse på forhånd, i det minste vet hvem de er, før hun har lagt dem til. Guro på sin side, som hever å ha fått 10-15 nye venner via Facebook, oppgir andre grunner til dette.

Intervjuer: Har Facebook gitt deg noen nye venner?

Guro: Ja, jeg vil si det...

Intervjuer: Så du har fått venner du ikke har møtt fysisk først?

Guro: mhm...

Intervjuer: Hva er typisk for disse?

Guro: Jeg husker ikke helt, men jeg møtte hvert fall en på en eller annen like-page eller sånn diskusjonsforum, så ble vi venner gjennom dette...

Informanten har møtt nye personer på Facebook, via et diskusjonsforum. Hun kommenterer ikke om det var hun som la til denne personen som venn eller omvendt. Hvordan vennskapet har utviklet seg videre ble kommentert på følgende måte.

Intervjuer: Hvordan er kontakten nå? Snakker dere på Facebook eller har det gått over til andre former for kommunikasjon?

Guro: Ja, nei, det er bare på Facebook.

Utdragene viser at Facebook på en side gir deg muligheten til og "finne" nye venner. Men på forskjellige måter. I Kristine sitt tilfelle handler det om at Facebook sin Friendfinder funksjon viser deg en oversikt over hvilke personer som kjenner de samme folkene som du kjenner. Det er ingen nødvendighet at venner av dine venner er dine venner og det kan være grunn til å tro at noen kan bli forledet til å legge til nye "venner" fra dennes listen som de egentlig ikke kjenner, men fordi de har så mange venner til felles, opplever et bekjentskap likevel. Kristine underbygger det som tidligere er nevnt om svake bindinger og at Facebook i sin oppbygging har mange funksjoner som skal sørge for aktivisering av disse latente bindingene. (Ellison, 2011).

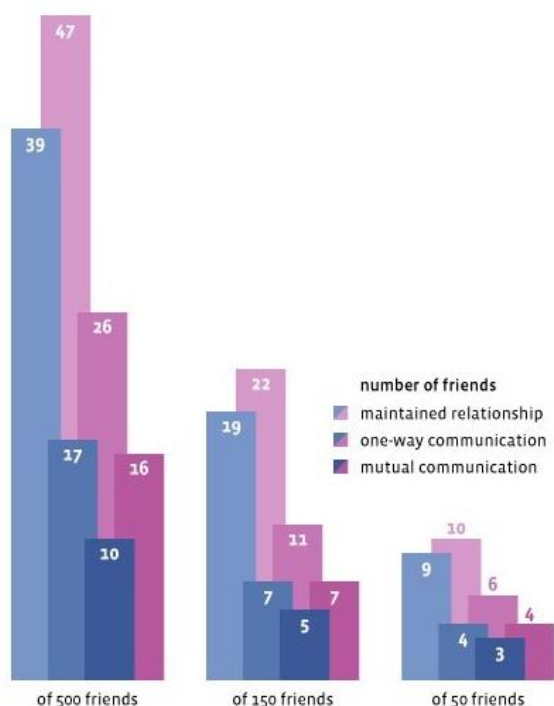
I Guro sin situasjon har det vært en mer aktiv prosess fra to parter, som har tatt kontakt med hverandre basert på en felle interesse, her et diskusjonsforum. Prosessen i dette tilfellet blir mer lik måten et vennskap starter på mer tradisjonelt, at to personer som møtes over et interesseforhold og oppretter et personlig vennsksforhold utenfor denne aktiviteten. Facebook blir i det ene tilfellet direkte pådriver til at en person finner flere venner, men i det andre tilfellet blir Facebook tilrettelegger for at mennesker skal komme i kontakt med hverandre.

Det Guro driver med er i litteraturen omtalt som "social browsing" som er en aktivitet der mennesker søker etter andre mennesker som de deler interesser med for å knytte bånd som strekker seg utenfor nettet, (Lampe, 2006). Dette er ikke en så utbredt aktivitet som det man kan si Kristine driver med, som er "social searching" som er å søke opp og finne allerede bekjente kontakter på nettsamfunnet, (Lampe, 2006).

Facebook vil gjerne fremstå, gjennom deres profilering, som et sted der man møter både gamle og nye venner, og har i en av sine nye funksjoner ”stories” lagt opp til at brukere skal skrive inn historier om hvordan de har møttes eller blitt gjenforent med familiemedlemmer og til og med funnet ektemake på Facebook, (Stories).

5.1.5 Opprettholdelse av vennskap

En ting er at folk blir venner på Facebook, en annen ting er hvor lenge man har ”interesse” ovenfor hverandre og i det hele tatt om man har det. I graf 1, under, har Facebook teamet laget en oversikt som sier noe om hvor mange vennskap som blir opprettholdt ut i fra nettverksstørrelse.

Graf 1: Oversikt over opprettholdte vennskap (Datateam)

Farge: Jenter = rosa Gutter = blå

Sterkere farge representerer hyppigere og mer gjensidig kommunikasjon. Dataen er hentet fra et tilfeldig utvalg av Facebook sine brukere og viser aktivitet over 30 dager.

I analysen som har ført til grafen har de brukt følgende parametre for de ulike kategoriene.

1. Opprettholdte vennskap (maintaned relationships) er de venner en bruker har klikket på en sak på nyhetssiden eller besøkt profilen til mer enn to ganger, (Datateam).
2. Enveis kommunikasjon (one-way communication) det totale antall personer som en person har kommunisert med, (Datateam).
3. Toveis kommunikasjon (mutual communication) er de man har resiprok kommunikasjon med eller aktiv informasjonsdeling mellom to venner. Dette tallet hevdes også å være nokså representativt for personens kjernenettverk (Datateam).

I henhold til informantenes oppgitte informasjon stemmer grafen ganske bra. Dersom man matcher nære venner opp i mot toveis kommunikasjon, som er å forvente av nære venner, så skal jentene som har mellom 204 og 403 venner, ha i mellom 5-6 og 8-9 nære venner som de har aktiv informasjonsdeling med. Dette stemmer godt overens med hva jentene selv oppga i intervjuene sine.

I avsnittet om nære venner, så påpeker jeg at guttene hevder å ha et høyere antall nære venner enn jentene. Dette er motstridende til de data som blir presentert i grafen. Den viser til at guttene opprettholder mindre kontakt enn jentene. Sapadin viser til at dette kan være en av forskjellene mellom jenter og gutters måte å håndtere vennskap på (Sapadin, 1988). Det er ikke nødvendigvis like viktig for guttene å holde en løpende kontakt, mens for jentene er dette en viktig parameter på om man er nære venner eller ikke, (Sapadin, 1988).

Generelt viser graf 1 at jentene er flinkere til å holde kontakt med sine ”venner” via Facebook. Når nettverket ditt øker, holder du kontakt med flere personer, men prosentvis blir det færre enn de med mindre nettverk. Regner man på det, så opprettholder de med små nettverk (50pers) kontakten med ca 40 % av sine venner, mens de med store nettverk (500pers) opprettholder kontakten med ca 18 % av sine venner.

Det er også verdt å påpeke at grafen er en god indikator på kategoriene, nære og fjerne venner, der tallene stemmer godt overens med det informantene har oppgitt, mens den siste kategorien, opprettholdelse av vennskap, som er en passiv kommunikasjonsform er en indikator på et bruksmønster som omhandler å observere mer enn å kommunisere.

5.2 Familie og asymmetriske forhold

Når man får mange venner i sitt sosiale nettverk er det naturlig at det vil oppstå noe asymmetri i noen av forholdene. Asymmetriske forhold er forhold der den ene parten besitter mer makt den andre og gjerne har mulighet til å sanksjonere den svakere parts opptreden. Det er også mulig at den sterke parten i det asymmetriske forholdet gjør at den svakere part må sensurere sin egen rolle og på den måten blir manipulert til å opptre annerledes når den sterke part er tilstede, (Boissevain, 1974).

For å avdekke mulige asymmetriske forhold mellom informantene og noen av deres Facebookvenner, ble de spurt om de hadde familie som venner på Facebook. Dette for å avdekke om de hadde noen personer, eks foreldre, søsken eller andre som kunne føre til at de på noen måte begrenset sin egen bruk. Guttene hadde ikke familie som venner, mens alle jentene hadde minst et medlem i sin familie som venner på Facebook. Jentene forklarer at det stort sett går greit å ha familien på Facebook, men har noen kommentarer til hvilke følger dette får for bruken deres.

Kaja: Jeg tenker jo faktisk litte grann på at jeg faktisk har familien der også, så jeg vil ikke ha alt der.

Videre legger Kaja til følgende noe senere i intervjuet:

Intervjuer: Noe mer du vil legge til rundt temaet Facebook, som du har opplevd.

Kaja: Det er jo det om man skal være venn med familien på Facebook, om man vil ha Facebook for seg selv og familien for seg selv på en måte.

Intervjuer: Er det ting du ikke skriver på Facebook fordi foreldrene dine er der?

Kaja: Nei, jeg er liksom ikke typen som skriver slike ting.

Intervjuer: Slike ting?

Kaja: Ja, sånt som mamma og pappa ikke skal se.

Kaja gir her uttrykk for at det er informasjon hun ikke ønsker at foreldrene skal se. Foreldrene er gjerne en sterk part i et asymmetrisk forhold da de kan sanksjonere barnas handlinger. Det er derfor ikke unaturlig at ungdom flytter noe av kommunikasjonen de selv ikke ønsker at foreldrene skal se, vekk fra Facebook og over i andre kanaler der det er mer ”usynlig”.

Flere av de andre jentene har også opplevd små komplikasjoner som følge av at foreldrene har sett noe de har skrevet på Facebook.

Intervjuer: Har du opplevd å legge ut statusoppdateringer som har gitt andre svar enn forventet?

Siri: Nei, det var en gang jeg bare ”posta” en intern spøk mellom meg og noen venner, og så var tilfeldigvis mamma på Facebook.

Intervjuer: Ja?

Siri: Og jeg har liksom en helt annen humor med mamma enn med vennene mine, så jeg måtte bare forklare den litt og sånn, men det har ikke blitt noe problem ut av det eller noe.

Det Siri illustrerer her er ikke bare et eksempel på at asymmetriske relasjoner på Facebook kan være vanskelig å mestre, men også at interne spøker kan bli misforstått og tolket annerledes. En av de andre jentene har også opplevd situasjoner der Facebook kan gi utfordringer i forhold til familie. Det er likevel den asymmetriske relasjonen mellom Siri og moren hennes som gjør at misforståelsen oppstår.

Intervjuer: Du hadde moren din på Facebook og annen familie, søsken og sånn, påvirker det din oppførsel på Facebook?

Kristine: Hva jeg skriver? Ja, så klart, for jeg vet at mamma, hun er veldig stalker rett og slett hun. Selv om hun sier at hun ikke gjør det, så vet jeg at hun sitter og ser igjennom hva jeg legger ut, for plutselig så kan spørre meg... ”Du Kristine, hva er det der for noe?” ”Det har ikke du noe med...” Ja, jeg er blitt ganske obs på hva jeg legger ut tror jeg.

Kristine illustrerer veldig godt hvordan hun er klar over hvordan moren følger med på hennes opptreden på Facebook. Hun får et forhold til at moren er der og sier at dette fører til at hun

blir mer restriktiv i forhold til hva hun legger ut av informasjon på Facebook. Dette og de andre intervjuutdragene viser at asymmetriske forhold blir opprettholdt også på Facebook. Informantene forklarer at de har et bevisst forhold til at spesielt foreldrene deres er på Facebook og at dette får innvirkning på deres bruk. Kristine gir også moren en rolle som ”stalker”. Det er et vanlig begrep innenfor Facebook og nettverdenen. Stalkeren betegner en person som uavhengig om den kommuniserer mye eller lite, gir et inntrykk av at den overvåker og er aktiv inne og ser på hva en eller flere venner bedriver på Facebook.

5.3 Facebook sin rolle

For å avdekke Facebook sin rolle for informantene er det vesentlig å analysere deres bruk av Facebook og ut i fra dette også få en indikasjon på Facebook sin betydning i deres hverdag. Parametre som tidsbruk, type bruk og restriksjoner er viktige indikatorer, som vil si noe om informantenes forhold til Facebook.

5.3.1 Hvordan ble dere med på Facebook?

En gang må alle de 600 millionene brukere som finnes på Facebook har logget seg sin og registrert sin profil. Det er interessant i forhold til Facebook sin rolle for ungdommene å vite hvordan de begynte og hvorfor de begynte.

De fleste av informantene har blitt introdusert for Facebook av enten venner eller søsken som har anbefalt dem å bli med på Facebook. De har hørt at det var bra å være der og en av informantene sier hvorfor hun valgte å bli med.

Intervjuer: Hva var det som fikk deg til å starte med Facebook?

Kaja: At alle vennene mine har det og at jeg har hørt mye bra om det.

Intervjuer: Hva var det som var så bra?

Kaja: At man er der, man får liksom møtt vennene sine der og ja, også er det jo bilder og sånn som andre legger ut som er fint å se noen ganger.

Svaret ovenfor er illustrerende for de fleste av informantene. De har blitt anbefalt av venner eller søsken å være med, og har ikke noe videre gode svar på hvorfor de må være med. Som

Kaja svarer, ”at man er der,” noe som går igjen i de fleste svarene. Det er altså viktig å være der, fremfor og ikke være der. Det kan være en form for at ”alle skal med” tenkning, eller at man blir utenfor dersom man ikke er med. Joinson er inne på dette i sin artikkel om motivasjon for bruk av Facebook. Der han skriver at Facebook handler om å finne mennesker og opprettholde kontakt med gamle venner, (Joinson, 2008). Det er mulig dette gir motivasjon til å bli med, samt at media sin oppmerksomhet mot fenomenet gjør at de fleste kjenner til Facebook og dermed sjekker det ut og blir med.

Erik har en mer spesiell fortelling om hvorfor han begynte med Facebook.

Intervjuer: Hva fikk deg til å begynne med Facebook?

Erik: Det var nesten et veddemål, det var det, vi var på en sånn skogstur for 1.klassene her på skolen og så tok jeg og sa at hvis det er 100 stykker som har lyst at jeg skal være med, så skal jeg lage meg Facebookprofil, og da fikk de 100 stykker til slutt da..

Intervjuer: Press?

Erik: Nja. Nei, jeg sa at jeg kom til å lage meg profil en eller annen gang, men hvis dere får det til, så skal jeg lage det nå da. Så det var på en måte et lite veddemål, eller hvis de fikk det til da, så skulle jeg gjøre det. Så fikk de 106 stykker, så da lagde jeg profilen.

Det er nok ikke vanlig at personer begynner på Facebook ut i fra et veddemål om at vennene kan bevise at det er så mange som 100 stykker som vil at du skal være der. Likevel er det tatt med som en kuriositet og et eksempel på en form for gruppepress knyttet til det å skulle være med på noe som alle andre er med på.

5.3.2 Hvorfor er dere med på Facebook?

En annen viktig faktor ved Facebook sin rolle for ungdommene er hvorfor de er på Facebook. En ting er å registrere seg, en annen ting er å fortsette å bruke det, og som det kommer frem av tallene i tabell 1, så er det tidsbruken helt fra 10 minutter til to timer pr dag. Bare ut i fra dette er det naturlig å tillegge Facebook en stor betydning i en persons liv. Å bruke to timer pr dag på noe, eller nærere 750 timer i året på noe, det er mye. Det er like mye tid som en

toppidrettsutøver bruker på trening og tilsvarende en 25 % stilling i arbeid. Hva er det som gjør Facebook så attraktivt og spennende?

Intervjuer: Hvorfor bruker du Facebook i dag?

Siri: Det er en fin måte å finne ut hva som skjer med folk som jeg ikke snakker med hver dag lenger på. De som jeg har gått i klasse med før og sånn. Bare ja, hva som skjer med dem og sånn.

Intervjuer: Hva er du leter etter?

Siri: Nei, altså ikke noe spesielt, det er bare sånn vanlig oppdatering.

”Det skjer noe der,” på Facebook. Nesten alle informantene henviser til at det skjer ting på Facebook og derfor er de der. Og det er som i utdraget ovenfor, relatert til at det skjer noe med ”vennene” deres. Andre skriver noe og de leser og det virker å være hovedgrunnen til at de er på Facebook. De vil se hva som skjer med andre. Dette er konsistent med det Joinson sine funn, (Joinson, 2008).

En av informantene svarer noe mer utfyllende.

Intervjuer: Hvorfor bruker du Facebook?

Kristine: For å se, være sosiale, for å se hva vennene mine driver med og liksom se. Du får jo med deg ganske mye som du ikke ellers ville fått med deg.

Intervjuer: Du snakker om å være sosial, hva legger du i det?

Kristine: Via Facebook så kan man invitere på arrangementer, man kan lett si gratulerer med dagen til folk [...] du kan melde deg inn i grupper og likes som andre har lagd og du ser hva du har til felles med andre og sånt. Legger ut bilder som du kan kommentere, legger ut statuser som du kan kommenter, se hva folk driver med, hva folk har drevet med, det er jo det som skjer da.

Det virker som at det er viktig å få med seg så mye informasjon som mulig. At det å være på Facebook er et tegn på at man er sosial. Et interessant spørsmål rundt Facebook sin rolle er om de kunne sluttet med Facebook eller ikke vært på Facebook i det hele tatt.

Intervjuer: Hva tror du hadde skjedd dersom du ikke var på Facebook i dag?

Siri: Altså, jeg vet ikke, men har jo noen venner som bor på vestlandet, som har flytta dit nå, når de begynte på videregående og det er på en måte greit å holde kontakt med de på da, hvis ikke så hadde jeg jo ringt og sånn, men jeg vet ikke jeg, det er jo en billig måte å holde kontakt på hvert fall

Intervjuer: Hva tror du hadde skjedd dersom du ikke var med på Facebook?

Guro: Fra starten av?

Intervjuer: Nei, fra nå av.

Guro: Fra nå! Hvis jeg slutter med det? Da hadde jeg kanskje fått bedre karakterer vil jeg tippe.

Intervjuer: På skolen?

Guro: Ja, jeg tror det. Jeg tror jeg hadde blitt mer sosial og prøvd å ringe folk å prøve å finne på ting i stedet for og bare snakke med de foran en skjerm.

Intervjuer: Føler du at du bytter ut det å møte folk, med å sitte på nettet?

Guro: Ja, man kan si det sånn.

Intervjuer: Hvorfor er det sånn?

Guro: Jeg slipper å reise, jeg er litt lat kanskje, det bare virker så lett og bare gå på pc-en og se om noen der på og da kan man snakke med dem.

De to avsnittene viser at informantene forestiller seg noen konsekvenser av å skulle slutte med Facebook. Der den ene tror det kan føre til at det sosiale nettverket totalt sett krymper inn, sier den andre at hun mest sannsynlig hadde fått bedre karakterer på skolen. Det ene handler om tidsbruk og det andre om nettverk. Dersom Facebook blir borte, så går man på mange måter tilbake til der man var før Facebook kom, men det virker som at Facebook har tatt et grep rundt noen av de unge. Det at sosial kontakt blir byttet ut mot interaktiv sosial kontakt er ikke noe nytt fenomen, men at teknologien gjør det enkelt å sitte hjemme å kommunisere med vennene sine gjennom en skjerm, som Guro her sier, indikerer at Facebook er en viktig del av deres hverdag.

To av informantene nevner også to andre faktorer viser hvorfor Facebook har blitt så dominerende.

Intervjuer: Du har vært på Facebook en stund, har du merket noen endring i bruken din over tid?

Olav: Ja, da jeg begynte, så var det veldig sånn, ”dette er nytt og spennende” men nå er det mer sånn en del av dagliglivet, så tenker ikke så mye over det.

Det Olav her sier indikerer at Facebook har blitt domestisert. Domestisering er et gammelt begrep som i dagligtale gjerne referer til at noe blir temmet. I teknologisk perspektiv har (Aune, 1996) og (Silverstone, 1996) pekt på at domestisering påvirker begge veier. I dette tilfelle vil det si at på samme måte som Facebook påvirker livene våre, så påvirker måten vi lever på også Facebook.

Kristine peker også på et annet fenomen som Facebook muliggjør i forlengelsen av det å bli en del av dagliglivet, samt en videreføring av det Guro sier omkring muligheten for å være bak en skjerm, men likevel holde kontakt.

Intervjuer: Hva tror du hadde skjedd dersom du ikke var på Facebook?

Kristine: Jeg vet ikke jeg, egentlig så hadde jeg vel blitt mer sånn ordentlig sosial, sånn virkelig sosial liksom. Litt vanskelig å si egentlig, fordi nå er det veldig lett og bare kunne sitte hjemme og ha på pc-en og se og titte rundt på internett, være på Facebook, så får du fortsatt med deg ting. Før måtte du jo gå ut og finne på ting med folk og på en måte spre budskapet videre hvis det var noe, mens nå, så er det bare å poste på statusen din, så ser alle det.

Kristine peker på en viktig faktor ved Facebook som det har vært mye snakk om i media. En frykt rundt at Facebook blir en erstatter for vanlig sosial omgang. Begrunnelsen er at det er så enkelt. Som Guro sa i et avsnitt over, kanskje er man lat som ikke gidder å dra ut, også er Facebook og internett veldig tilgjengelig i hjemmet og på skolen. Kristine har ytterligere refleksjoner rundt det å være ”ordentlig sosial” som hun sier.

Kristine: Det er to sider her (på Facebook), den ene gjør deg mer sosial og den andre gjør deg mer asosial.

Intervjuer: Hva gjør deg mer sosial? (via Facebook)

Kristine: Det at du liksom kan snakke med andre personer da, på en måte, uten å måtte ringe eller sende melding til dem og bruke penger på det. At du bare kan gjøre det via Facebook, siden de fleste er der så å si hele tiden, så du får fort svar. [...] Hvis du ikke gjør det da, men bare bruker Facebook til å se på Facebook liksom, så er du ikke noe sosial ellers, så blir du veldig asosial.

Intervjuer: De er på Facebook, men ingen sosial interaksjon?

Kristine: Ja, de leker sosiale fordi de er på Facebook hvis du skjønner. Det er flere jeg kjenner som er sånn, som egentlig ikke er så mye ute, men så virker det som de er mye sosialt blant folk bare fordi at de liksom er så sosiale på Facebook, hvis du skjønner, så er dem egentlig ikke det i virkeligheten.

Det blir av informanten påpekt av Facebook kan åpne for muligheter for mennesker som ønsker å være sosiale og bruker Facebook som et sted der de kan følge med på hva som skjer. Med sosial er det tydelig at Kristine mener å opprettholde kontakt med venner og bekjente. Hun sier at det er billigere, men som hun påpekte i det forrige avsnittet, at man møter jo ikke personene lenger, man kan gjøre alt hjemme i fra. Dette er også diskutert i den danske avisen BT, som stiller spørsmålsteget ved at ungdom nå tar tid som tidligere ble brukt til fysisk samvær og nå bruker den tiden til å være med venner "online". Dette blir av den danske forskeren Malene Charlotte Larsen betraktet som ufarlig, da hun viser til at denne tiden ikke tas fra tiden som tidligere var brukt sammen med venner, men fra ungdommens alenetid. (Bt.dk, 2010) Hun sier også at "*Det styrker de unges sociale relationer.*" (Bt.dk, 2010)

Kristine peker også på noe som er veldig nær det Sherry Turkle tar opp i sin bok, at de nye mediene gir brukerne mulighet til å spille roller som ligger så nært eller så fjernt deres daglige roller, som de ønsker, (Turkle, 1995). Selv om det i utgangspunktet er referert til anonyme områder å opptre i, så gir en åpen plattform som Facebook, brukeren muligheten til å utspille en ny rolle online. Det Kristine tar opp viser at dette er utfordrende for den som skal spille rollen og jeg tolker det slik at Kristine oppfatter dette som falskt. Dette er et eksempel på brudd i rolleforventning og er en god illustrasjon på backstage/frontstage og middlestage opptredener som skjer på Facebook. I dette tilfellet blir personen Kristine forteller om satt i en vanskelig situasjon fordi den har utspilt en rolle på Facebook, men Kristine kjenner til den samme personens opptredener andre steder og føler det er et brudd mellom rollene.

Alt tyder på at informantene får noe igjen for å være på Facebook. Om det er å få informasjon, oppleve kontakt med sine venner eller om det bare bruker det til å planlegge ting og møter med venner. Oppsummert så kan man si at de er på Facebook av tre viktige grunner.

1. At de får informasjon om sine venner og bekjente.
2. De får avtalt og holdt kontakt med sine venner og bekjente.
3. De er der fordi alle de andre er der.

Alle tre begrunnelsene har kommet frem i intervjuene og er relativt gjentakende for de fleste av informantene. Det er derfor tydelig at Facebook har en betydningsfull rolle i disse ungdommene sine liv. De fleste sier at det ikke hadde vært noe problem for dem å slutte og at de tror det ikke hadde fått de store konsekvensene, til tross for tidsbruken.

Kristine har sagt følgende om det å skulle slutte med helt med Facebook, som understreker betydningen til Facebook.

Intervjuer: Har du vurdert å slutte med Facebook noen gang?

Kristine: **Egentlig** ikke. Jeg har hørt om mange som har vurdert det, men det er ikke noe stress for meg å ha Facebook og ikke ha Facebook, jeg vet ikke jeg. Hverdagen hadde blitt så tom uten Facebook tror jeg, men det er fordi, da hadde jeg blitt sånn loner eller Viggo, fordi at alle andre har Facebook og ser hva som skjer, men det hadde ikke jeg fått med meg, fordi jeg ikke hadde vært på Facebook ikke sant...

Det som har kommet frem i dette avsnittet er at Facebook spiller en viktig rolle i ungdommenes dagligliv. Facebook er slik jeg tolker informantene et aktivitetsfelt der de enkelt får tilgang til ny informasjon om sine venner og som gir de muligheten til å holde kontakten med sine kjent. Det at mange av informantene på den ene siden sier at de tror det hadde gått fint å slutte, samtidig som de sier at de får mye informasjon, der blir et lite paradoks og det indikerer at de underspiller Facebook sin rolle. Kristine avslutter med et illustrerende svar, ”hverdagen hadde blitt så tom uten Facebook,” som understreker at Facebook har en viktig rolle for informantene.

5.4 Hvordan bruker dere Facebook?

Så langt har jeg fokusert på hvordan informantene oppfatter vennene de har på Facebook og hvilken rolle Facebook spiller for dem. Nå vil jeg gå over til å se på informantenes bruk og analysere hvordan de selv opptrer på Facebook. Ved å vise informantenes tidsbruk, bruksområder, forhold til kommentarer/statusoppdateringer, kommunikasjon og bruk av bilder, skal jeg forsøke å danne et bilde av hvilke roller informantene inntar på Facebook.

5.4.1 Tidsbruk

Tabell 3. gir en oversikt over tidsbruken til ungdommene. Den varierer fra 10 min til 120 minutter om dagen. Altså er det noe variasjon i tidsbruk, men at den er jevnt høy viser gjennomsnittet på 70 minutter om dagen, noe som er 17,7 minutter mer enn landsgjennomsnittet for aldersgruppen 16-29 år, som er 52,3 minutter, (TNS-GALLUP).

Bare tidsbruken indikerer at den rollen informantene spiller ut der, har en viss betydning for deres sosiale opptreden. Mer tid brukt på Facebook pr dag, kan indikere større viktighet for rollen du utspiller der og for hvordan andre oppfatter deg som person.

Tidsbruk på Facebook er ikke ensbetydende med interaksjon. Derfor er det viktig å presisere forskjeller i hva man bruker tiden sin på, i og med at det å spille spill og bare ”browse” rundt i hva vennene driver med ikke er toveis kommunikasjon. Og det vil indikere at rollen man selv spiller ut blir begrenset til hva som allerede ligger på profilen, for uten aktive handlinger, så blir det ingen interaksjon mellom deg og andre og dermed ingen mulighet til å spille ut noen rolle, utenom den som passivt blir spilt ut av den informasjonen du allerede har lagt ut. Dette fører til at informasjonen du har lagt ut på profilen din, tidligere omtalt som kulissene i rollespillet på Facebook, vil danne grunnlaget for den rollen du utspiller på Facebook.

En annen viktig faktor er påloggingsmønsteret. Er de ofte på og kort tid av gangen eller er de sjeldnere på men lengre tid av gangen? En ofte pålogging for å sjekke om det er ny informasjon kan være et tegn på domestiseringen som tidligere har vært nevnt. At det å sjekke

Facebook har blitt en vanlig ting å gjøre flere ganger om dagen. De lange tidsperiodene er mer forklart nedenfor av noen av informantene.

Guro, som oppgir å være på ca 120 minutter om dagen, sier følgende om hvordan hennes bruk er spredt utover dagen.

Intervjuer: Hvor ofte og hvor lenge er du på Facebook?

Guro: Oida, hehe... jeg er på morgenen en stund, kanskje et kvarter kanskje, bare for å sjekke litt og sånn..ehm, så er jeg på skolen, når vi har pc-en oppe og vi noen ganger har lov og noen ganger ikke har lov til det. Også er jeg veldig ofte på Facebook føler jeg, for også når jeg kommer hjem så er det, det første jeg gjør egentlig, med mindre jeg skal gjøre noe annet, men det er det første jeg gjør, så holder jeg vel på i noen timer, samtidig som jeg gjør noe annet.

Intervjuer: I bakgrunnen?

Guro: Ja, så hver gang jeg er på pc-en så er jeg på Facebook for å si det sånn, så det er vel ganske ofte vil jeg si.

Erik som er den som benytter Facebook minst sier følgende:

Intervjuer: Hvor ofte og hvor lenge er du på Facebook av gangen?

Erik: Det er ca maks en time i uka. På grunn av at jeg har mye annet jeg må få gjort, så da blir det veldig lite til at jeg sitter på Facebook.

De resterende informantene har en tidsbruk og et bruksmønster som ligger i mellom Erik og Guro, utenom Kristine som har følgende å si om sin tidsbruk og bruksmønster

Intervjuer: Hvor ofte og hvor lenge er du på Facebook?

Kristine: hehe. Det er nok farlig mye, ikke at jeg gjør så mye, men jeg bare, i tillegg til at jeg har den på mobilen, så jeg kan bare gå inn når som helst og sjekke ikke sant. Så det blir jo ganske mye i løpet av en dag. Det blir jo kanskje sånn 2 timer, og siden vi har pc-en på skolen og sånn, men ikke at vi får lov til å gå på Facebook da, men..ja.

Intervjuer: Er det ofte og ikke så lenge av gangen da?

Kristine: Ja, det er ofte, for du skal jo bare sjekke om det skjedd noe, så det er ofte, men ikke så lenge av gangen. Du sitter jo aldri på Facebook i flere timer i strekk liksom, for jeg spiller aldri på Facebook, det er veldig mange som gjør det, men jeg gjør ikke det. Og da blir jo sånn at jeg logger meg inn, sjekker om jeg har fått noen varsler eller noe sånt og bare ser litt nedover og sånt, også går jeg ut igjen og så er jeg ferdig, men det skjer jo ofte i løpet av en dag da.

Informantene viser eksempler på begge bruksmønstre. Både være pålogget lenge av gangen og å være pålogget kort tid og oftere. En forklaring på hvorfor noen er mer pålogget enn andre kan ligge i hvordan det online sosiale nettverket deres er strukturert.

5.4.1.1 To nettverksanalyser og deres innvirkning på tidsbruk

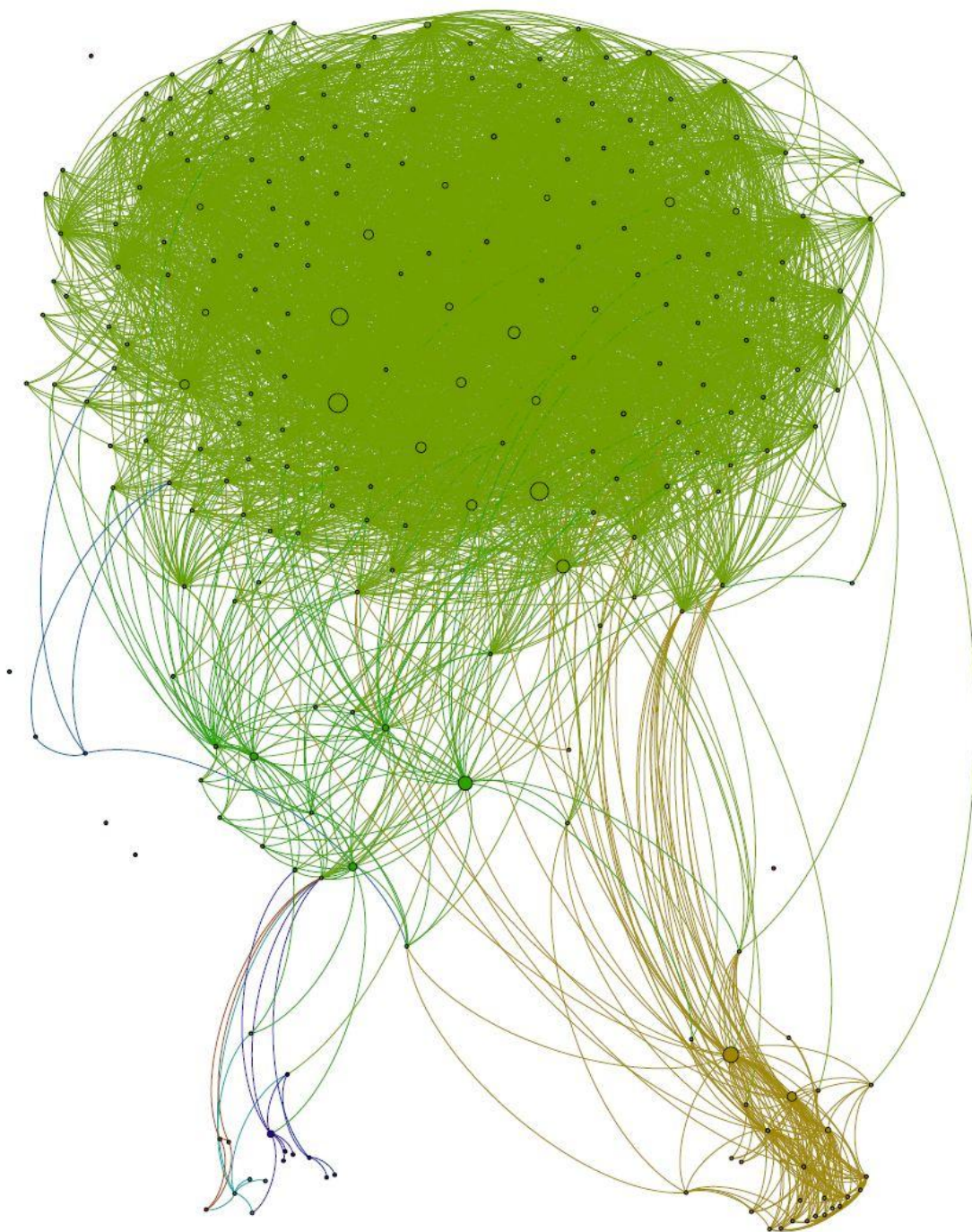
Nettverksanalysen er gjort i Gephi (Gephi) et analyseprogram for nettverk. Filene som er grunnlaget for nettverksanalysen er hentet ut via en Facebookapplikasjon som heter Netvizz (Netvizz).

Nettverkene som blir presentert er ikke et ego-nettverk som har blitt omtalt tidligere. Disse nettverkene er basert på kontakter mellom kontaktene til informantene.

Fargene indikerer grupper som har høy tetthet. Det vil si at i disse områdene deler de i samme farge mange felles kontakter. De har derfor god mulighet til å spre informasjon seg i mellom,(Boissevain, 1974).

De store sirklene i illustrasjonene er personer som har høy sentralitet. Dette viser hvilke personer som er kontaktet med flest andre i nærheten av seg. Disse personene har en høy posisjon i nettverket, da de kan nå mange av kontaktene på samme tid, samt at informasjonen de kommer med ansees som viktig, (Boissevain, 1974).

Det er viktig å merke seg at nettverkene ikke sier noe om hvor ofte de ulike personene i nettverket er i kontakt med hverandre og hvor viktig denne kontakten er.

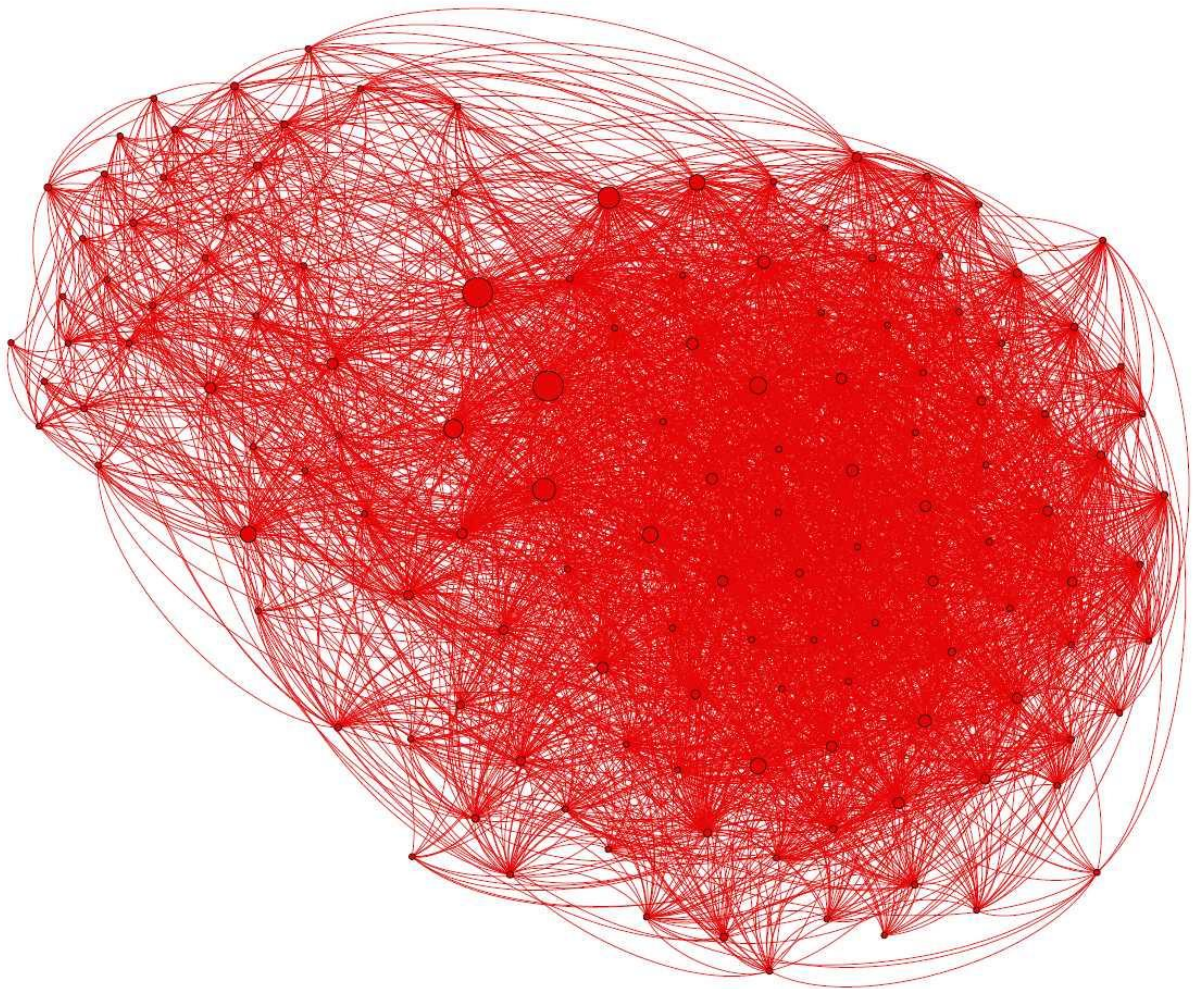
Nettverk 1: "Kaja"

Formålet med å vise de to nettverksillustrasjonene er peke på at oppbyggingen av nettverket kan ha innvirkning på både bruk og tidsbruk på Facebook.

Som vi ser av nettverket til Kaja er det en stor gruppe med høy tetthet og flere personer som har høy sentralitet. Dette er mest sannsynlig viktige personer for Kaja, mens den mørkegrønne gruppen indikerer et område, muligens skole eller annet, der Kaja kjenner mange av personene som igjen kjenner hverandre. Kaja sin tidsbruk er på ca 70 min om dagen, dersom

dette settes sammen med vanlige bruksområder, som er å opprettholde kontakt med venner og se på informasjon om venner, kan man si at denne nettverksoppbyggingen gjør at Kaja sin tidsbruk blir økt grunnet de 3-4 andre små gruppene i grønn, lilla og gull som er i illustrasjonen. Dette fordi hun mest sannsynlig ikke ser personene i disse gruppene like ofte og dermed må holde kontakt med og finne informasjon om disse på Facebook.

Det siste og viktigste punktet i forhold til problemstillingen er at de 4-5 områdene som skiller seg ut er ulike aktivitetsområder som Kaja deltar i. Dette viser hvordan Facebook skaper en utfordring i forhold til roller, da samtlige personer fra de ulike gruppene her får informasjon når Kaja skriver en statusoppdatering.

Nettverk 2: "Erik"

Nettverket ovenfor er Erik sitt. Erik er den som har lavest tidsbruk av alle informantene med ca 10 minutter pr dag.

Som vi ser av nettverket til Erik, er det kun en farge på hele nettverket. Det betyr at det er ingen i nettverket til Erik som ikke kjenner hverandre. Det er altså meget høy tetthet i hans nettverk. Det vil si at flere av personene her er ofte i kontakt med hverandre og mest sannsynlig deler både skole, boområde og interesser.

Det er også mange sentrale personer i nettverket, samt at det er ingen uanhengige kontakter, slik det var i nettverket til Kaja. Data fra analysen sier at det ikke er noen i nettverket til Erik som har mindre enn åtte venner til felles med Erik. Det er derfor sannsynlig at Erik sin lave tidsbruk kan forklares i at han får den informasjonen han trenger fra andre kanaler enn Facebook og dermed blir interessen og nytteverdien av Facebook lavere for Erik.

5.4.1.2 Oppsummering

Ut i fra utdragene og den korte analysen av nettverkene til to av informantene er det noen viktige punkter å oppsummere,

Tidsbruken er veldig varierende mellom de ulike informantene. Det varierer fra 10 minutter til 120 minutter om dagen. Det er vanskelig å si noe konkret om hvorfor tidsbruken spriker, da dette sannsynligvis har mange ulike forklaringer.

Forskjellene innloggingsmønstrene mellom det å være kort innom for å hente informasjon og det å være lenge inne og mest sannsynlig interagere. Dette kan nok delvis forklares av interessen for å få all informasjonen og noe av oppbyggingen av nettverkene. I analysen ble kun to av de seks informantene sine nettverk vist. Dette fordi de to var gode oversiktlige illustrasjoner på hvordan nettverkene er bygd opp. De som har høy tidsbruk har nettverk som er likt bygd opp som Kaja sitt. Derfor kan dette være en sammenheng mellom oppdelte nettverk og tidsbruk.

Den siste betraktningen omkring tidsbruk er at den ikke sier noe om hva tiden blir brukt på. Om man er inne 120 eller 10 minutter sier ikke noe om man er aktiv eller passiv i den tiden man er pålogget. I neste avsnitt vil det derfor bli sett nærmere på hva informantene bruker tiden på Facebook til.

5.4.2 Bruksområder

I kapittel 4 presenteres i tabell 2 en oversikt over de vanligste bruksområdene for Facebook. Tallene er basert på TNS Gallup sin Interbus undersøkelse. I dette avsnittet vil jeg bruke denne tabellen, samt artikkelen til Joinson om motiver for bruk, for å se på hvordan informantene bruker tiden sin på Facebook. Bruken er viktig med tanke på rollen de spiller, for dette vil si noe om de er passive eller aktive i bruken. Der aktiv bruk vil være områder der kommunikasjon foregår og passiv bruk der kommunikasjon ikke foregår. Det er også interessant om noen av informantene har en bruk som er spesielt annerledes enn det som er oppgitt i tabell 2.

Intervjuer: Kan du fortelle litt om hvordan du bruker Facebook?

Siri: Ja, jeg er ikke sånn synlig på en måte. Jeg er mest sånn som ser, jeg er ikke sånn som legge ut masse bilder og sånn ti statusoppdateringer hver dag og sånn, jeg er mer sånn, jeg er bare innom på en måte..

Intervjuer: Kan du fortelle om bruken din?

Olav: Det går mye på å avtale ting, dele bilder og videoer fra trening og fester..

Intervjuer: Kan du fortelle litt mer spesifikt om bruken din?

Erik: eh. I starten så gikk det veldig mye til å spille spill da, men i det siste så har det vært en del check inn, kanskje å snakke litt med de som jeg ikke har så mye kontakt med lenger, som jeg kjenner fra ungdomsskolen, også er det egentlig å kikke på hva som skjer da, med venna mine.

Intervjuer: Check inn?

Erik: Ja, bare å se hva som skjer der, hva folk sier og snakker om..være litt oppdatert..

Intervjuer: Kan du fortelle litt om bruken din? Hva gjør du hovedsakelig når du er der?

Kristine: På den hjemmesiden eller startsidene, da ser jeg nedover for å se om det har skjedd noe. Så kan jeg se på en status også kan jeg like statusen. Jeg gjør bare sånn helt enkle ting eller kommenterer. Jeg liksom, ja, jeg er vel ikke så veldig avansert på Facebook, jeg bare ser nedover og ser hva som skjer jeg.

Intervjuer: Så du kommenterer litt?

Kristine: Ja, hvis det er noe interessant.

Spørsmålet som ble stilt hadde som formål å få informantene til å si noe om hva de faktisk gjør på Facebook. Det er derfor interessant at ingen av informantene begynte å liste opp en

rekke funksjoner som Facebook har, som de har gjort i andre deler av intervjuer. Dette indikerer at de har en oppfatning av sin egen bruk og ikke har forsøkt å gjengi noen funksjoner de vet er mye brukt.

Erik og Kristine er i utgangspunktet to ytterpunkter som brukere, da den ene bruker veldig mye tid og den andre ikke. Erik sier her at han bruker tiden til å kommunisere med andre han ikke har så god kontakt med lenger, men også han bruker mye av tiden på å kikke.

Guro er den eneste som hevder å innta en rolle. Rollen hennes er kikker, eller noe tilgrensende, en som ikke er så aktiv på å kommunisere ut. Hun sier selv at hun mest ser på hva andre gjør og kommer med implikasjoner på hva hun ikke er, fremfor hva hun er. Så der de andre sier at de bare blar nedover eller ser, så kan man si at Guro innrømmer det faktum som er bekreftet i mange undersøkelser, at flesteparten er mest opptatt av hva de andre driver med og skriver på Facebook,(TNS-GALLUP). Tar man de opp på et aggregert nivå, så vil Facebook, dersom det bare består av slike brukere, sakte men sikkert bli uinteressant fordi ingen bidrar med noe ny informasjon, bare venter på at andre skal gjøre det.

Bruken er her meget kort forklart, og det var symptomatisk for informantene, de svarte ikke utfyllende på dette spørsmålet, men har bakt inn mye informasjon i andre svar. Det er derfor hensiktsmessig å presentere data om hvordan de har oppgitt endringer i sin bruk over tid, for å gi større innblikk i hvilke rolle de har beveget seg mot.

Intervjuer: Har du merket at bruken din har endrer seg noe fra du ble med første gang til nå?

Guro: Ja, første gangen så var jeg ikke ofte der for å si det sånn, føler at jeg har vært mye mer der det siste året, blitt mer avhengig av det.

Intervjuer: Hva er grunnen til at du er der oftere?

Guro: Kanskje fordi, for det første, så har jeg ikke så mye å gjøre på fritiden min egentlig, så jeg bare logger på og sjekker. Og for det andre er det en måte å holde kontakten med venner også har jeg noen spill der som jeg må følge med på.

Intervjuer: Avhengig, hva er det som gjør at du blir avhengig?

Guro: Hva som gjør at jeg blir avhengig? Vel, jeg vet ikke helt hva jeg skal si, jeg bare, det er blitt en vane da hvert fall. Jeg må sjekke om det har skjedd noe nytt da, kanskje noe har blitt sammen for eksempel eller om det har kommet noen, jeg vet ikke helt jeg, jeg må bare sjekke.

Guro viser her to ting, det ene er å presentere sin bruk, at hun bruker det til å sjekke ting og holde kontakten, slik som de andre. Det andre igjen stiller spørsmål som bør besvares dypere

i videre forskning, spørsmålet om avhengighet. Dette er et stort område og blir ikke behandlet i denne oppgaven.

Guro sier at tidsbruken hennes har økt fra hun startet til nå og at det har blitt en vane å sjekke. Dette henger sammen med det som Olav har kommentert, at Facebook har blitt en del av de dagligdagse rutinene og at man bare går inn der og sjekker av vane. Dette blir en indikasjon som også er nevnt tidligere, at jo mer man er på Facebook, jo viktigere blir inntrykket man gir derfra. For Guro sin del, som nevner at hun ikke har så mye å gjøre på fritiden og bruker Facebook for å fylle denne tiden.

Kaja og Olav sier følgende om endringene i sin bruk.

Kaja: Ja, første gang, jeg var veldig mye på i starten.

Kaja: Det var på slutten av 9.klasse

Kaja: Så var det en periode jeg ikke var så mye på, det var ikke som skjedde der da.

Intervjuer: Hvorfor var du lite på?

Kaja: Jeg vet ikke helt jeg, jeg var bare ikke på egentlig, også nå etter jeg har begynt på videregående, så har jeg vært mye mer på, nå er det nye venner og mye mer som skjer.

Intervjuer: Kan du fortelle om den perioden du ikke brukte det så mye?

Kaja: Det var ikke noe gøy eller interessant lenger.

Intervjuer: Hva gjorde du før da? På Facebook?

Olav: Da var det mye sånn, kikke rundt på profilene til folk, kommentere en del og sånn, men nå orker jeg ikke sitte og kommentere ting. Da havner man i sånn, enten så blir det sånn Youtube diskusjon hvor man trekker inn alt fra politikk til religion eller så blir det veldig sånn kjedelig. ”dette var et jævlig bra bilde” også er det ingen som har kommentert noe mer enn det.

Bruken som informantene har forklart i løp av intervjuene viser en tendens til å ligge nært opp i mot de bruksområdene som er de mest vanlige i henhold til Interbus undersøkelsen og som Joinson tar opp i sin artikkel.

Mye av bruken går på å kommunisere med sine venner, i form av opprettholdelse av kontakt og passiv lesning av ny informasjon som andre legger ut.

De fleste har økt bruken siden førstegangsinnlogging, men Olav er et unntak som hevder å bruke mindre tid på Facebook nå, enn tidligere. Dette forklarer han med at noe av interessen og den spenningen han først hadde ovenfor Facebook har blitt svekket. Dette står i motsetning

til Kaja som sier at hun nå finner Facebook mer spennende grunnet økt antall venner og større tilgang på ny informasjon og hyppere oppdatering av ny informasjon.

Av faktorer som har en innvirkning på rollen som ungdommene spiller på Facebook, er forholdene rundt tidsbruk og passivitet i forhold til bruksområder viktige indikatorer. Det ene på hvor viktig Facebook er for informantene, det andre omkring deres holdning til bruken av Facebook.

I neste avsnitt skal jeg se nærmere på deres forhold til den aktive kommunikasjonen på Facebook. Dette vil gi mer informasjon om ungdommenes oppfattelse av Facebook som område for kommunikasjon og mer informasjon omkring hvilke roller de velge å innta på Facebook.

5.4.3 Aktiv kommunikasjon

Bruksområdene som til nå har blitt presentert er informantenes egne syn på egen bruk og endringer i bruk over tid. I intervjuene har de også blitt spurt om bruk av funksjoner som fordrer mer kommunikasjon. Herunder å skrive statusoppdateringer, kommentarer, post og chat. Dette for å avdekke deres kommunikasjonsmønstre. Som vil si noe om aktivitet og posisjoneringen på Facebook.

5.4.3.1 De ulike formene for kommunikasjon på Facebook.

På Facebook er det fire mulige måter å kommunisere på, kommentarer, post, statusoppdatering og chat. De har alle ulike kvaliteter og funksjoner som blir gjennomgått her. En revidering av Boissevain sin modell over aktivitetsområder blir presentert for å illustrere hva slags aktivitetsområde Facebook er.

Kommentarer: Skrives til bilder, statusoppdateringer, handlinger og direkte på andre vegg. Enveiskommunikasjon som kan leses av flere enn mottakeren. Kan bli til diskusjoner og dermed gå fra en til toveis kommunikasjon. Kontroll over kommunikasjonen er hos både forfatter, profil/bildeier og alle i nettverket.

Statusoppdateringer: Skrives av brukeren og mottas av alle som er innom brukerens side. Enveiskommunikasjon til nettverket, kan bli toveis dersom noen kommenterer. Kontroll over kommunikasjonen er hos profileier og alle i nettverket.

Post: Skrives til en eller flere mottakere og kan kun leses av den spesifikke mottaker. Enveiskommunikasjon til mottaker, blir toveis dersom mottaker svarer. Kontroll over kommunikasjonen er hos forfatter av posten og mottaker.

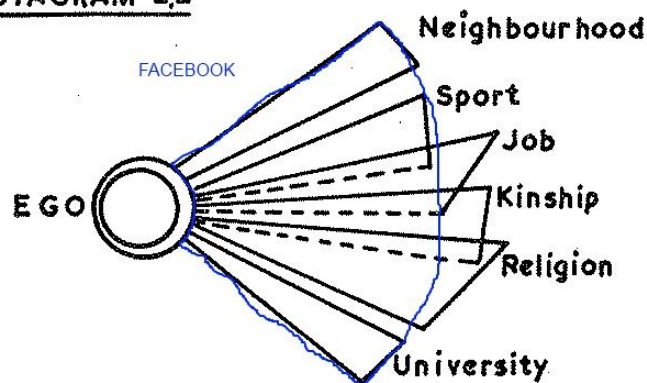
Chat: Sanntids toveiskommunikasjon der brukere snakker med hverandre via tekst i et lite vindu. Kontroll over kommunikasjonen er begrenset til de involverte parter.

Ut i fra denne oversikten er det klart at både kommentarer og statusoppdateringer er kommunikasjon som bør behandles med forsiktighet. Andre kan skrive ting på veggen din og du kan skrive ting på andres vegg som kan misforstås og få andre konsekvenser enn opprinnelig hensikt. Restriktiv bruk av disse to vil være et tegn på en forsiktig tilnærming til Facebook og et tegn på at brukeren ønsker stor kontroll over sine uttrykksmidler. I samsvar med Goffman sin rolleteori er disse to å regne som frontstage områder. (Goffman, 1959)

Post og chat på den andre siden kan regnes som mer sikker kommunikasjon, da disse to har tydelige adressater og informasjonen man sender i disse fora i utgangspunktet blir sett på som mer privat enn de man legger ut på veggen eller skriver som kommentarer. Høy bruk av disse kommunikasjonsformene vil indikere det samme som lav bruk av de overnevnte. I motsetning til de andre er disse to områdene å regne som backstage områder.

For å illustrere hvordan front og backstage områder og ulike aktivitetsområder blir en utfordring i forhold til kommunikasjon på Facebook, vil jeg her presentere en revidert utgave av modellen til Boissevain som viser de aktivitetsfeltene en person deltar i.

DIAGRAM 2,2

Figur 4: (Boissevain, 1974:29) Revidert av Ruud, 2011

Den reviderte figuren illustrerer den store utfordringen som ligger i Facebook som middlestage område. Revisjonen er grunnet i at på Facebook så samles ”venner” fra alle aktivitetsfeltene vi deltar i og skaper et nytt overbyggende felt. Dette vil føre til at kommunikasjon av roller blir en utfordring dersom man ikke tar hensyn til dette. Kristine har vist eksempler på dette tidligere med personen som var så sosial på nettet, men ikke var det utenfor. Det samme er illustrert i innledningen med de ulike personene som har feiltolket Facebook sin rolle, da de har gjort opptredener på Facebook som har brutt med rolleforventningene i den rollen de har utenfor nettet.

Utfordringene som ligger i den reviderte modellen blir informantene stilt ovenfor i neste avsnitt, der de får spørsmålet om hvordan de føler omkring at alle de har som kontakter kan lese det de skriver på Facebook.

5.4.3.2. Statusoppdateringer og kommentarer

I intervjuene ble informantene spurt om de skrev mange statusoppdateringer, i tillegg har de i andre svar gitt uttrykk for hvilke kommunikasjonsmetoder de bruker på Facebook.

Informantene gir uttrykk for tilbakeholdenhet rundt bruk av statusoppdateringer.

Intervjuer: Når du skriver statusoppdateringer, hva er viktig for deg å skrive og formidle?

Kaja: eh... jeg skriver ikke så mange oppdateringer og hvert fall ikke sånne ”nå spiser jeg” og sånn...

Kaja: Jeg skriver ikke sånne ting, jeg skriver med viktige ting.

Kaja oppgir her at hun ikke skriver så ofte og derfor ikke noen konkrete eksempler på noen oppdateringer hun har skrevet. Det hun sier indikerer at det er visse krav til hva som hun kan skrive som oppdatering. Igjen er det en tendens til å se ned på de som skriver helt hverdagslige ting som at de skal spise middag. Hun forklarer videre på et utdypende spørsmål.

Intervjuer: Hva tenker du om at alle vennene dine kan lese det du skriver?

Kaja: ehm, ja, jeg tenker på det, jeg skriver ikke ting som er sånt jeg ikke vil at de skal se.

Intervjuer: Hva er det de andre ikke skal se?

Kaja: Jeg skriver og noen ganger så tenker jeg, ”å, hvorfor skrev jeg dette?”

Intervjuer: Har du eksempel?

Kaja: Det er ikke sånne negative ting på en måte, men det er bare sånn at nå følte jeg meg litt dum som skrev dette. Men jeg skriver ikke ting som jeg vet at jeg ikke vil at noen skal høre.

Rollen til Kaja her blir tilbakeholden. Om hun ikke skriver statuser som et aktivt element i det å ikke være veldig synlig eller om det er for å unngå konsekvenser er noe uklart, men det som er tydelig at forsiktigheten og unngåelse av negative episoder skaper en rolle for Kaja på Facebook som veldig forsiktig med et klart ønske om å ha full kontroll over uttrykksmidlene sine og kommunikasjonen.

Olav kommenterer noe av det samme, samt underbygger påstanden rundt chat og post som mer privat kommunikasjon i en av sine uttalelser.

Intervjuer: Tenker du noe rundt det at alle du har som kontakter kan se alt du skriver og driver med?

Olav: Man tenker jo over hva man legger ut.

Intervjuer: Ja, hva tenker du?

Olav: Altså, jeg legger ikke ut sensitive opplysninger, jeg gjør jo ikke det, man sier jo gjerne ting til enkeltpersoner som man ikke sier til alle, da sender jeg heller melding eller tar det på chatten.

Intervjuer: Du styrer unna alt som er sensitivt, noe annet du styrer unna?

Olav: jo, jeg prøver faktisk å holde meg unna religion, politikk kan jeg ta med, men religion holder jeg meg langt unna. For det er sånt sensitivt tema som gjerne skaper svære diskusjoner med 150 innlegg og sånt. Jeg havnet i en svær diskusjon om dette og etter det sluttet jeg å legge ut sånt.

Erik som tidligere har representert lite bruk og som ble med på Facebook etter et veddemål forklarer sin holdning til den aktive kommunikasjonen på denne måten.

Intervjuer: Skriver du mange statusoppdateringer?

Erik: Nei, det gjør jeg ikke, jeg tar det med ro der inne. (på Facebook)

Intervjuer: Når du først skriver noe, hva skriver du da?

Erik: Jeg tar vel mest bare og chatter hvis jeg først skriver noe og da spør jeg bare om ”hva skjer med deg” og ”hvordan har du det” og sånne ting.

På problemstillingen rundt fritt innsyn på det som skrives kommenterer Erik på følgende måte.

Intervjuer: Hvordan forholder du deg til at det er så mange på Facebook som kan lese det du skriver?

Erik: Det er jo sant, men du har jo sånn at du bare kan la vennene dine se da, så jeg har satt på at bare venner kan se, jeg orker ikke at folk skal kunne gå inn på profilen som en random person, så jeg har satt på at bare venner kan se, men selvfølgelig, det at folk kan se, hvis man ikke passer på at man har stilt inn på det, så er det jo litt kjipern tror jeg.

Guttene Erik og Olav sier begge at de velger å ta det private på chatten. Dette gir et bilde av forsiktige brukere, der Erik nok er enda mer forsiktig enn Olav. Olav på sin side har også formeninger om at man ikke bør snakke om religion da han har opplevd at dette har ført til lange og kompliserte diskusjoner. Det de sier gir et inntrykk av at begge er meget reflekterte rundt sin bruk og for å unngå kinkige situasjoner, så velger de å legge begrensninger på egen bruk og inntar en forsiktig rolle. Som i denne sammenheng går ut på å unngå de store frontstage opptredene.

De to storbrukerne, Guro og Kristine gir også inntrykk av lav frekvens på kommunikasjon via statusoppdatering, samtidig som de på samme måte som de på samme måte som Kaja er opptatt av at det som blir skrevet har en viss kvalitet.

Intervjuer: Skriver du noen statusoppdateringer?

Guro: Nei, jeg er ikke den personen egentlig, jeg chatter med folk og oppdaterer ikke så ofte for å si det sånn.

Intervjuer: Hvis du skriver en statusoppdatering eller gjør noe på siden din, hva gjør du da?

Guro: ehm... hvis det har skjedd noe spennende, jeg vil ikke bare si at ”nå har jeg vært på trening” eller noe sånt, det er ikke noe spennende. Jeg har sett flere statuser som det, liksom ”nå er jeg på trening” og yeah, men da ville jeg kanskje, hvis jeg for eksempel fikk en ny mobil og sånne ting, så ville jeg skrevet det.

Guro er her inne på det samme som Kaja. At det er ikke er spennende med statuser som omhandler helt vanlige gjøremål, her trening. Det må være noe mer, noe som fenger. Kristine er også av en lignende oppfatning, men hun er den eneste som sier at hun i perioder også kan være veldig aktiv.

Intervjuer: Statusoppdateringer, skriver du en del av dem?

Kristine: Jeg har mine perioder hvor jeg kan skrive statuser og andre hvor jeg ikke skriver noen i det hele tatt, på lang tid.

Intervjuer: Hva kjennetegner de ulike periodene?

Kristine: Jeg vet ikke jeg, nå som vi fikk tilbake karakterkortet så hadde jeg en status på en i klassen min som fikk 5 i gym, vi koddet med hverandre da, men så driver jeg å sier at han ikke skulle hatt den 5ern i gym da, eller det var ikke det jeg skrev da, jeg sa ”utrolig at han

fikk 5 i gym, så kan liksom alt skje” ikke sant, for at han, han, han nei, han får ikke 5 i gym. Han er sånn som liksom aldri har fått det hvis du skjønner, så det var jo sånn tullestatus, men egentlig bare sånne ting liksom.

Kristine presenterer her en oppdatering hun har skrevet. Den er ment som en spøk og den blir også oppfattet som en spøk. Hun kommer med en nokså krass kommentar og derfor var det nødvendig å følge opp for å høre om konsekvensene.

Intervjuer: Meningen var å tulle, hva slags respons fikk du på den?

Kristine: Jaja, jeg fikk ikke noe dårlig respons, jeg fikk bare sånn, det var to stykker som likte den, så skriver en i klassen, ”tror jorda kommer til å gå under”, og han dere fyren det gjaldt han skrev ”haha, you suck” altså han tuller med meg liksom. Så det er egentlig bare sånn hevn, også ja. [...]

Dette illustrerer godt hvordan kommunikasjon på Facebook, via statusoppdatering og kommentarer kan foregå. Det er muligens slike situasjoner som dette, de mer tilbakeholdne brukerne vil unngå. Her blir det oppmerksomhet og litt krasse kommentarer i retur til en nokså provoserende statusoppdatering. Kristine blir derfor mer utsatt, men hevder likevel å være forsiktig i forhold til hva hun legger ut.

Intervjuer: Har det skjedd at du har skrevet noe som har blitt tatt feil opp?

Kristine: Egentlig ikke, det der (statusen fra utdraget over) tror jeg kan ha vært den verste statusen jeg har hatt, faktisk, sånn sett, hvis du skal tenke på det med utenifra øyne. For egentlig så pleier jeg bare å poste ting som, hvis jeg ser på fotballkamper og sånt da, så kan jeg poste sånn ”bra gjort av den og den spilleren” og sånn ting.

Grunnet formuleringen ”egentlig ikke”, i starten av utdraget, før modereringen av egen opptreden via statusoppdateringer, så fulgte jeg opp med et videre spørsmål om intensjonene bak skrivingen for å komme til en forståelse av Kristines formål for bruk av statusoppdatering.

Intervjuer: Det er ikke sånn at du skriver statusoppdateringer for å oppnå noe spesielt eller hva?

Kristine: Nei, egentlig ikke.

Intervjuer: Bare for å informere andre?

Kristine: Jeg vet ikke helt jeg egentlig. Jeg prøver å ikke være for personlig heller, eller jeg kan legge ut på statusen sanger som jeg hører på da. Det er liksom sånn, det kan jeg gjøre, men informere andre, jeg vet ikke jeg kanskje. Både og, det spørres helt hva det er for noe. Hvis jeg skal noe veldig spesielt med noen andre så kanskje jeg gjør det.

Kristine moderer sin opptreden og det er derfor grunn til å tro at hun for det meste ikke er så provoserende i opptreden som ble vist i det andre utdraget. Hun bekrefter igjen det samme som Guro og Kaja med tanke på viktigheten av det man skriver. Det må ha en hvis betydning for de andre. Hva angår Guro og Kristine sitt forhold til eget privatliv og holdning til hva man publiserer, så har de svart følgende.

Intervjuer: Tenker du ofte på at alle kan lese det du skriver?

Guro: Ja, men det går an å forandre sånn at alle ikke ser det. Så jeg kan liksom tilpasse det, så hvis jeg for eksempel vil at bare bestevenninna mi skal se det, så kan jeg skrive på en slik måte at bare hun ser det, men jeg pleier ikke å gjøre det. Jeg pleier bare å skrive på veggen deres eller hvis det er noe veldig personlig, så snakker jeg med de på en annen måte enn Facebook. Da vil jeg heller ringe eller sende dem sms eller noe sånt.

Guro: Jeg prøver å være forsiktig med det jeg skriver. Jeg vil ikke fornærme noen eller slike ting, så jeg er forsiktig.

Intervjuer: Hva tenker du om at når du skriver noe, så er det over 400 stykker som kan lese det du skriver?

Kristine: De bekjente tar som regel ikke del i det, det er unntak hvis det handler om andre personer som de kjenner igjen, hvis du skjønner? Sånn som den statusen jeg viste tidligere, så han siste som kommenterte, han er bare bekjent av meg. [...] og mens jeg kjenner han jeg hadde i statusen godt, så det blir liksom sånn. Det blir jo sosialt fordi man blir kjent med andre på den måten, men jeg er fortsatt ikke kjent med han, selv om han har kommentert statusen min.

Intervjuer: Du er påpasserlig med hva du skriver?

Kristine: Nei, altså, jeg bretter ikke ut privatlivet mitt for å si det sånn.

Også de mest aktive brukerne er veldig reflekterte i forhold til sin rolle på Facebook. Det virker som at informantene representerer et utvalg av brukere som har et svært bevisst forhold til egen bruk og til hvilke rolle de vil spille ut på Facebook. Faktorene som er fremtredene er måten de sier de kommuniserer på, hvordan de avgrenser mye av kommunikasjonen til å være på chat og meldinger og helt ut av Facebook dersom det skulle være noe veldig privat, samt holdningen rundt det og ikke skulle skrive noe som andre opplever som støtende eller ubehagelig.

5.5 Bilder og kontroll over uttryksmidler.

Det siste avsnittet i analysen av bruk og opptreden på Facebook handler om bilder og hvordan informantene forholder seg til informasjon om seg selv som andre legger ut. Tidligere har jeg vært innom kontroll over uttryksmidler. Dette avsnittet vil handle om visuelle uttryksmidler, samt andre situasjoner der kontrollen av informasjonen flyttes fra profileier til andre. Det er her viktig å ha med seg Goffman sin distinksjon mellom de uttrykk man gir gjennom det verbale, slik som profilinformasjon og kommentarer og de visuelle uttrykk som gis av bilder, (Goffman, 1959). Eksempelvis kan en person skrive så mye de vil om at de er avholds, men kommer det ut bilder der de drikker alkohol, så vil raskt den erklærte rollen bli avslørt og man kan bli fremstilt om falsk eller hyklersk.

5.5.1 Bilder og selvpresentasjon

Facebook gir brukerne mulighet til å legge ut bilder, både i album og som profilbilde.

Profilbildet ditt legger du ut selv og har på profilen din, for å gi et visuelt inntrykk av deg selv. Album opprettes og fylles med bilder av brukeren som har opprettet det. Disse to stedene har du som bruker full kontroll over. Det du derimot ikke har full kontroll på er om andre laster opp bilder og tagger (angir at du er på bildet) deg.

Informantene har blitt spurt om deres forhold til bilder og om det har oppstått ubehagelige eller vanskelige situasjoner knytte til bilder og tagging av bilder.

Bilder er sterke uttrykk og kan være direkte skadelig med tanke på rollen som skal utspilles. Til nå har inntrykket vært at informantene er reflekterte i sin bruk og meget selvkritiske i forhold til hvilket innhold de legger ut. Det er derfor interessant om rollen som den bevisste og reflekterte bruker også gjenspeiles i forhold til bilder.

Intervjuer: Hvordan reagerer du dersom du blir tagget i bilder som ikke har vært så positive?
Siri: Ikke så mye, det er jo sånne bilder hvis man på en måte er i bakgrunnen, man har liksom vridt ansikt og sånn. Da har jeg bare tagget meg av bildet også har det ikke betydd noe mer enn det.

Intervjuer: Nei?

Siri: Ikke noe særlig, alle er liksom greie på det at hvis man sier ”ikke legg ut bilder av meg” så gjør de ikke det. De fleste er veldig greie sånn, så det er ikke noe problem.

Intervjuer: Er det en enighet om dette?

Siri: Ja.

Intervjuer: Har du hørt om andre situasjoner der dette har hendt?

Siri: Ja, det har jo vært de som har lagt ut bilder av seg når de har vært fulle som 14 åringer og sånt, men da har de bare sletta det etterpå og det har gått greit egentlig.

Det å ha en konsensus i brukergruppen om at man respekterer andres holdninger til bilder, som Siri representerer her er interessant. Det er flere av informantene som er inne på det samme og det kan være tegn på at de enten tenker at det er dumt å legge ut nedlatende bilder av andre, da de kan gjøre det samme mot meg, eller at de forstår at dersom en del har foreldre eller andre som kan skape asymmetri, vil slå ned på at det kommer ut bilder fra for eksempel en fest. Det må legges til at selv om man tagger seg av et bilde, så blir ikke bildet slettet, det er slik jeg har tolket informanten, dette som ligger i konsensusen rundt bildene på Facebook. At de fjernes fysisk av den som har lagt de ut.

Det andre poenget som Siri er inne på handler om selvrepresentasjon. Det er tydelig at hun har en oppfatning av hvordan hun ønsker å fremstå og bilder som ikke er i samsvar med dette blir tagget bort. Det er en implikasjon av at bildene på profilen, er en del av en fasade som skal opprettholdes ovenfor det publikum som er innom profilen til en hver tid.

Intervjuer: Er du opptatt av bilder?

Guro: Bilder, mine egne bilder da?

Intervjuer: Ja, eller om du blir tagget i bilder.

Guro: Jo, hvis det er stygt så avtagger jeg meg selv.

Intervjuer: Du har opplevd å bli tagget i bilder der du selv syns du ser stygg ut?

Guro: Ja.

Intervjuer: Hva tenkte du på, når du så bildet?

Guro: Åh, så stygt, jeg vil ikke at noen skal se det.

Intervjuer: Hvorfor er det sånn?

Guro: Jeg er litt opptatt av utseendet mitt, så jeg ville ikke at andre skal se stygge bilder av meg for å si det sånn.

Intervjuer: Konsekvensen ble at du avtagget bildet, gjorde du noe mer?

Guro: Ja, jeg ba personen som hadde lagt det ut om å fjerne det, og det gjorde den, så det gikk bra.

Guro bekrefter her det samme som Siri var inne på. De har begge forklart om konsensusen rundt det å fjerne bilder som andre personer ikke liker. Guro har også en oppfatning av hvordan hun ønsker å fremstå på bildene som ligger ute på Facebook. Dette underbygger videre et ønske om å ha kontroll over egen opptreden.

Guro og Siri har snakket om en form for avtale om å slette bilder. De har ikke nevnt noen situasjoner der noen ikke har fullført handlingen om å slette bildet når de har bedt om det. I de neste utdragene fra Kristine og Olav, så blir den konsensusen utfordret med bakgrunn i deres opplevelser.

Intervjuer: Når det gjelder bilder, spesielt tagging av bilder, hvordan reagerer du når noen tagger et bilde av deg som du ikke liker?

Olav: ehm... det var faktisk en episode med det.

(viser frem et bilde av seg selv)

Olav: Det var dette bildet her tenker jeg.

(mange kommentarer på bildet) (negative, blir derfor ikke gjengitt)

Intervjuer: Var det selve bildet eller kommentarene?

Olav: Det var en tagg som jeg fjernet også var det noe, ja, jeg opplever noen av kommentarene her som støtende, men jeg vet hvem personen er og tar det i betraktning, så det er ikke så støtende som hvis det hadde vært en av de nærmere vennene mine.

Olav påpeker her en av farene ved å være i et åpent nettverk. Folk kan utnytte det rommet du ikke kontrollerer. Her er det snakk om nedlatende kommentarer som informanten har opplevd som støtende. Han formilder saken med at det ikke var en av hans nærmere venner. Olav har her som jentene over, fjernet taggen, men forskjellen her, er at dette var et bilde han hadde lagt ut og kommentarene hadde han ingen kontroll over.

Olav tar ikke opp noe rundt konsensus om å slette bilder. Kristine tar dette opp og forklarer fra en situasjon hun har opplevd.

Intervjuer: Når det gjelder bilder og sånn, hvordan reagerer du dersom du blir tagget i et bilde som du ikke liker?

Kristine: åh, ja, off, nei, jeg avtagger det, for det første, så spør jeg pent om den personen kan slette bildet.

Intervjuer: Ja?

Kristine: Men som regel, så gjør ikke personen det da, så da får jeg nøye meg med å avtagge bildet.

Intervjuer: Du har opplevd dette noen ganger?

Kristine: Ja, det var til og med et bilde som jeg tok og rapporterte. Jeg vet ikke om det skjedde noe mer enn det [...] det var ikke noe spesielt med bildet, jeg bare synes det var helt forferdelig stygt bare. [...]

Intervjuer: Hvorfor vil du ha slettet disse bildene?

Kristine: Fordi jeg ikke syns de gir noe godt inntrykk av meg, det er vel som regel det..

Kristine avviser her den konsensusen som Guro og Siri snakket om. Det er interessant at hun påpeker funksjonen til Facebook om å rapportere støtende innhold. Denne funksjonen er å finne på alle bilder, slik at man skal kunne ha en mulighet til å få fjernet informasjon om seg selv som man ikke har kontroll over.

Der Guro og Siri omtaler problemer rundt bilder, som noe som alltid går i orden, så har Kristine opplevd det motsatte. Dette underbygger påstanden om at Facebook er et medium der informasjon man ikke selv styrer, kan spille en viktig rolle for deg som bruker av nettverket.

Det andre punktet er viktigheten brukeren føler, for selv å kunne styre bildene og de visuelle uttrykkene som blir publisert. Dette henger som tidligere nevnt sammen med selvpresentasjon og den fasaden som hver enkelt profileier til enhver tid ønsker å opprettholde. Det er jentene som har sterke meninger om dette og det kan indikere at jentene ser på det visuelle uttrykket som en viktig del av den helhetlige fasadeoppbyggingen på Facebook.

5.5.2 Om å forholde seg til andre – kommentarer og kontroll

I utdraget fra intervjuet med Olav ovenfor, beskrev han situasjonen rundt kommentarene som støtende. I forlengelsen av bildediskusjonen ovenfor, så er det viktig å utdype videre utfordringene med den relativt åpne oppbyggingen av Facebook som gir mulighet for andre til å skrive informasjon på din profil som alle kan lese, men som nødvendigvis ikke profileier får tatt stilling til før den logger seg inn og ser kommentaren. Informantene har her blitt spurt om det er andre brukere, her venner, som har tilgang til å skrive slike kommentarer som de føler det er vanskelig å forholde seg til.

Intervjuer: Føler du av og til at det er noen av kontaktene det er vanskelig å forholde seg til?

Olav: mm, det kommer an på hvordan man ser det da. Det er jo en del som har ganske andre syn på livet enn det jeg har, som er helt forskjellig politisk orientert, men det er ikke slik at det er vanskelig å forholde seg til.

Intervjuer: Tenker du noe på det i forhold til hva du skriver? Må du oppføre deg annerledes i forhold til det?

Olav: Nei, jeg oppfører meg ikke annerledes, men jeg tenker litt over hva jeg skriver ja, jeg skriver jo ikke at alle som stemmer Høyre er duste i hue.

Olav presenterer her den andre siden av dynamikken i den åpne kommunikasjonen. At han selv er påpasselig med hva han skriver, noe som gir et inntrykk av at man unngår å sette andre i vanskelige situasjoner. Dette er det flere som er opptatt av.

Siri: Ja, sånn egentlig, jeg er ikke sånn som legger ut hva som helst egentlig. Så legger jeg ikke ut ting som ikke var greit for andre heller da. Så hvis jeg legger ut bilder, så legger jeg bare ut bilder som ser greie ut, jeg tar ikke bilder som har blitt dårlige, slik at man ser rar ut, da legger jeg ikke ut dem.

Intervjuer: Passer på at du ikke støter noen andre?

Siri: Ja.

De to overnevnte utdrag viser at informantene prøver å representere en bruk som skal hindre andre i være utagerende tilbake. En slags nettversjon av den gylne regel, også kalt nettikette. Nettikette er en sammenslåing av ordene internett og etikette og skaper sammen ordet nettikette som er en betegnelse på de sosiale konvensjonene som gjelder på nettet, (Wikipedia). Nettikette er en felles forståelse av hva som er rett og galt å gjøre på nettet og flere av informantene later til å være i grupper der en slik konsensus er opprettet, slik at faren for ubehageligheter er mindre. På samme måte som etikette og uskrevne regler forandrer seg avhengig av hvilke miljøer man er i, er det også på Facebook forskjell på miljøene man er en del av og selv om noen følger nettikette, så er det ikke alle som har det slik. Kristine har opplevd følgende situasjon som var ubehagelig.

Intervjuer: Er det noen av vennene dine du har på Facebook som du synes er vanskelige å forholde seg til.

Kristine: Egentlig ikke, vil si de fleste er ok.

Intervjuer: Ingen som skriver mye rart?

Kristine: Det er mange som skriver utrolig mye rart, men det er liksom, enten så bryr jeg meg eller så bryr jeg meg ikke, jeg bryr meg som regel ikke... det er helt opp til dem...

Intervjuer: Ikke oppstått noen kinkige situasjoner?

Kristine: Åh, det var en gang, så var det en idiot som jeg bare hadde møtt et par ganger som skrev på veggen min, og jeg er venn med familien på Facebook, både mor og annen familie, og han skriver da på veggen min "hei, blir du med ut å drikke til helga?" og jeg bare sånn... æh..hmhm..kryss ut.. men den kan jeg jo fjerne selv da siden han skreiv den på min vegg, så liksom det var vel bare sånn, hva er det der for noe liksom... at du tar deg rett til å skrive og gjøre hva som helst, selv om det ikke gjør noe for din del, på andre sin vegg på en måte...

Intervjuer: Det er der det oppstår minikonflikter?

Kristine: Ja... det er vel det, men jeg hadde ikke noe konflikt ut av det, jeg bare sletta hele oppslaget, også sa jeg at nå var du dust, så da var det ok.

Utfordringen med åpenhet i forhold til kommunikasjon blir her tatt opp av Kristine. Spesielt formuleringen med ”at du tar deg rett til å skrive og gjøre hva som helst, selv om det ikke gjør noe for din del” er vesentlig. Informanten sier her at profilen på en måte er omfattet av en eiendomsrett, der du som profileier skal ha rett til å styre alt innholdet. Det gjør hun også, i og med at hun slettet innholdet i etterkant. Det som er et dilemma i dette tilfellet, er som noen av informantene har vært innom tidligere. Man kan skru av muligheten for at andre skriver ting på din vegg, men da mister du også muligheten til å motta beskjeder og kommunikasjon. Har du den åpen, så kan situasjoner som denne oppstå og det kan bli en utfordring i forhold til den rollen man ønsker å fremføre.

I og med at informantene ikke er pålogget konstant, så vil tiden mellom en kommentar, som den Kristine referer til, er skrevet på din vegg, til profileier igjen logger seg på, være et tidsrom der kontrollen over uttrykksmidlene er i andres hender og man kan, som i dette tilfellet, få direkte tilgang til en persons backstage område. Dette gir grunnlag for å si at Facebook, som tidligere hevdet, er et tydelige middlestage område og at denne mulige trusselen mot egen rolle, sørger for at brukerne hyppig må innom Facebook for å redusere muligheten for at slike situasjoner skal oppstå.

5.6 Oppsummering

Jeg har nå gått igjennom alle de ulike aspektene ved bruken til informantene. En systematisk gjennomgang av forhold til venner, tidsbruk, asymmetriske forhold, Facebook sin rolle, bruk av Facebook og kontroll over informasjon har blitt gjennomgått. Jeg har drøftet informantenes syn på de ulike kategoriene og satt dette opp i mot teori for å komme frem til hva de ulike aspektene har å si for deres rolle på Facebook.

I siste kapittel vil jeg presentere hovedfunnene fra denne analysen og vise til hvilke områder som ble godt dekket av analysen og hvilke spørsmål som har dukket opp underveis i analysen, som er interessante å se nærmere på.

6 Oppsummering

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan ungdom spiller sine roller på Facebook. Ved hjelp av rolle og nettverksteori, som danner det teoretiske grunnlaget har jeg analysert intervjudata fra seks informanter omkring deres bruk og tanker om bruk av Facebook.

For å gi et godt innblikk i hva et sosiale medium som Facebook har av utfordringer viet jeg et kapittel til Facebook og Facebook sin oppbygning, historie, bruksområder og utfordringer.

Jeg vil i dette kapittelet presentere de viktigste funnene i forhold til problemstillingene jeg presenterte i kapittel 1, jeg vil gjøre en refleksjon omkring oppgavens svake og sterke sider og avslutningsvis stille spørsmål for videre forskning på feltet.

6.1 Rollene som blir inntatt – viktige funn

Innledningsvis satte jeg opp noen problemstillinger omkring temaet ungdoms rollespill på Facebook. Jeg vil nå repetere disse før jeg presenterer de viktigste funnene:

” Hvilke roller spiller ungdom på Facebook? ”

a) Hvilke rolleutfordringer møter ungdom på Facebook?

b) I hvilken grad påvirker Facebookrollen personen utenfor nettet og/eller omvendt?

6.1.1 De forsiktige brukerne

En ting som har gått igjen flere ganger er informantenes forsiktige holdning til egen bruk av Facebook. Noen har vært i situasjoner som har ført til at de i etterkant har endret bruken, men ingen har gitt uttrykk for større konsekvenser knyttet til den rollen de spiller på Facebook.

Flere av informantene har en formening om hva som er akseptabelt å gjøre på nett og ikke. Venner som blir lagt til følger i stor grad tendensen som er påvist av Joinson (2008) og Ellison (2011). Man legger til mennesker man allerede har kjennskap til og dermed oppnår en mer kontinuerlig kontakt med nettverket sitt.

Selv om tidsbruken er høy blant enkelte av informantene, brukes det meste av tiden til å søke etter og finne informasjon om andre venner i nettverket, fremfor å bidra med egen informasjon. Begrunnelsene for at de ikke publiserer så mye, er forklart med at de ikke føler de har noe interessant å komme med, eller at det de ønsker å fortelle er av en slik karakter at de heller tar det opp med personene det gjelder, fremfor å dele det med hele nettverket. Det siste viser en reflektert holdning til hva som er sikre og ikke sikre måter å kommunisere på.

Roller som den reflekterte og sikre brukeren underbygges videre av informantenes høye bruk av chat fremfor å skrive på vegger og skrive statusoppdateringer. De bekrefter også at de liker å ha kontroll over det de skriver og de bildene som blir publisert. Bildene er viktig for enkelte av informantene. De forklarer at de er opptatt av utseendet og derfor vil de ikke ha bilder som presenterer dem på en måte de ikke ønsker på Facebook. Flere av informantene snakker om en konsensus i nettverket om at man ikke legger ut bilder som ikke fremstiller personer på en god måte. Den eneste som har opplevd negative ting knyttet til dette er Kristine. Hun har også det største nettverket og mest sannsynlig flere venner hun ikke kjenner veldig godt. Hennes eksempler viser til at personer hun ikke kjenner veldig godt har publisert kommentarer og bilder som hun oppfatter som problematiske.

Det er grunn til å hevde at ungdommene som er intervjuet har en forsiktig og reflektert bruk av Facebook.

Det er derfor grunn til å spørre seg om eksemplene fra innledning om de ulike personene som har hatt problemer med rollen de har spilt på Facebook tilhører unntakene og at den normale bruker har tilpasset seg utfordringene som ligger i dette nye mediet?

6.1.2 Den paradoksale holdningen

Den forsiktige rollen som er beskrevet over beskriver det meste av den opptredene som informantene har vist. Det er likevel andre faktorer som har kommet frem i løpet av intervjuene som gjør at det er flere holdninger til Facebook som må presenteres.

En av underproblemstillingene knyttes opp til i hvilken grad Facebook-rollen påvirker personen utenfor nettet og omvendt. Ingen av informantene har sagt eller nevnt noe som indikerer dette. Det er likevel et paradoks at de bruker Facebook så mye og samtidig sier de kunne sluttet med det dersom de måtte. Dette fremstår som et paradoks rundt Facebook sin

rolle for ungdommene, og som et paradoks for rollene de spiller utenfor nettet. Da informantene gjentatte ganger har påpekt at de som ikke er på Facebook ofte blir spurt om hvorfor de ikke er med.

Det er derfor viktig å påpeke at det å være på Facebook i seg selv er en del av den rollen ungdommene spiller til vanlig, og at det å slutte med Facebook mest sannsynlig ville ha vært en sterkere markering enn det å fortsatt være der.

Domestiseringen av ny teknologi som Silverstone (1996) og Aune (1996) tar opp, peker på at samfunnet og den nye teknologien påvirker hverandre. Forklaringen i paradokset kan ligge i denne domestiseringen. Facebook er så lik i struktur det sosiale nettverket vi kjenner fra før Facebook kom og fremstår som et supplement og verktøy til å håndtere det sosiale nettverket. Det er derfor vanskelig for informantene å skille mellom det sosiale nettverket på nettet og i ”virkeligheten”.

6.1.3 De nye utfordringene

Det å delta i et stort nettsamfunn som Facebook har sine utfordringer. Oppgavens teoretiske grunnlag peker på forskjellen mellom frontstage, backstage og middlestage opptreden. I løpet av oppgaven er det pekt på flere utfordringer omkring denne problematikken på Facebook.

Det meste fremtredende som informantene har pekt på er rollebrudd, der man ser for stor forskjell mellom rollen som blir utspilt på Facebook og utenfor. Ingen av informantene følte at dette var noe stort problem, men Kristine pekte på mennesker som var sosiale på Facebook og ikke utenfor og dermed opplevde hun at de var falske på Facebook.

Informantene, som må karakteriseres som reflekterte og forsiktige brukere, mestrer utfordringene omkring kommunikasjon og roller på Facebook på en god måte. De har opplevd noen ubehagelige situasjoner knyttet til asymmetriske forhold og da med hensyn til at foreldrene har fått innsyn i deres privatliv. Det er likevel ingen som har gitt informasjon som tyder på at de ikke mestrer utfordringene knyttet til å være en del av Facebook.

6.1.4 Kontroll over rollene

Det er ting som indikerer at ungdommene spiller flere roller på Facebook. Som nevnt i avsnittet om paradokset, så er det trolig ikke ”Facebookroller” som spilles, men roller som er

felles for opptreden på Facebook og opptreden utenfor Facebook. Dette begrunner jeg med at de i utgangspunktet er forsiktige brukere. De tar forhåndsregler på hvordan de skal opptre på Facebook og de mestrer de ulike måtene å kommunisere på. De bekrefter at de kjenner forskjellen mellom det å kommunisere til alle kontaktene i nettverket, noe de gjør sjelden og bare når de har noe viktig å si. Og det at de kommuniserer mer private ting via chat eller andre kommunikasjonskanaler utenfor Facebook, som sms og telefon.

De spiller ulike roller på Facebook, men disse rollene er ikke annerledes enn de som spilles utenfor Facebook.

Dette støttes opp av forskningen som sier at det er høy skåre på resultater fra analyser av Facebookkommunikasjon og personlighetstester (Back, 2010). Det er dermed ikke Facebook som gjør at de spiller disse rollene, det er det rolle-forvetningene til rollene som venn, datter/sønn og andre roller som gjør. Det er også her grunn til å vise til Aune (1996) og Silverstone (1996) sitt begrep om domestisering. Med tanke på at vanlige funksjoner i hverdagen, her roller, preger bruken av teknologien samtidig som teknologien preger hvordan rollen utformes.

6.2 Refleksjoner rundt oppgaven

Oppgaven begynte med en presentasjon av rolle og nettverksteori. Dette var for å danne et teoretisk grunnlag for analyse og drøfting. Rolleteorien til Goffman med suppleringen av Meyrowitz bidrar til å vise utfordringene med roller i nye medium, og gjorde det mulig å eksemplifisere omfanget av rolleutfordringene i et medium som Facebook.

I drøftingen fikk jeg ikke benyttet meg av Goffman sine begreper i så stor grad som jeg i forkant hadde tenkt. Ny innsikt jeg har fått mot slutten av prosjektet viser at jeg kunne brukt flere av Goffmans begreper gjennom drøftingen mer aktivt. Dette ble det imidlertid ikke tid til.

Boissevains forklaring av det sosiale nettverket var en nødvendig forståelsesramme å presentere. Det har vist seg viktig for oppgavens helhet å ha med Boissevain sitt teoretiske perspektiv. Spesielt med tanke på sammenligningene av Facebook og det sosiale nettverket utenfor. Domestiseringsbegrepet til Aune og Silverstone var også et viktig bidrag for å

forklare hvordan teknologien påvirkes av hverdagen og omvendt. Dette punktet kunne vært ytterligere drøftet for å få frem flere nyanser.

Det har også vært utfordrende å navigere seg i all forskning som er gjort på Facebook. Mange av artiklene som er brukt er fra Facebook sin barndom. Dette fordi de tilbyr et godt teoretisk perspektiv og gode undersøkelser av Facebook. Forskning på Facebook er i dag populært og det har underveis i prosessen kommet nye artikler med ny innsikt. Det var nødvendig for oppgaven og dens utvikling å avslutte søket etter ny informasjon. Dette kan ha ført til at enkelte punkter kunne vært supplert ytterligere med ny forskning, men jeg føler likevel jeg har fått med viktige poenger for at oppgavens innhold skal fremstå som korrekt og troverdig.

Oppgaven har sin styrke i nettverksanalysene og i funnene det blir pekt på, samt at jeg er fornøyd med revisjonen av Boissevain sin modell for å illustrere hvordan Facebook fremstår som aktivitetsområde.

6.3 Videre forskning

Det er flere områder som blir berørt og som åpner opp for videre forskning. Mye av forskningen er fra andre land enn Norge. Det kan derfor være nødvendig å gjøre undersøkelser av samme fenomener som er påvist fra andre land i Norge, da det er grunn til å tro at det kan være nasjonale forskjeller i bruk.

Paradokset som jeg tar opp omkring Facebook sin påvirkning av oppvekst og sosialisering er et stort felt og her er det aktuelt med en bredere undersøkelse for å se nærmere på Facebook sin rolle i unges oppvekst.

Det har heller ikke blitt presentert noen studier som peker på endringen av bruk over tid. Det kunne være interessant å følge en gruppe over lengre tid for å kartlegge endringer i bruk, bevissthet og holdninger til Facebook.

I undersøkelsen er informantene ungdommer og de blir i intervjuene spurt om sin rolle ovenfor foreldre og andre viktige voksenpersoner på Facebook. Det ville være interessant å gjøre en lignende undersøkelse på hvordan foreldre forholder seg til sine barn og deres bruk av Facebook og hvordan denne gruppen spiller roller på Facebook.

Et viktig funn omkring domestiseringsbegrepet til Aune (1996) og Silverstone (1996) har vist at Facebook påvirkes av rollene utenfor i like stor grad som rollene utenfor påvirkes av Facebook. En grundigere undersøkelse av Facebook sin påvirkning på samfunnet og vice versa ville gi dypere innsikt i dette fenomenet.

Antakelsen om at personene fra eksemplene i innledningen tilhører unntakene i forhold til mestring av roller på Facebook er det i et medieperspektiv interessant å se nærmere på. Hva kjennetegner de som gjør feil, hvorfor gjør de feil og hvilke konsekvenser får disse feilene for personen som gjør de og videre: Er historier om slike brudd på forventningene nettopp viktige for å forme forsiktige og ansvarlige brukere?

Litteraturliste

- Aune, M. (1996). The computer in Everyday Life: Patterns of domestication of a new technology. In M. L. K. Sørensen (Ed.), *Making Technology Our Own? Domesticating Technology Into Everyday Life* (pp. 91-120). Oslo: University Press.
- Back, M., Juliane M Stopfer, Simine Vazire, Gaddis Sam, Stefan Schmuckle, Boris Egloff, Samuler Gofling. (2010). Facebook Profiles reflect actual personality, not self-idealization. *Psychological Science*, 21(3), 4.
- Barnes, J. A. (1954). Class and Committees in a Norwegian Island Parish. *Human Relations*. doi: 10.1177/001872675400700102
- BergensTidene. (2011). UiB-lærere gjør narr av studenter Retrieved 23.4.2011, from <http://www.bt.no/nyheter/lokalt/UiB-laerere-gjoer-narr-av-studenter-1757880.html>
- Boissevain, J. (1974). *Friends of Friends*. Oxford: Basil Blackwell.
- Boyd, D. M. E., Nicole B. (2008). social network sites : definition, history and scholarship. *Journal of computer-mediated Communication*(13. 2008), 20. doi: 10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x
- Bt.dk. (2010). Facebook erstatter fysisk samvær Retrieved 23.4.2011, from <http://www.bt.dk/danmark/facebook-erstatter-fysisk-samvaer>
- Datateam, F. The Maintained relationships of a Facebook user Retrieved 7.2.2011, from http://www.facebook.com/note.php?note_id=55257228858
- Ellison, N. B., Steinfield, Charles , Lampe, Cliff. (2011). Connection strategies: Social capital implications of Facebook-enabled communication practices. *New Media Society*.
- Facebook. www.facebook.com 2011
- FinnmarkDagblad. (2011). La ut på Facebook om aksjonen Retrieved 5.5.2011, from <http://mobil.fd.no/nyheter/article5520223.ece>
- ForskningsetiskeKomiteer. Forskningsetisk Sjekkliste Retrieved 10.5.2011, from <http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Forskningsetisk-sjekkliste/>
- Gephi. Retrieved 24.5.2011, from <http://gephi.org/>
- Goffman, E. (1959). *The presentation of selv in everyday life*.
- Granovetter, M. S. (1973). The Strengh of Weak Ties. *The American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Hetland, P. (2001). Internett erobrer medietomrommet. *Kompendium Høgskolen i Hedmark*.
- Inge Bø, L. H. (2002). *Pedagogisk Ordbok* (3. ed.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Joinson, A. N. (2008). 'Looking at','Looking up' or 'Keeping up with` People? Motives and use of Facebook. *CHI 2008 Proceedings*.
- Lampe, C. E., N and Steinfield, C. (2006). A Face(book) in the crowd: Social Searching vs. Social Browsing. *ACM Special Interest Group on Computer-Supported Cooperative Work*, 3.
- Meyrowitz, J. (1985). *No sense of place*. New York: Oxford University Press.
- Netvizz. Retrieved 24.5.2011, from <http://apps.facebook.com/netvizz/?ref=bookmarks&count=0>
- NickBurcher. Retrieved 18.1.2011, from www.nickburcher.com
- NielsenWire. NielsenWire, from <http://blog.nielsen.com/nielsenwire/>
- OnlineDictionary. Retrieved 4.1.2011, from <http://www.thefreedictionary.com/role>
- Ordnett. www.ordnett.no, 2011
- Sapadin, L. A. (1988). Friendship and gender: perspectives of professional men and women. *Journal of social and personal relationships*, 19.

- Silverstone, R. H., L. (1996). Design and domestication of information and communication technologies: Technical Change and Everyday Life. In R. M. R. Silverstone (Ed.), *Communication by Design* (pp. 44-74). Oxford: Oxford University Press.
- Skogseth, S. Ø. o. E. G. (Ed.). (2008). *Å være på nett* (1 ed.): Cappelen Damm AS.
- Stories, F. Retrieved 24.4.2011, from <http://stories.facebook.com/>
- TNS-GALLUP. Interbus from www.tns-gallup.no
- Turkle, S. (1995). *Life on the Screen Identity in the Age of the Internet*. New York: Simon & Shuster.
- Utdanningsdirektoratet. Skoleporten Retrieved 10.5.2011, from www.skoleporten.no
- VG. (2011). Stella-uttalelsen er hinsides Retrieved 4.5.2011, from <http://www.vg.no/musikk/grand-prix/artikkel.php?artid=10038468>
- Walther, J. B. (2008). The Role of Friends Appearance and Behavior on Evaluations of Individuals on Facebook: Are We known by the company we keep. *Human Communication Research*, 34.
- Wikipedia. Retrieved 24.5.2011, from <http://en.wikipedia.org/wiki/Netiquette>
- Østbye, H. H., Knut Knapskog, Karl Hillesund, Terje. (1997). *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

Vedlegg

1. Brev til informanter om prosjektet.
2. Brev til skolen om forespørsel om bruk av elever til informanter
3. Intervjuguide
4. Brev fra NSD

Vedlegg 1

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med en masteroppgave

Jeg er masterstudent i pedagogikk ved Universitetet i Oslo og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er ungdoms aktivitet på Facebook. Målet med oppgaven er å se på hvordan ungdommer håndterer ulike roller og eventuelle rollekonflikter på Facebook.

For å utforske dette, ønsker jeg å intervju 6 personer i alderen 17-18 år.

Spørsmålene vil omhandle ungdommers bruk av Facebook, bevissthet rundt bruk, og om det har oppstått noen vanskelige situasjoner knyttet til bruk av Facebook.

Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta omtrent en time, og finne sted på [REDACTED]

Dersom jeg i løpet av datainnsamlinger ser at jeg mangler informasjon, kan det være nødvendig å gjøre supplerende intervjuer etter det første intervjuet. Det bes derfor om samtykke til dette også.

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli slettet. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Når prosjektet er ferdig, og senest innen oktober 2011, vil intervjutranskripsjonene bli anonymiserte. Det kan imidlertid være ønskelig å beholde lydopptakene i inntil fire år etter prosjektet er fullført i tilfelle det skulle bli aktuelt å benytte dem i videre arbeid. Dersom dette blir tilfelle, blir du kontaktet med informasjon om dette.

Dersom du har lyst å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og sender den til meg.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 40 24 98 50 , eller sende en e-post til krisruu@student.uv.uio.no . Du kan også kontakte min veileder Per Hetland ved InterMedia på e-post: per.hetland@intermedia.uio.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen
Kristian Ruud
Minister Ditleffsvei 5c
0862 Oslo

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av ungdom og Facebook og ønsker å stille på intervju.
Signatur Telefonnummer

Vedlegg 2

Kristian Ruud

Minister Ditleffsvei 5c

0862, Oslo, Norge

40249850

kisruu@student.uv.uio.no

Oslo den 8.11.2010

Søknad om bruk av elever til masteroppgave.

Jeg viser til våre samtaler i løpet av høsten og sender herved en skriftlig søknad om tillatelse til å intervju seks(6) av deres elever 1. klasse til bruk i min masteroppgave.

Oppgaven skal omhandle ungdommers rollespill på Facebook og ha en eksplorerende art. Det er derfor av interesse å sette seg ned og snakke med informantene og få de til å vise og fortelle om hvordan de opplever ulike utfordringer knyttet til deres bruk av Facebook.

Jeg håper å kunne gjennomføre intervjuene like før jul eller like etter, noe avhengig av når spørsmålene er klare. Jeg vil også ferdigstille brev til de evt ønskede kandidater, slik at de på forhånd er klar over hva det vil innebære å være med og kan også tilby en presentasjon av resultatene i etterkant, som en motytelse for at jeg evt får bruke noen av deres elever som informanter.

Vennlig hilsen

Kristian Ruud

Masterstuden ved PFI

Vedlegg 3 : Intervjuguide

1. Hvor mange kontakter(venner) har du på Facebook?
2. Hvor mange av kontaktene (vennene) har du møtt fysisk?
3. Hvor mange av kontaktene(vennene) møter du fysisk i løpet av året?
4. Omtrent hvor stor andel av dine kontakter (venner) er familie, nære venner, mer fjerne venner, bekjente du har møtt fysisk, kontakter du aldri har møtt fysisk?
5. Hvor mange nye kontakter (venner) har Facebook gikk deg? Hva er typisk for de nye vennene?
6. Har du mistet noen venner på grunn av Facebook? Hvorfor?
7. Hvor ofte og hvor lenge er du på Facebook?
8. Er det viktig for deg å ha mange kontakter (venner) på Facebook?

FORSKNINGSSPØRSMÅL	INTERVJUSPØRSMÅL
Hvordan/hvorfor bruker ungdom Facebook?	<ul style="list-style-type: none"> - Hva fikk deg til å starte med Facebook? - Hvorfor bruker du Facebook i dag?
Rolle/sosial posisjon	<ul style="list-style-type: none"> - Kan du fortelle litt om bruken din av Facebook? Har bruken endret seg over tid? - Hva tror du hadde skjedd dersom du ikke var med på Facebook? - Har du vurdert å slutte med Facebook? Hvorfor?
Hvilken rolle spiller man på Facebook?	<ul style="list-style-type: none"> - Hva er viktig for deg når du skriver en statusoppdatering? <p>Oppfølging: Hvorfor vil du oppnå akkurat dette?</p>
Rolle	<ul style="list-style-type: none"> - Kan du vise meg en statusoppdatering som har gitt annerledes respons enn det forventet? Eks?
Rollekonflikt	<ul style="list-style-type: none"> - Hva tenker du om at alle kontaktene dine kan lese det du skriver på Facebook?
Identitet	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan reagerer du dersom du blir tagget i et bilde som fremstår som negativt for deg? Har du opplevd dette?
Rollekonflikt	<ul style="list-style-type: none"> - Hva var konsekvensen?
Rolleforventning/krysspress	<ul style="list-style-type: none"> - Føler du noen ganger at det er vanskelig å forholde seg til ulike personer på Facebook? Eks? - Dersom foreldre eller andre nære

Krise grunnet kommunikasjon	<p>voksenpersoner er venner av deg på Facebook. Hvordan påvirker dette oppførselen din?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er det ganger du angrer på ting du har skrevet? Eller at det du har skrevet har ført til en liten krise?
Nettverk: Hvordan ser det ut?	<ul style="list-style-type: none"> - VIA APPLIKASJONEN TOUCHGRAPH få objektet til å installere og forklare sammensetningen av venner og grupper. - Har du nære venner som ikke er på Facebook? - Hvordan varierer din oppførsel seg ovenfor ulike personer, på og utenfor Facebook?
Sosialt nettverk vs OSN	
Generelt?	<ul style="list-style-type: none"> - Er det noe du ønsker å legge til? Tanker som har kommet opp etter hvert eller annet om din bruk av Facebook?

Vedlegg 4:

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Per Hetland
InterMedia
Universitetet i Oslo
Postboks 1161 Blindern
0318 OSLO

Vår dato: 31.01.2011

Vår ref: 25815 / 4 / RKH

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 20.12.2010. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 25.01.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

25815	<i>Hva tenker du på? En studie av ungdommers rollespill på Facebook</i>
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Per Hetland
Student	Kristian Ruud

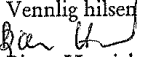
Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstillter kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.10.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Ragnhild Kise Haugland

Kontaktperson: Ragnhild Kise Haugland tlf: 55 58 83 34
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Kristian Ruud, Minister Ditleffsvei 5c, 0862 OSLO

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svanva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, HSL, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. martin-arne.andersen@uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 25815

Utvalget består av ca. seks elever i 1. klasse ved en videregående skole (17-18 år). Utvalget rekrutteres gjennom skolens inspektør som formidler informasjon om prosjektet på vegne av studenten.

Utvalget får muntlig og skriftlig informasjon, og de som ønsker å delta samtykker skriftlig. Personvernombudet finner revidert informasjonsskriv som forelå 25.01.2011 godt utformet.

Opplysningene samles inn gjennom personlig intervju. Det gjøres lydopptak av intervjuene, og lydopptakene behandles på PC. Det skal ikke registreres navn på informantene.

Når prosjektet er fullført, og senest innen 01.10.2011, skal intervjutranskripsjonene anonymiseres ved at eventuelle indirekte identifiserende bakgrunnsopplysninger slettes eller omskrives/kategoriseres slik at det ikke lener er mulig å føre opplysningene tilbake til enkeltpersoner. Det kan imidlertid være ønskelig å beholde lydopptakene i ytterligere fire år for å kunne benytte dem i videre studier. Dersom dette blir aktuelt vil informantene bli informerte.

Personvernombudet vil ta kontakt ved prosjektslutt for å avklare om lydopptakene skal oppbevares videre, samt detaljene rundt eventuell videre oppbevaring.